

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Folkets kvinna:

Vad väntar oss

1935?

Morgonbris hoppas

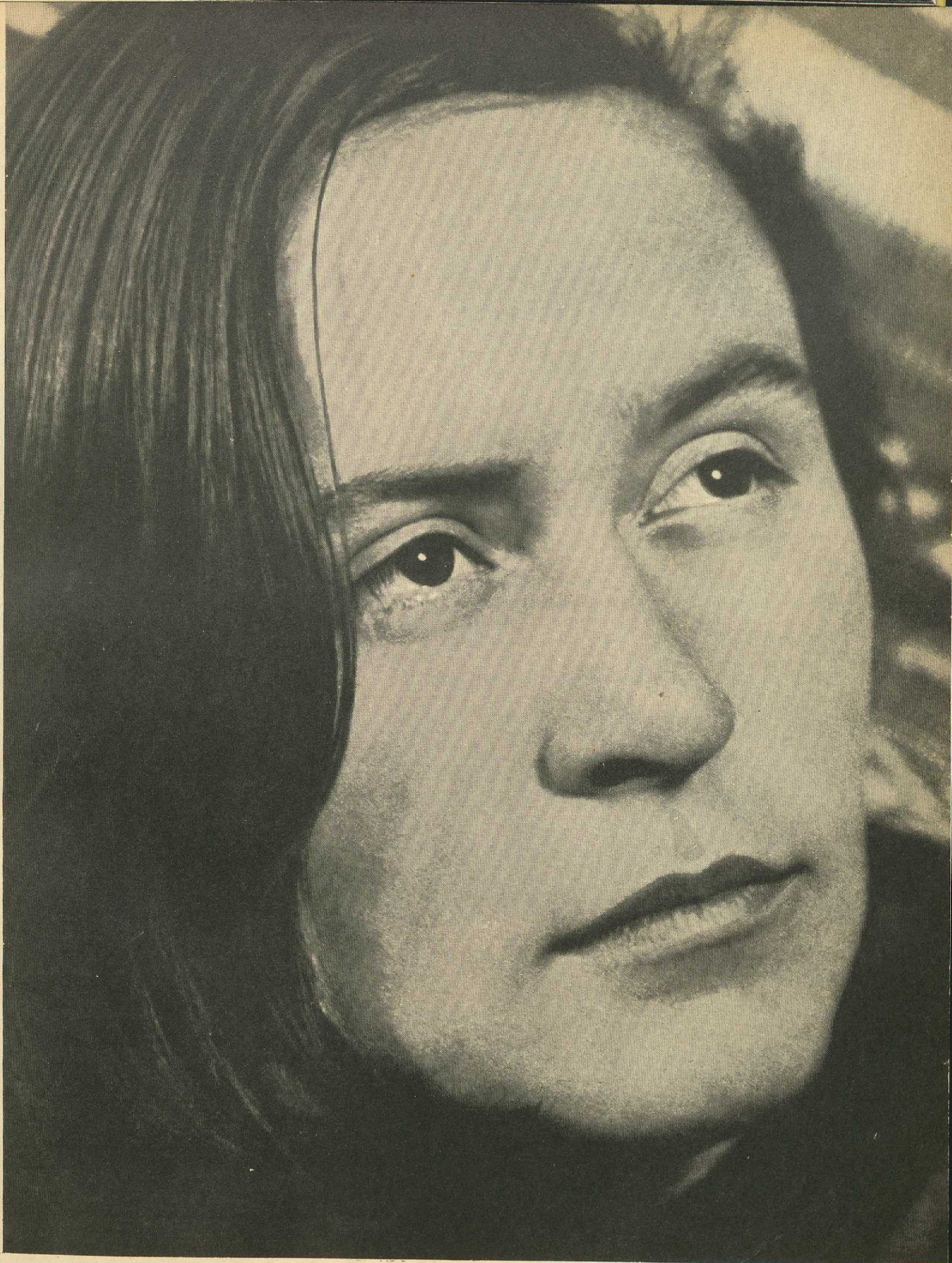
NYA HEM OCH NYA
MÄNNISKOR genom

ATT hemmens kvin-
nor lära sig se sam-
bandet mellan hem-
met och samhället.

ATT männen lära
sig förstå att demo-
kratinnesluterlika-
rättsprincipen mel-
lan män och kvinnor.

ATT hemmen omge-
staltas till värdiga
startpunkter för
framtidens medbor-
gare.

Foto Erika Huber, ur Pho-
tographie 1935.

morgonbris

Nummer 1

Pris 35 öre

Barnavårdsinspektören skriver till...

DIALOGEN FORTSÄTTER

MAKAR, SYSKON, VÄNNER, KOLLEGER ÅTERGE I BREVVÄXLING UNDER DENNA RUBRIK MÅNADENS HÄNDELSE.

DETTA ENASTÅENDE MENINGSUTBYTE BLIR **MORGONBRIS MÅNADSREVVY**

Under rubriken Dialogen fortsätter, hämtad som synes från Elin Wägners bok, komma i varje nummer av Morgonbris en kvinnlig och manlig penna men alltid olika par, att korrespondera med varandra om de viktigaste händelserna, som under den gångna månaden inträffat eller på annat sätt

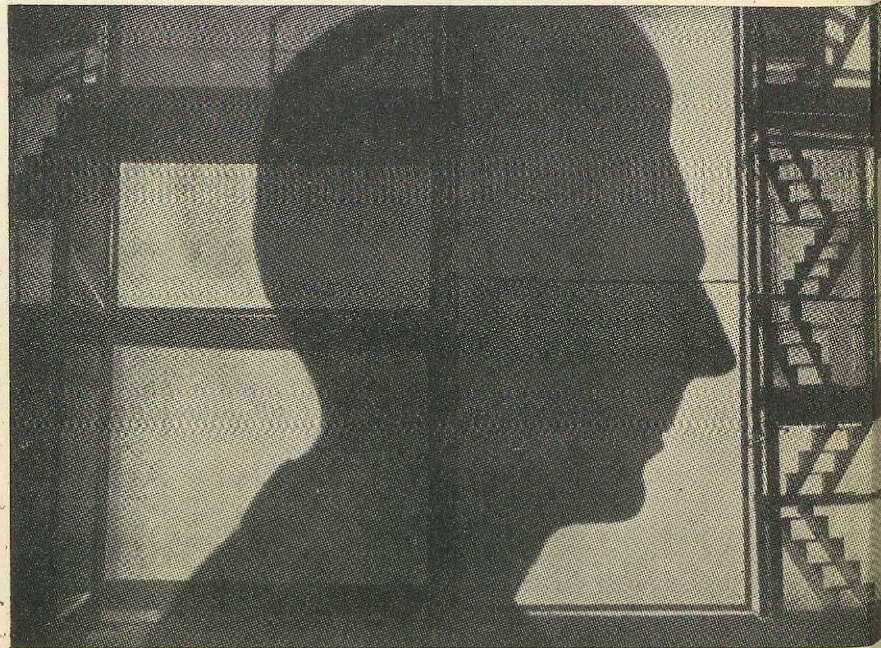
Morgonbris januarinummer

INNEHÅLLER:

Vad bjuda oss fabrikena	1
Morgonbris varukatalog	
Alva Myrdal om folkejs framtid	5
Vad vill det säga att vara socialdemokrat?	8
Knut Lånström — Jag kan inte läsa	9
Harald Åkerberg — Pressen och teatern	11
Hulda Flood — De stora gårdarna avstå	13
Astrid Forsberg — Moderskap vägras landets bästa kvinnor	16
Axel Höjer — Hatten av för mödrarna!	18
Ledande artikel — Ett praktiskt socialt ont	19
Julia Ström-Olsson — För varje livserfaren människa	20
Anna Lenah Elgström — Ingen "kyrka" av partiet! ..	22
Morgonbris följetong — Systrarna Wicksell	23
Morgonbris resor till Moskva och Genève	26
Morgonbris läsare diskutera resplaner	27
Berömvärda kvinnor	28

Med detta nummer följer bilaga.

berört deras respektive verksamhetsfält och intressen. I februarinumret växla riksdagsmannen och hans fru brev och därmed också angelägenheter av ett mera allmänt intresse. Senare följer meningsutbyte mellan fabriksarbeterskan och hennes blivande make, som är ombudsman i ett stort förbund. Den kvinnliga barnavårdsinspektören diskuterar vissa sociala företeelser med sin broder, som är redaktör för en större landsortstidning, lärarinnan i sin tur utbyter erfarenheter och iakttagelser med sin manliga kollega. Dessa månadsrevyer lova att bli ytterligt intressanta, allra helst som författarna inte äro fingerade utan verkligen utvalda inom de angivna intressegrupperna. Brevens måste även bli värdefulla ur den synpunkten att de visa upp i vad mån mannens och kvinnans intressen sammanfalla när det gäller de medborgerliga och allmänmänskliga problemen.

brodern, som är redaktör i en landsortstidning.

N:r 1 + Årgång 31

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR o. ANSVARIG UTGIVARE: Kaj Andersson
EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

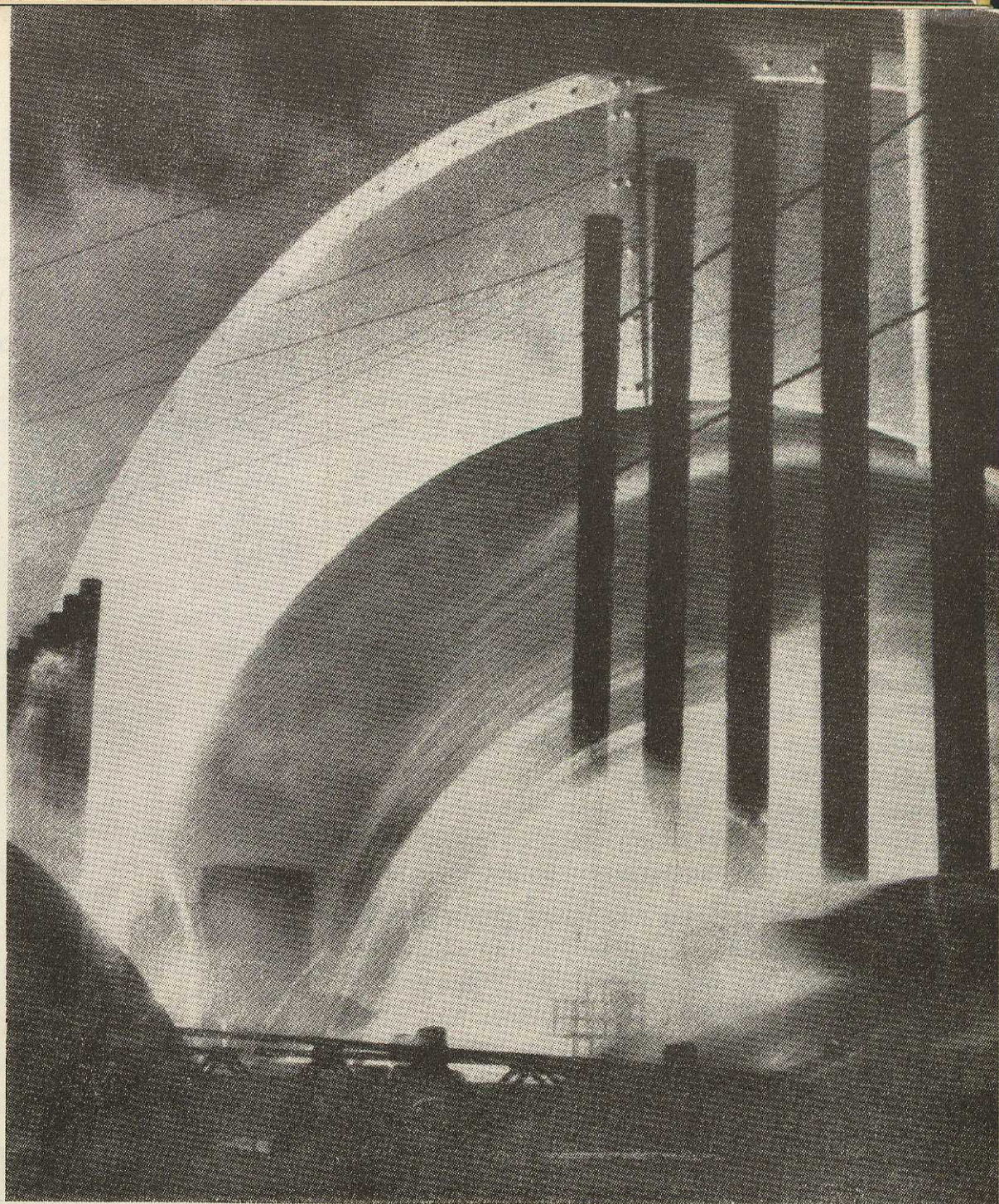
Före och i text 60 öre per mm.

Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.

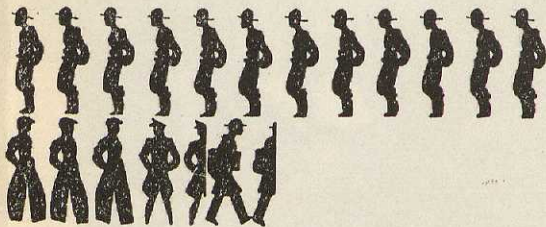
Innersida kr. 475:—, 1/2 sida kr. 250:—, 1/4 sida kr. 125:—

INDUSTRIN I REGNBÅGSGLANS.
Fotomontage med en stämning av ro-
mantik och optimism.
Foto William M. Rittase

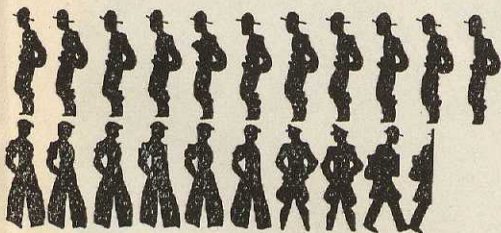

VAD ÅSTADKOMMA ALLA
DESSA FRAMRYCKANDE
INDUSTRIHÄRAR?
MORGONBRIS SKALL
UNDER ÅRET FÖRA SINA
LÄSARE PÅ SPÄNNANDE
UPPTÄCKTSFÄRDER I MA-
SKINERNAS VÄRLD

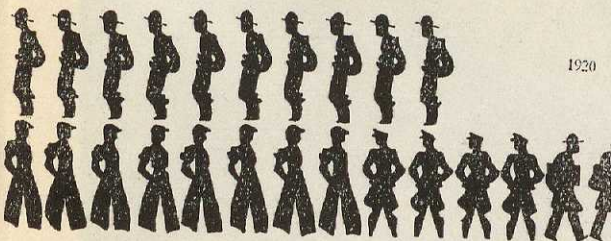
Yrkesfördelningen i Sverige.
(Ur Tidens kalender.)

1880

1900

1920

Vad bjuda oss fabrikena?

Morgonbris varukatalog ger svaret.

Inga okunniga konsumenter, inga rådvilla husmödrar längre!

Fabrikernas bästa till hemmens behov!

Varudemonstrationer på vandringsutställningar och diskussionsmöten.

Billighetståg till fabriker och verkstäder.

Läs härom på nästa sida!

Jordbruk

Industri

Handel och
samhället

Allmän tjänst
och fria yrken

K ö p a r e n s r ö s t

Till Morgonbris ha gång efter annan vänt sig såväl husmödrar som husfäder, vilka efter tröttsamt sökande i en mängd affärer alldeles uppgivit hoppet att finna varor de sett fotograferade i pressen eller demonstrerade på utställningar. Från Morgonbris sida har dessutom iakttagits att vissa goda produkter fabrikena släppt ut i marknaden redan för flera år sedan ännu inte nått fram till tidningens publik, fastän denna kan sägas representera 2—3 miljoner människors tämligen ensartade behov, om man räknar med hela arbetarörelsens medlemsstock och dess familjemedlemmar.

n ä r e j f a b r i k a n t e n .

Den kunnige observatören på ifrågavarande områden doktor Gustaf Näsström har också nyligen påpekat industrins bristande förmåga att anpassa sig efter moderna krav, att snabbt söka sig fram efter linjer, uppdragna av faktiska behov och önskemål hos publiken till skillnad mot hantverket, vars utövare har såväl direkt kontakt med tillverkningen i sin helhet som direkt kontakt med köparen, vilken senare omständighet gör att han också drabbas av en direkt personlig kritik från kundens sida, som storindustrin inte kan nå av.

Fabrikernas bästa tappas på vägen,

Doktor Näsströms erfarenhet är just "att det händer infamt ofta, att om man på en modern bohagsutställning träffar på en pjäs, som vill vara en s. k. serie-möbel så visar sig pjäsen ifråga visst inte tillverkad i serie utan är en enstaka, på försök framslungad vid utställningstillfället, och att man, om man önskar förvärva en uppsättning dylika seriepjäser, nödgas vända sig till en hantverkare, som benäget utför dem på beställning... Välbekant öde bland funkisprofeter!"

H. S. B:s heminredningsexpert, fru Annastina Alkman, har liknande erfarenheter från ordnandet av de 18 "önskehemmen" över Sverige i höstas, liksom från Möbelaffärens julmarknad. Under fruktlöst letande i andra affärer efter en populär fruktservis som en fabrik lanserat men ej hade, möttes hon av samma klagan: "bra svenska saker finns sällan i lager, så länge de äro aktuella". De handikappas därför av utländska. Morgonbris reporter gjorde likaså under dagarna före jul några rön, som om de också gälla tämligen bagattellartade föremål, ändå illustrera att mycket av fabrikenas bästa produkter tappas bort på vägen eller förfuskas innan de nå sitt mål och om de i bästa fall hamnar hos de mindre hemmen, sker detta så sent att dessa merendels redan hunnit göra andra mindre goda förvärv. Några av våra större textilfabriker ha sedan ett år tillbaka under medverkan från en känd textilkonstnärinna fört i handeln en kollektion vackra, relativt billiga borddukar. Vi demonstrerade dem i ett antal både medelklass- och arbetarhem, där det spontant sa-

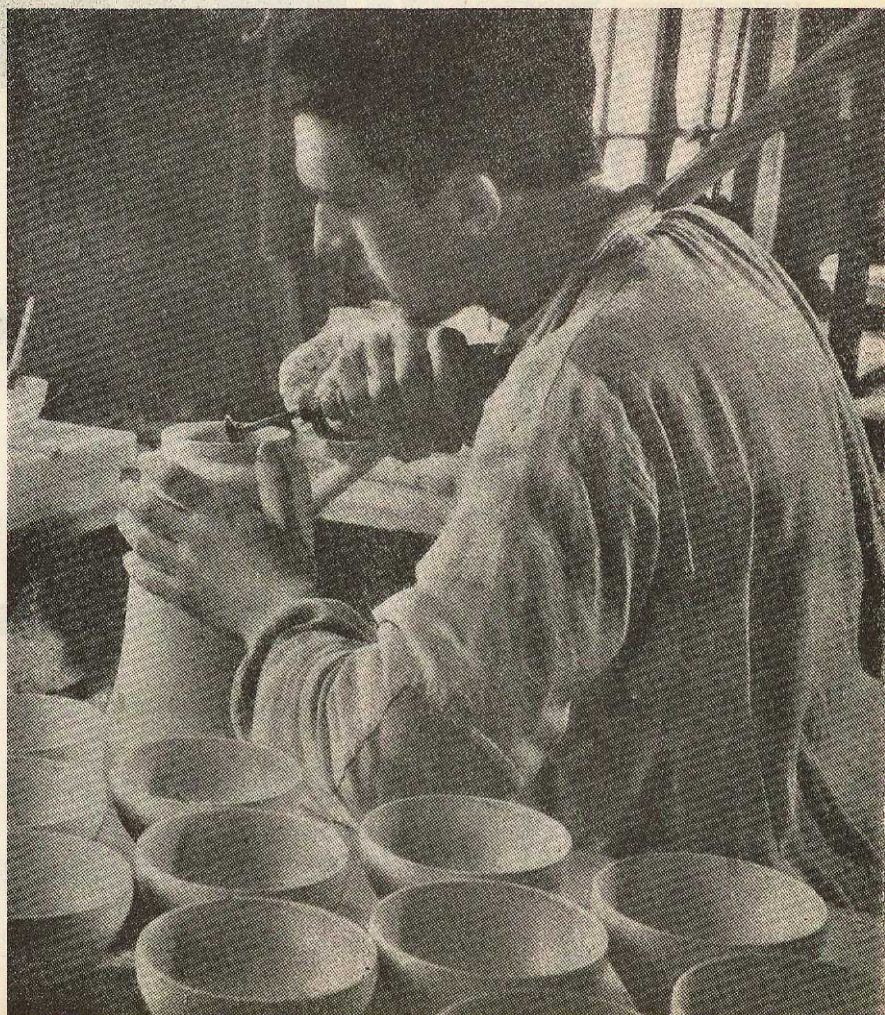
des ut: "Nej, men så trevliga! Var kan man få köpa dem?" Vi nämnde bl. a. en av Stockholms större manufakturaffärer och styrde förresten själva våra steg dit. De omtalade dukarna funnos där, men det var först sedan vi själva noga beskrivit dem, som de kommo fram under allt kramet, vilket man först förelade oss.

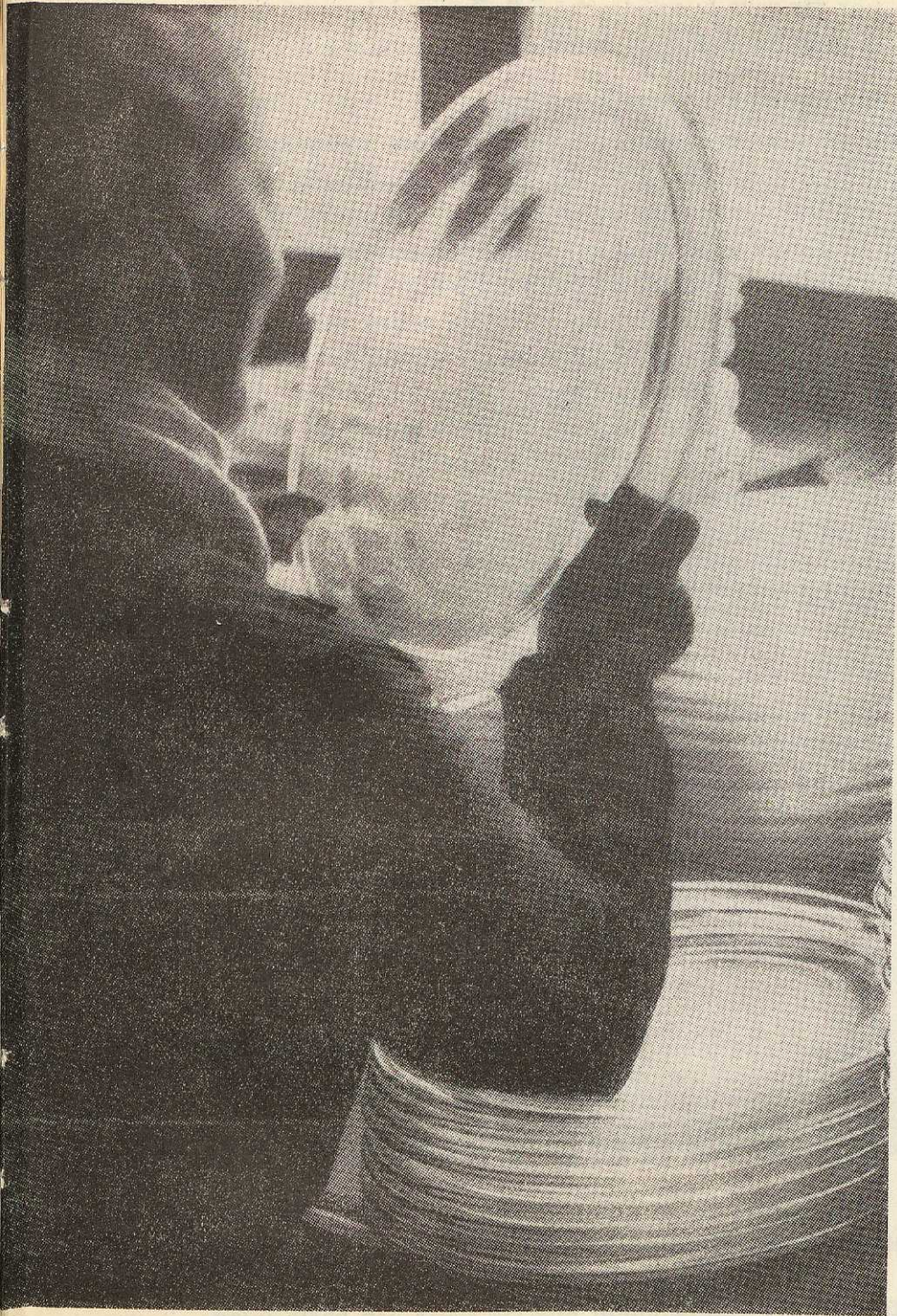
men det dåliga och billiga når fram.

I ett företag meddelades det oss att man till jul sålt cirka 50.000 ex. av en sockersats med bricka, tre delar av billigt nysilver till pris av 2 kr. Man har all anledning att fälla tårar, när man betänker att femtiotusen hem försetts med dessa både fula, ohygieniska och ohållbara ting. Hur länge kan den svaga silverytan stå emot de upprepade putsningar, som måste till för att föremålen alltid skola ha den åtrådade glansen? Hur mycket smakligare och fräschare skulle inte här vara vackert porcelin eller keramik — och betydligt billigare också. Liknande reflexioner framkallade den oerhörda efterfrågan på ett slags järnljusstake, som en fabrik fann på att göra av avfallet från dess snökedjetillverk-

"Gå in i någon av verkstäderna i Eskilstuna där knivar och passbitar tillverkas, eller i någon glasblåsarhytta i Orrefors och Kosta eller i stålverken i Sandviken, Fagersta eller Bofors och ni skall vid svarvar, pipor och pressar iaktta en elegant yrkesskicklighet och en kräsen omsorg, som dessa industrier tagit i arv från en tid då produktionen ännu hade en rent hantverksmässig karaktär". (G. Näsström)

Här nedan en bild från en porcelinsfabrik.

ning. Järnbågen bar alltså spår efter snökedjan och var inte heller ens putsad i kanterna. Med ett ord: det var ett ganska rått, obearbetat material och man kände riktigt hur rosten växte i handen. Staken kostade visserligen bara en krona, men marknaden hade trevligare ljushållare att uppvisa, vilka voro endast några ören dyrare, som väl vägdes upp av hållarnas fördel att kunna stå sig år från år utan att förlora i utseende. Även dessa förevisade vi representanter för olika konsumentkategorier, som hänfödda störtade till de få affärer vi visste förde stakarna.

Mellanhänderna äro likgiltiga för hemmens ekonomi och trevnad?

Allt vittnar om att den konsumerande allmänheten är

dåligt orienterad inom produktionen, den har ringa eller inga alls begrepp om vad fabriker kunna prestera och vad de för närvarande föra i marknaden. Icke utan randiga skäl har det pekats på handelsresandena och återförsäljarna såsom väsentliga hinder, då det gällt att skapa en bättre samverkan mellan producenter och konsumenter, ett bättre tillgodosende av den nu rätt allmänna fordran på högre bostads- och bohagsstandard, som den unga generationens strävan efter rationell kvalitet fört med sig.

Morgonbris vill upprätta kontakten mellan tillverkare och konsumenter

Det tycks att åtminstone de stockholmska husmödrarna skulle ha en god kunskapskälla i sin stads rika förekomst av skyltfönster, men märkligt nog utgöra de affärer, som bestå sig med tillförlitliga, instruktiva och uppfostrande fönsterdemonstrationer, ett försvinnande fåtal. Två av dessa affärer ledas av kvinnor och de ha förstått att vara sina respektive kundkretsar till tjänst på ett sätt, som säkerligen måste bli framtidens för varje affärsman. Själva tidigare utövande konstnärinnor inom bohagsbranschen fara de två affärsinnehavarinorna till fabriker och gå där egenhändigt igenom deras förråd, diskutera varornas förtjänster och brister samt lämna kvar nya värdefulla uppslag, uppbyggda på gjorda iakttagelser hos den allmänhet, som passerar ut och in i deras bodar. Genom detta kunniga, intima samarbete med fabriker å ena sidan och den omedelbara kontakten med köparna å den andra ha dessa kvinnor gjort sina företag tongivande och stimulerande för alla i heminredningsfrågor intresserade. Och många äro de husmödrar, som då de väl en gång upptäckt affärerna ifråga, tack vare den bekantskapen fått ett helt nytt innehåll i sitt dagliga sysslande. Men såsom förhållandena nu äro i samhället ha dessa företag sett sig tvungna att koncentrera sig på vissa mindre konsumentgrupper: den bättre situerade medelklassen och upper ten. Detta känner den bredare publiken, varför den givetvis drar sig för att vända sig till de affärerna. Men om några borde ha att tillgå en sådan ambitiös, ansvarsfull kundtjänst som deras så borde det ju vara de mindre hemmen, där det alldeles särskilt vill till "att få pengarna att räcka för den mångfald behov, som sticka upp huvudet och ropa på tillfredsställelse varje minut av dygnets timmar"; där varje minsta nyförvärvat föremål kan betyda ett avsevärt plus eller minus i trevnaden.

Alla dessa omständigheter ha föranlett Morgonbris att lägga upp en varukatalog efter samma principer, som leda de ovannämnda firmorna och under parollen:

FABRIKERNAS BÄSTA TILL HEMMENS BEHOV

Det är den första varukatalogen i sitt slag, dels därför att den skall omfatta alla slags produktioner, och dels därför att den endast skall upptaga varutyper, som utmärka sig för en sådan kvalitet och ändamålsenlighet att de verkligen kunna rekommenderas. Morgonbris har gått till den nya uppgiften än mer målmedvetet sedan man på ledande, modernt inställt industrimannahåll hälsat initiativet med stor förståelse och entusiasm samt ifrågasatt om Morgonbris ej skulle kunna till industrierna förmedla ett tillförlitligt svar på frågan: Vad behöva de svenska tjänstemanna- och arbetarhemmen?

Morgonbris varukatalog

kommer därför att läggas upp med hänsyn till resultatet av de stora enquêterna Morgonbris redan satt igång för att utröna de svenska hemmens såväl materiella som andliga behov.

Morgonbris varukatalog

avser alltså att å ena sidan vara en rapportör, som berättar vad fabrikena åstadkomma, men å andra sidan skall den också ge uttryck åt konsumenternas erfarenheter och önskningsar visavi förefintliga och behövliga behovsartiklar. Med

Morgonbris varukatalog

i sin hand skall husmodern kunna gå till handlanden på platsen och visa sitt val och säga: "Har ni dessa varor, varom inte, var vänlig och skaffa mig dem!"

Kan affärsmannen av en eller annan anledning inte tillmötesgå vår husmoders önskan, meddelar Morgonbris adress på den affär, där hon närmast kan finna det önskade. Det förefaller annars som om köpmännen skulle ha anledning att med tacksamhet ta emot en husmoderskår, som är vaken iakttagare av de initiativ och det arbetsliv, som berör dess verksamhetsfält: hemmen och därmed också vet besked så att ej det behöver förekomma onödig tidspillan genom plockande i varor, som det aldrig kan bli tal om. En sådan husmödrarnas varukänedom måste också efterhand kunna leda till en fostran av konsumtionen och samtidigt även i någon mån till en bättre och prisförbilligande organisation av både varornas framställning och distribution. Inte mindre avgörande är den omständigheten "att uppgiften för den miljon husmödrar i vårt land, som svara för familjernas inkomst i deras totalitet, kan sägas vara att få nationalinkomsten att räcka till, ty nationalinkomsten, detta mystiska begrepp är ingenting annat än summan av familjeinkomsterna".

För att göra husmödrarna än säkrare i deras så betydelsefulla varuinköp skall jämsides med

Morgonbris varukatalog

inom kvinnoorganisationerna anordnas föredrag och demonstrationer från de olika industrierna samt diskussioner mellan fabrikanterna och husmödrarna om hemmens behov och praktiska erfarenheter av sina bruksföremål och förnödenheter. Vidare komma organisationerna att efter en viss plan ordna studiebesök för konsumenterna vid fabriker, som beröras av dessa husmödrarnas orienteringar inom industrins värld. Som ett led i samma plan ingår även att på alla de platser där det låter sig göra anordna utställningar under parollen: **Fabrikernas bästa till hemmens behov.**

Morgonbris varukatalog

som börjar i detta nummer och skall fortlöpa med nya serier varje månad under hela året, vill medverka till:

bättre kontakt mellan fabrikant och konsument, ändamålsenliga varuinköp för hemmen, ökad skönhet och trevnad hos alla.

Morgonbris varukatalog

lovar att bli en efterlängtd vän i varje svenskt hem — en vän, som stimulerar fantasin och företagsamheten genom att berätta om vackra, ändamålsenliga ting, nya initiativ och svenskt arbetsliv.

Försäkra er om att få **Morgonbris varukatalog!** Prenumerera på Morgonbris fr. o. m. 1 januari.

EN OVANLIG PRISTÄVLAN

Morgonbris läsare inbjudas till ett allmänt meningsutbyte om de varor, som demonstreras i Morgonbris varukatalog och på utställningarna. De tre, som intill 1 oktober 1935 kommit med de flesta och bästa inläggen i debatten — bästa i den bemärkelsen att de ge uttryck åt goda iakttagelser, betydelsefulla praktiska erfarenheter och nya uppslag — belönas med en av de varor, som befunnits bäst bland dem, som under året demonstrerats från fabrikena. Det kan alltså bli en modern porslinservis, en lyckad möbel, ett vackert glas, bra sängkläder, en vinterdress, en uppsättning toalettartiklar etc.

Diskussionsinläggen kunna göras dels i skriftlig eller i muntlig form till Morgonbris redaktion, dels som uttalanden vid de ovan omtalade diskussionsmötena.

Känna vi husfäderna rätt vilja de säkert även vara med, vilket inte möter några hinder. Nej, hela familjen bör bli med. Alltså börja med ett gemensamt studium av **Morgonbris varukatalog!**

OBS.! Lösgör ur varje nummer av Morgonbris de här insatta sidorna av Morgonbris varukatalog och samla dem i den för detta ändamål avsedda pärmen, som kostar endast 50 öre och kan erhållas på Morgonbris expedition, Västmannagatan 1, Stockholm. Telefon 188882 188886

Morgonbris varukatalog

omsluter följande branscher:

Grupp A. Bostadsbyggnad

Bostadslägenheter, monteringsfärdiga hus, egnahem, sommarbostäder.

Grupp B. Byggnadsmaterial och fast inredning.

Grupp C. Bohagsföremål

Tapeter, möbler, mattor, gardiner och andra textilier, sängkläder, linne, armatur, keramik, porslin, glas, silver.

Grupp D. Toalett och hälsovård

Puts- och rengöringsmedel, sanitetsgods, tvättanstalter, toalettmedel, tvål, tandkräm etc.

Grupp E. Närings- och njutningsmedel

Konserver, specerier, konfektyrer, frukt, mjöl, gryn, bröd, drycker.

Grupp F. Kläder, herr-, dam- & barnkonfektion, skodon, bomull-, ylle- och sidenstoffer, sybehör, trikåvaror, hatt- och mösskonfektion.

Grupp G. Skolor, studier, rekreation.

Er levnadsstandard höjes —

lugn och glädje ersätta oro och besvikelse

Publicerat av
postsparbanken

Hur många husmödrar ha inte vid kritiska tillfällen, då ekonomin trasslat ihop sig, fattat beslutet att äntligen börja rationellt planlägga sina affärer för att få pengarna att räcka till — och en slant över. Men ofta har

det stannat vid de goda föresatserna — kanske främst därför att man saknat den erforderliga handledningen.

Postsparbankens budgetbok vill och kan hjälpa Er

att lägga upp en plan för Era privata affärer, så att Ni får ordning på dem och därigenom *större utbyte* av Era pengar. Ni kan göra Er fri från alla inköp på kredit, avbetalningsaffärer o. dyl. Ni kan verkställa köp då det är mest gynnsamt och Ni tvingas icke att handla "billigt" — som oftast är detsamma som dyrt. Er levnadsstandard höjes — lugn och glädje ersätter oro och besvikelse.

★

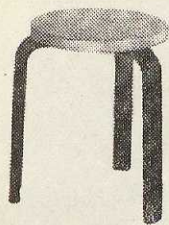
Postsparbankens budgetbok tillhandahålles inbunden för endast 1 kr. Ni får den genom att betala in beloppet på postgiro-nummer 59847 (inbetalningskort på varje postanstalt). Försitt icke onödigtvis dyrbar tid — skicka omedelbart in Er krona.

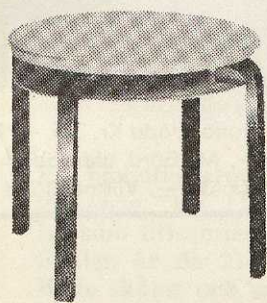
Morgonbris husmödrar diskutera sin budget

INTRESSANTA MÅNADSRAPPORTER I MORGONBRIS UNDER MEDVERKAN AV KÄND NATIONALEKONOM

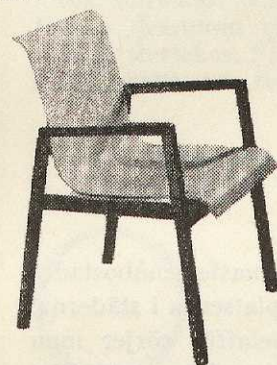
I anslutning till Morgonbris varukatalog, som avser att ge husmödrarna en ledning och hjälp vid deras försök att effektivisera inköpen för hemmen, ha ett par husmödrar — den ena hustru till en lägre statstjänsteman och den andra till en industriarbetare — lovat att varje månad delge Morgonbris alla de iakttagelser och erfarenheter de gjort vid inregistrerandet av deras hems debet och kredit i Postsparbankens budgetbok, som de bägge försett sig med. I dessa månadsrapporter kommer samtidigt att avspeglas vissa under månaden inträffade händelser och företeelser på såväl varu- som arbetsmarknaden. En känd nationalekonom har lovat sin benägna medverkan vid prövandet av de enskilda hemmens budgetproblem i deras sammanhang med nationalekonomin och andra samhällsproblem.

No. 1/16
Bekvämt och praktiskt
LITET BORD, 35 cm
i diam. 44 cm högt.
av björk.
Pris Kr. 9:50

No. 1/17
RUNT BORD med hyl-
la, 62 cm i diam., 56
cm högt, av björk.
Pris Kr. 27:75

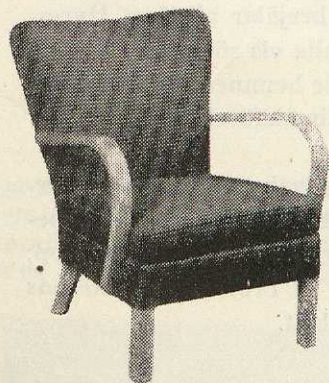

No. 1/15
Modern KARMSTOL
av björk.
Pris Kr. 25:—

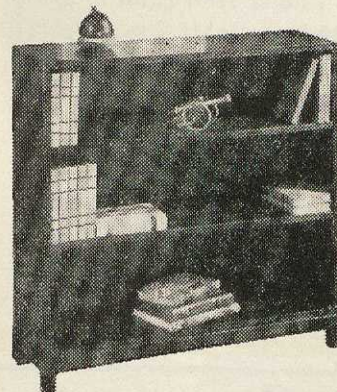

No. 8/911
KARMSTOL av björk
med stoppad sits, klädd,
exkl. tyg.
Pris Kr. 26:—

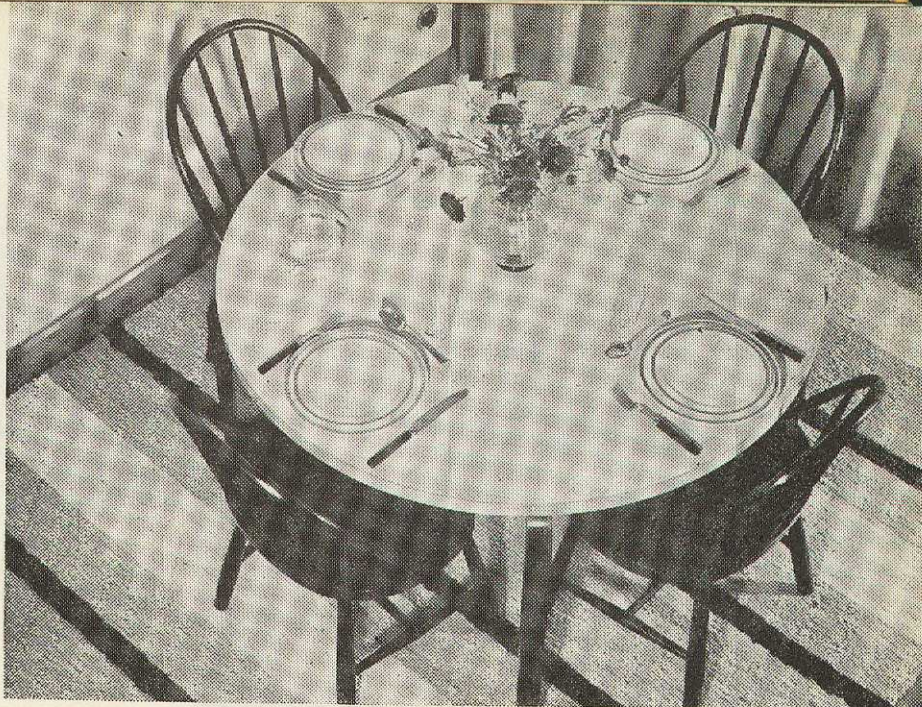
No. 8/811
STOL, samma typ, utan
karmar, av björk, stop-
pad sits, klädd, exkl. tyg.
Pris Kr. 14:—

No. 11/0301
Bekväm FÅTÖLJ av
björk med fjäder-reså-
rer i sitsen samt lös
sittdyna och stoppad
rygg, exkl. tyg.
Pris Kr. 98:—

No. 19/301
Rymlig BOKHYLLA av
björk 100 x 90 cm, med
flyttbara hyllor.
Pris Kr. 45:—

No. 14/73
WINDSORSTOL i mo-
dern utformning, av
björk.
Pris Kr. 12:50

No. B 171
Stort MATBORD, runt
115 cm diam., av björk.
Pris Kr. 65:—

No. B 181 Samma
BORD, men 110 cm
diam. av björk med en
iläggskiva om 55 cm.
Pris Kr. 85:—

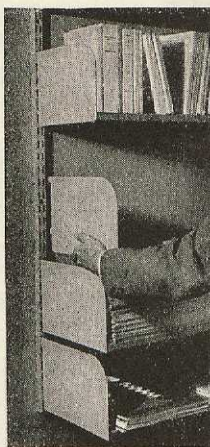
No. B 161 Stort MATBORD av typ som ovan, men rektangulärt, 150 x 75 cm, av björk.
Pris Kr. 55:—

No. 1/18 Mindre BORD som ovan, rektangulärt 99 x 52 cm, av björk.
Pris Kr. 25:50

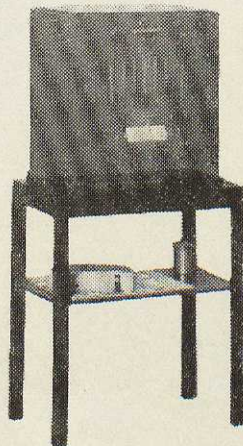
No. 1/83 Litet BORD som ovan, rektangulärt 60 x 34 cm, av björk.
Pris Kr. 17:50

No. B 1247
Stort BIBLIOTEKSBORD av björk,
rektangulärt 150 x 75 cm, utdragbart
med 2 st. iläggskivor om 60 cm.
Pris Kr. 95:—

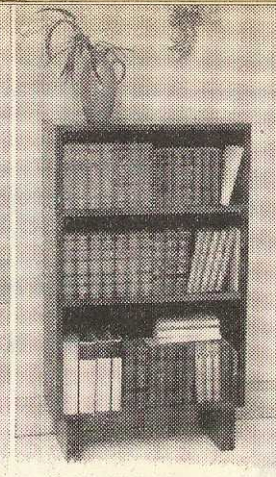
No. 1/12/St Mo-
dern BOKHYLL-
LA. Hyllorna äro
flyttbara i vägg-
fästena för varje
önskad höjd.
Priset innefattar
gavlar o. vägg-
fästen av lacke-
rad plåt, hylla
av furu.
**Pris per m.
Kr. 8:—**

No. 26/B
Praktiskt RA-
DIOBORD av
björk, med hyl-
la 49 x 30 cm,
höjd 60 cm.
**Pris
Kr. 11:50**

Priserna innefatta möblernas betsnig i valfri färg och modern cellulosa-lackbehandling. Möblerna emballeras till självkostnadspris, samt expedieras mot efterkrav. **Skriv till oss om Edra möbleringsproblem och låt oss hjälpa Er.**

AKTIEBOLAGET
G. A. BERG
MÖBLER - TEXTILIER - ARMATUR
KUNGSGATAN 35
STOCKHOLM

Skrivbord med bokhylla Kr. 110: —, Skrivfåtölj Kr. 42: —, Soffa, klädd Kr. 355: —, Runt björkbord Kr. 55: —, Sängskåp med fördragsgardin Kr. 150: —, Matbord, utdragbart Kr. 95: —, Stol, klädd Kr. 24: —, Fåtölj, klädd Kr. 49: 25, Bokhylla Kr. 38: —, Vilstol, klädd Kr. 95: —

HSB

bygger inte endast Sveriges modernaste småbostäder på de högsta och vackraste utsiktsplatserna i städerna. Genom Hyresgästernas egen Möbelaffär sörjer man dessutom för inredningshjälp enligt nutidens praktiska principer och till billigaste pris.

Möbelaffären är ett tidigt led i den allmänna sociala strävan efter höjd bostads- och hemkultur som H.S.B. nu i tolv år utvecklat, och dess motto har hela tiden varit *k v a l i t e t*. Den har också framgångsrikt gått i spetsen för en ny rationell möbleringsstil och bl. a. först i Sverige infört de numera så eftersökta kombinationsmöblerna som efter behov kunna byggas på eller ökas ut.

Önskan att vara med sin tid besjäljar allttjämt Hyresgästernas Möbelaffär som på alla vis söker framarbete goda svenska standardvaror för hemmen, såväl vackra möbler som textilier och prydnadsföremål.

Möbleringsförslag och råd i alla inredningsfrågor erbjudas kostnadsfritt. Gör ett besök i den centralt belägna affären Brunkebergstorg 14, (tel. namnanrop: "Hyresgästerna"), eller anlita pr. brev Hyresgästernas speciella heminredningskonsulent.

Vi skaffa allt som icke finnes i lager från egna möbelfabriker, atelierer och verkstäder.

Grupp C. Bohagsföremål, Möbler.

Ett par stickprov ur en stor pressglasserie "HS 1149", en skål med fat som tillsammans kosta kr. 3:40. Skålen är då 210 mm i diameter. Både skålar och assietter tillverkas i sex storlekar, och till assietterna finnas dessutom saladierer i lika många storlekar. Färger: vitt, grått, brunt, blått och två gröna färger.

Den populära *Studentservisen* innefattar bl. a. ovanstående ölkupa 32 cl 60 öre, vitvinsglas, helt grönt, 15 cl 46 öre, rödvinsglas 15 cl 50 öre.

Kanna och glas "GS 1049" tillverkas i flera färger, samma som pressglasserien "HS 1149". Kannan göres i tre storlekar: 80 cl kr. 3:50, 130 cl kr. 5:— och 150 cl kr. 6:—. Glaset finnes i sex storlekar, från 2½ cl till 35 cl. Glaset här rymmer 17 cl och kostar 55 öre st.

O R R E F O R S

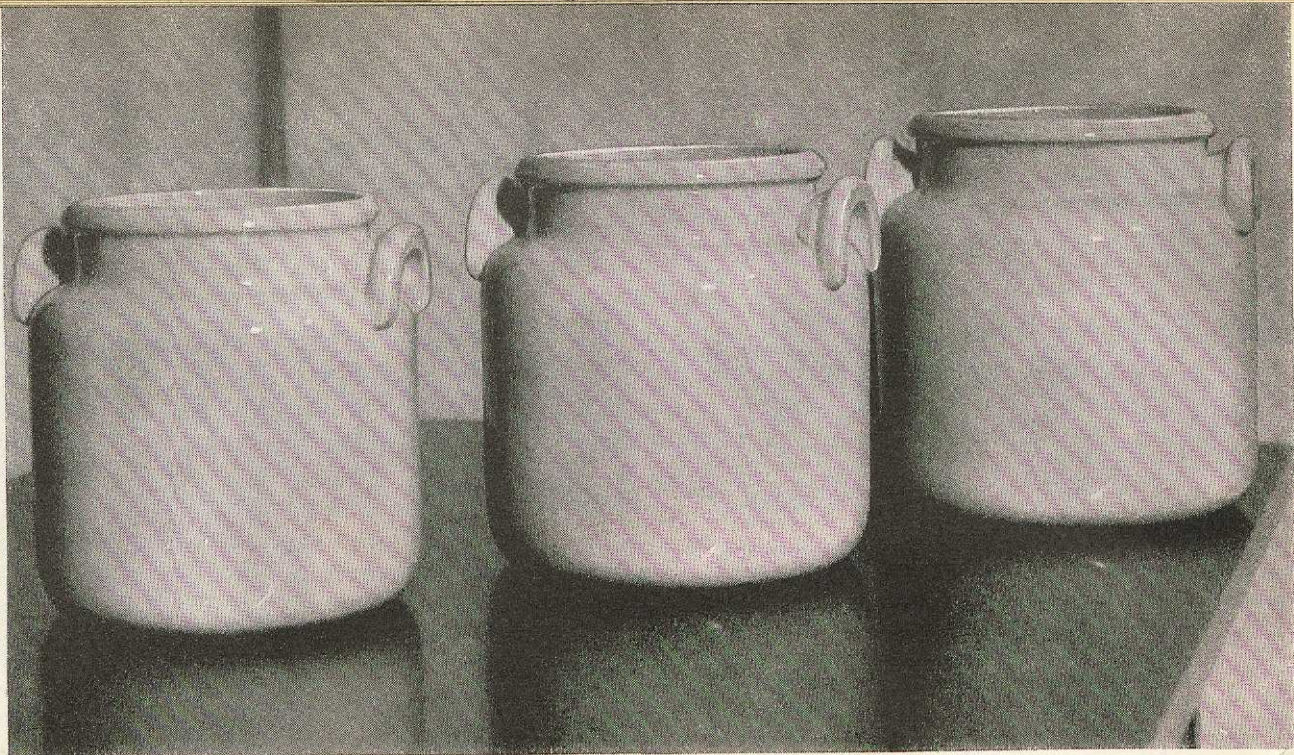
Namnet på det dricksglas som här nedan avbildas i fem olika storlekar är "Simson". Ett trevligt vardagsglas och billigt — den mellersta storleken som rymmer 20 cl kostar 30 öre st. Det tillverkas endast i vitt glas. Priserna på de övriga glasen äro: 45 cl — 57 öre st., 25 cl — 35 öre st., 15 cl — 26 öre st., 6 cl — 24 öre st., — För dem som tycka om låga glastyper är de minsta storl. bra vinglas.

Karaff och glas "LA 416" är utförd i vit kristall med slipningar på karaffens propp och glasets ben. Karaffen som rymmer 70 cl kostar kr. 10:—, och bland glasen, som finns i 6 storlekar, kostar det här avbildade starkvinsglaset kr. 3:50.

Skafferiets prydnad.

En trevlig modern syltkrukstyp i läcker blåtonad massa med ljusa grepar. Krukan är hygienisk och praktisk, då den genom sin form är platsbesparande och även med fördel kan staplas. Tillverkas i sex storlekar. Priser: $\frac{1}{2}$ lit. 65 öre, 1 lit. kr. 1:—, $1\frac{1}{2}$ l. kr. 1:25, 2 l. kr. 1:50, $2\frac{1}{2}$ l. kr. 1:75, 3 l. kr. 2:—, 4 l. kr. 2:50, 5 l. kr. 3:50.

VACKRA

Den enkla formen ger ro för ögat.

I den uppsjö av keramik, som över-
svämmas bosättningsaffärer kan det
vara svårt att välja, när man vill köpa
en prydnadssak.

Vidstående kulvas är uttagen ur Rör-
strands moderna prydnadsserie Plano.
Genomgående för denna serie är de
strama, eleganta linjerna.

Den lina, matta glasyren framhäver
på ett utsökt sätt de lugna formerna
och då man hör priserna förvånas man
över att en så konstnärlig serie kan er-
hållas i så lågt pris. Det är kr. 3:—.

Kontors o. fabrikers standardkopp.

En billig tilltalande solokopp (kopp
utan fat) i blåtonad fajansmassa med
vitt öra samt med tillbringare i samma
utförande. Pris för koppen kr. 2:40 pr
dussin, 20 öre st., tillbringaren 80 öre.

En överlägsen kvalitetsvara.

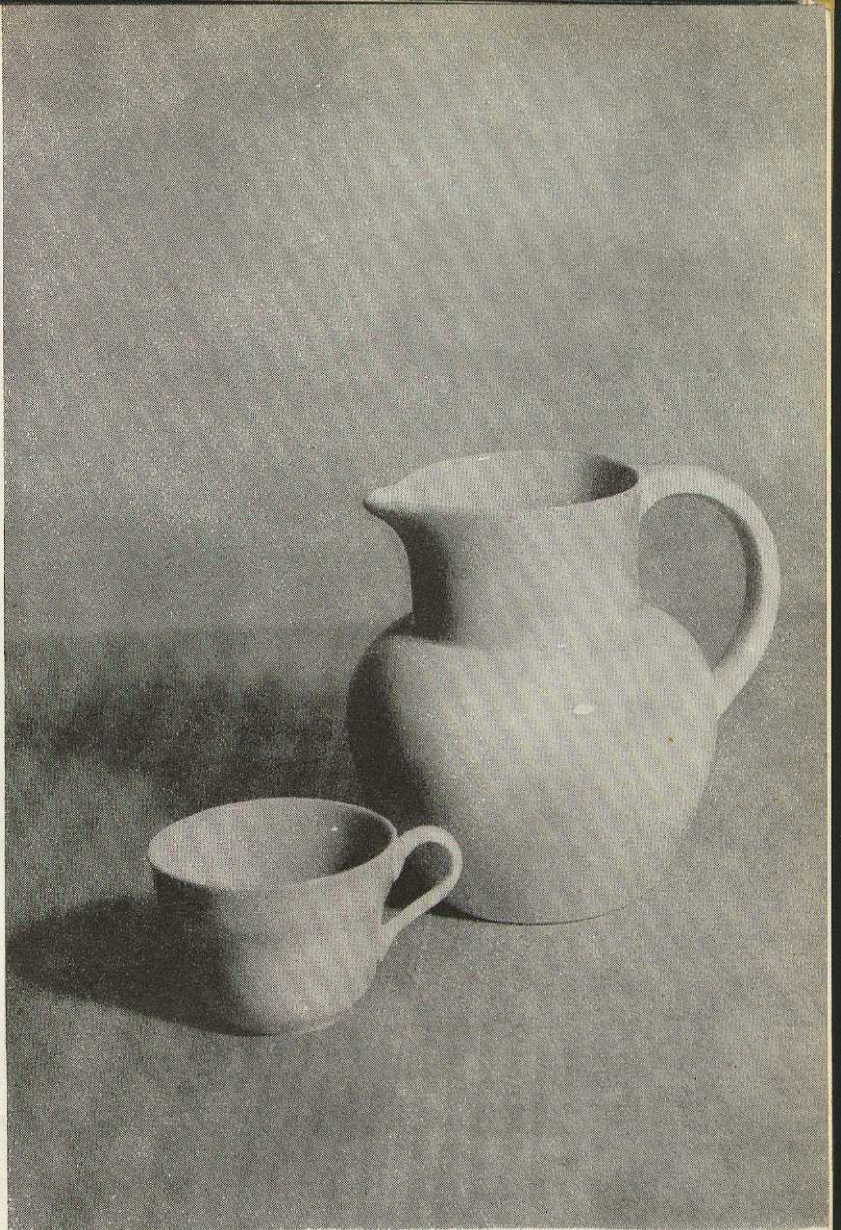
Rörstrands kända Kronformserie för-
nyas ständigt med praktiska delar.
Kronform lämpar sig speciellt som
samlarserie genom sin gedigna form,
praktiska färg och stora hållfasthet.
Priser: grytan som rymmer 1,45 l., kr.
5:—, smörjpannan kr. 1:60, stekfatet
kr. 2:—, karotterna kr. 1:35—2:—.

NYHETER FRÅN
AB. RÖRSTRANDS FABRIKER

Rörstrand

BRUKSARTIKLAR

KOMPONERADE AV GUNNAR NYLUND

**"Det lönar sig att
välja god kvalitet —
så säger mor jämt om linne, och
nu vet jag det också."**

En modern husmor med sinne för det praktiska och ekonomiska har fällt ovanstående yttrande, grundat på egen erfarenhet.

Man möter ofta påståendet, att linne är så dyrt. Det är visserligen sant, att linne är något dyrare i anskaffning än ersättningsvarorna. Men så får man i stället gedigen kvalitet.

Linne är vackert i sin djupa glans och sitt smidiga fall. Det ligger en fasthet i garnet och väven, som är kvalitetens kännemärke, vittnesbördet om hållbarheten och linets ädla egenskaper. Linfibern är glatt, och smutsen biter sig ej så hårt fast i den. Linne är följaktligen lättvättat och slites mindre i tvätten, en egenskap, som ger god hushållsekonomi. Ur praktisk nytto-

synpunkt är linets förmåga att hastigare än andra fibrer suga upp väta och fukt en synnerligen värdefull egenskap hos linnehanddukarna.

Hållbarheten gör det i längden ekonomiskt att använda hellinne. Och därutöver får man den större hemtrevnad, som en vacker bordduk skänker, och den trivsel, som smidiga, mjuka, vältorkande handdukar medföra i det dagliga livet. Har man en gång börjat använda hellinne i hushållet, då har man också lärt sig uppskatta kvalitetens ekonomi.

**LUDDFRIHET OCH ÖVERLÄGSEN TORKFÖRMÅGA
GÖR HELLINNEHANDDUKEN OUMBÄRLIG I KÖK**

Hellinne är idealiskt för köksbruk, ty det luddar ej ifrån sig och torkar därför torrt och klart på en gång. Det är både arbetsbesparande och ekonomiskt att använda särskilda kökshanddukar för olika ändamål: en glatt, tunnare för glas, en porös, något tjockare för porslin, en grov, mindre handduk för knivar etc.

**TOALETTHANDDUKEN AV HELLINNE ÄR MJUK
OCH SMIDIG OCH TORKAR VÄL**

Toaletthandduken av hellinne känns inte bara len och behaglig mot huden. Den torkar torrt med ens, och man slipper den känsla av fuktighet, som man annars känner efter torkningen. Hellinnehandduken ger trivsel i hemmet, ty den är vacker att se på i sin djupa glans och den vittnar om god smak och omtanke.

**GLÄNSANDE HELLINNE PÅ BORDET SKÄNKER
TREVNAD OCH FESTSTÄMNING I VARDAGSLAG**

Ingenting annat kan som den vita hellinneduken giva den förnäma underton av hemtrevnad, smak och stil åt bordet, som varje husmoder så gärna vill skapa. Hellinneduken ger helgästämning åt vardagsbordet och högtidsstämning vid fest genom sin djupa glans och sitt tunga, mjuka fall. — Även till frukost- eller kaffebordet är hellinneduken vackrast och gedignast. De nya Almedahlsdukarna i kulört hellinne äro särskilt tillverkade för detta ändamål.

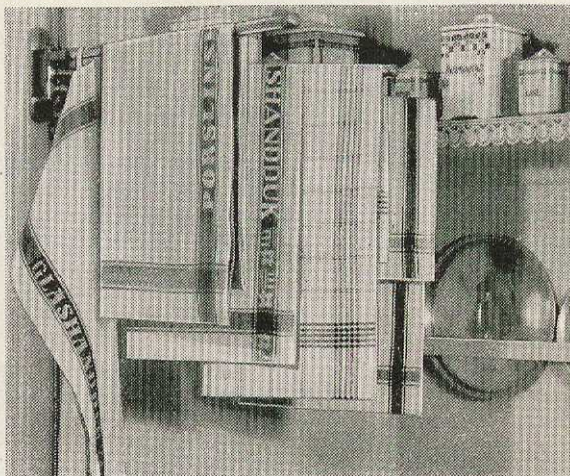
Det svenska hellinnet står på höjden av vad modern linneindustri kan åstadkomma, och de nu rådande låga priserna på inhemska linnevaror göra dem åtkomliga för alla. För god linneekonomi, för lättare hushållsarbete, för trevnad — välj

ALMEDAHL'S
KVALITETSLINNE

Finnes i alla väl sorterade manufakturaffärer

Hellinnehandduken gör toaletten dubbelt njutbar.

Kökshandduken av hollinne sparar tid och ger arbetsglädje.

Hellinneduken ger feststämning även åt vardagsbordet.

FOLKETS FRAMTID

ALVA MYRDAL GER KVINNORNA ETT STÄTLIGT ARBETSPROGRAM

"Det finns intet ont, som inte också har något gott med sig", heter det ju. Det kan man också säga om det onda, som kallas avfolkningen, detta spöke som Alva och Gunnar Myrdal manat fram för oss i sin epokgörande bok "Kris i befolkningsfrågan". Ty det är knappast för mycket att säga att boken åstadkommit en social väckelse i alla läger. Även om man reagerat rätt olika inför väckningssignalen, så har man dock vaknat, och därmed är ju mycket vunnet. Det är ju tyvärr så, att det är synnerligen svårt för människor att enas om gemensamma ideal — vad som är ideal för den ene är ofta rena styggelsen för den andre — men en gemensam fara har alltid visat sig ha en mäktigt enande förmåga. Som individer äro vi ju rädda för döden och även tanken att vi som ras skulle vara dödsdömda, skrämmer oss. Därför har Myrdals bok kommit att röra vid en känslig nerv även hos de mest konservativa, dessa som ständigt orda om "det dyrbara arvet från fäderna", som till varje pris måste värnas om och i möjligaste mån bevaras i oförändrat skick åt de efterkommande. Nu ställs man plötsligt inför den häpnadsväckande möjligheten, att vi om några generationer kan komma att sakna arvtagare till detta dyrbara arv. Därför är man ense om att något måste göras. Men v a d ? Det är antagligen på denna punkt en bitter strid kommer att stå. Vad som bör göras står nämligen i intimaste samband med orsakerna till att situationen kommit att bli som den är. Och Myrdals bok kastar en bjärt belysning över dessa orsaker. "Det stora folkhemmet", som nationen så vackert benämnes, visar sig vid närmare undersökning vara av en sådan beskaffenhet, att man icke undrar på om det småningom avfolkas. Förr skötte Försynen om att tillförseln av nya individer ständigt var riklig, oavsett hur de förhållanden voro, som de tvingades in i. Men nu har människorna, särskilt i Sverige, tagit denna uppgift i egna händer. Följden har blivit en katastrofal nedgång i nativiteten inom alla klasser, nu även inom de mindre bemedlade skikten. Detta tyder knappast, som man på sina håll vill göra gällande, på ansvarslöshet, omoral, bekvämlighet samt på en ökad njutnings- och nöjeslystnad. Det tyder snarare på att samhällsförhållandena äro sådana, att ansvars-kännande människor dra sig för att sätta fler barn till världen. Att så är fallet har särskilt framgått av den diskussion, som förts om saken i den socialdemokratiska pressen och där flertalet inlägg peka i denna riktning. "Man skulle så gärna vilja ha barn, men..." Den stora massan av vår befolkning har nämligen att välja mellan en något så när dräglig levnadsstandard och barn. Varje barn är en extra utgift för familjen, som måste kompenseras med minskad konsumtion, sämre och mindre (!) bostäder och avprutningar av alla slag på en redan förut minimal standard. Och en stor kategori, de arbetslösa, ha inte ens möjligheten att göra ett sådant val. För dem är barnlöshet enda vägen. Och existensmöjligheterna äro så

Familjen.

Foto Stein Gorung. Ur Photographie 1935.

osäkra även för dem som ha arbete, att man endast törs leva på kortaste sikt. Livet levas endast för dagen och man drar sig för allt, som tar framtiden med i beräkningen. Det är alldeles tydligt, att om samhället är angeläget att fler barn födas, måste det ta till ganska drastiska åtgärder för att förhållandena åtminstone inte skola verka direkt av-

skräckande. Detta innebär en radikal omläggning av hela vår fördelnings-, produktions- och socialpolitik, så att tryggare villkor skapas för varje individ. Parallellt med detta större program, som ju sammanfaller med vad socialdemokratien redan länge kämpat för, löper ett annat, som innebär mera direkta praktiska åtgärder och där i synnerhet de socialdemokratiska kvinnorna borde kunna göra en stor insats. Morgonbris har en stark känsla av detta och har därför vänt sig till fru Myrdal, som ju själv är socialdemokrat, för att höra hennes åsikt om vad hon anser de socialdemokratiska kvinnorna närmast borde inrikta sig på för att hjälpa till att lösa det stora problemet.

BARNFÖRSÖRJNINGSBÖRDAN MÅSTE LÄTTAS

— Det är klart, säger fru Myrdal till svar på vår fråga, att just de socialdemokratiska kvinnorna skulle kunna göra oerhört mycket. De ha ju redan den inriktning, vi gjort oss till tolk för i vår bok, så att för dem är det ju inga nya revolutionerande idéer. Det gäller snarare att intensifiera och utvidga det arbete de redan påbörjat. De ha ju redan gjort en hel del t. ex. i bostadsfrågan och inom barnvården, och moderskapshjälpen har ju drivits fram tack vare dem. Hela tyngdpunkten i det reformprogram vi fört fram (som till en del framfördes av fru Myrdal i Morgonbris redan för ett år sedan. Red:s anm.) är just dess b a r n a v å r d a n d e a s p e k t. Detta skulle jag särskilt vilja understryka. Ty vill man radikalt och från grunden ändra samhällsförhållandena, gör man det säkrast genom att främst koncentrera sig på åtgärder, som röra barnen. Vi måste verka för att barnförsörjningsbördan

lättas för den enskilde genom att det allmänna mer och mer övertar de extra kostnaderna för barnen. Deras existens bör tryggas oberoende av föräldrarnas inkomst. Det är ej rätt att barnen tvingas att följa med i föräldrarnas ekonomiska berg- och dalbana.

— Vilken del av reformprogrammet anser Ni det är angelägnast att kvinnorna först gripa sig an med?

MINIMIKRAV: HELST TRE RUM OCH KÖK ÄT VARJE FAMILJ MED TRE BARN.

— Bostadsfrågan, utan tvivel. Den ligger som ett absolut bottenkrav. Utan att den löses, bli så många andra problem olösliga. Vi ha ju redan slagit in på subventionsvägen, även om det inte kan sägas att vi nämnvärt lyckats, ty de subventionerade lägenheterna ha ju ej alls kommit de barnrika familjerna till godo, vilket ju var meningen. Nu ha ju dock omfattande utredningar satts i gång och vi få hoppas att utredningskvarten inte mal förgäves. Ty bostadsproblemet är verkligen skriande och trångboddheten i smålägenheterna — där dock största delen av vårt folk bor — är förfärlig. Av vissa gjorda undersökningar har framgått att största delen av våra barn inte ens sover i egen bädd. Vad detta betyder för deras fysiska och psykiska hälsa är lätt att förstå. Trångboddheten förkväver och snedvrider det äktenskapliga samlivet och fördärvar förhållandet mellan föräldrar, barn och syskon. Vår bostadsinspektion är ganska ineffektiv och mot trångboddheten ingriper den så gott som aldrig, även om den övergår alla rimliga gränser. Vi skryta gärna med vår höga bostadsstandard. På visst sätt har den förbättrats, men vi betänka kanske inte att detta skett på barnens bekostnad: man betalar i allt större utsträckning en bättre bostad med att inte ha några barn. Som absolut minimikrav borde vi ställa upp att varje familj med tre barn har en lägenhet om minst två rum och kök. Helst tre rum och kök, så att föräldrarna få sitt rum och pojarna och flickorna var sitt. I England, där de trots sina slumkvarter äro före oss i bostadsstandard, har man nu rest fyra rum och kök som minimikrav.

GÖR INTE ANSTALTFOSTRAN BARNEN OSJÄLVSTÄNDIGA?

Medan vi äro inne på bostadsfrågan, skulle jag vilja påpeka en särskilt viktig sak, som kvinnorna borde arbeta för, och det är de s. k. barnkammarskolorna. Vi ha ju redan nu barnkrubbor, men man kan knappast säga att de äro stort mer än parkeringsplatser för barn, där de kvarlämnas medan föräldrarna äro borta på arbete. Vad vi åsyfta är någonting helt annat och mera djupgående. Lekstugorna i en del nya bostadskomplex komma betydligt närmare vad vi avse. Det skulle i själva verket gälla att samhället toge ansvaret för vissa timmars daglig vård och fostran av de ännu icke skolpliktiga barnen. Dessa barnkammarskolor skulle vara offentliga, kostnadsfria och tillgängliga för barn av alla klasser. Syftemålet med dem är framför allt pedagogiskt och största vikten måste läggas på den psykologiska fostringsuppgiften, icke minst på barnens sociala fostran. Dessa skolor skulle förläggas i nära samband med bostadshuset och bli ett verkligt komplement till hemmen. Föräldrarna skulle på detta sätt bli mindre bundna, särskilt om båda arbeta utom hemmet.

Ett kvinnointresse

är att hemmet och familjen skyddas på ett betryggande sätt mot försäkringsbara risker.

Hemmens värn heter

FOLKET SAMARBETE

KOOPERATIONENS FÖRSÄKRINGSANSTALTER

KOSTNADSFRIA BARNKAMMARSKOLOR

— Men, invända vi, kan det inte ligga en viss fara i en sådan systematisk uppfostran av en stor flock barn? Man har ju i allmänhet ganska tråkiga erfarenheter av anstaltsfostran. Barnen bli osjälvständiga och få svårt klara sig på egen hand ute i livet, de mista på något sätt sin individualitet och bli "likriktade". Skulle icke samhörigheten med föräldrarna också bli lidande?

— För det första skulle det inte bli fråga om stora grupper. Det är just felet med de nuvarande barnkrubborna. Det skulle endast få vara 8—10 barn i varje grupp. Det kan således inte gärna bli fråga om någon anstaltanda. Och den som leder gruppen skulle givetvis vara särskilt utbildad och lämplig som barnuppfostrare. Grupperna skulle också vara i möjligaste mån stabila, så att barnen lära känna varandra som personligheter. Även om de några timmar om dagen vistas borta från föräldrarna, komma de ju i alla fall att fastast vara knutna till dem och få rikligt tillfälle njuta av föräldrakärleken. Säkerligen skulle bägge parter vinna på det och samvaron skulle befrias från en hel del gnäll, gnissel och tjat. Barnen skulle vara mindre "i vägen" och hemmiljön skulle bli mer harmonisk. En viktig detalj i det hela skulle också vara att alla barn utan åtskillnad skulle få ett kostnadsfritt mål mat om dagen i barnkammarskolan, ett verkligt hälsomål, sammansatt efter alla konstens regler. Denna barnbespisning på det allmännas bekostnad borde för övrigt utsträckas till hela skoltiden. Därigenom att den utsträcker till alla, mister den sin fattigvårdskaraktär. I Oslo har man hunnit långt på denna linje och i stor utsträckning gått in för fria, rationellt sammansatta skolfrukostar. Den ekonomiska lättnad en sådan reform skulle innebära i synnerhet för barnrika familjer är ju uppenbar, men dess effekt på barnens hälsa skulle säkert inte vara mindre välgörande. Kanske kan man inte börja med att fordra detta fria mål för alla, men man kan etappvis vidga systemet.

PRISRABATTER PÅ LIVSMEDEL FÖR BARNRIKA FAMILJER

I samband med näringsfrågan skulle jag också vilja framhålla ett nytt önskemål: kommunerna borde införa prisrabatter på livsmedel för barnrika familjer. I England har man gjort början genom att förbilliga mjölken för de ekonomiskt sämst ställda. I Sverige med vårt överskott på jordbruksprodukter borde det ligga nära till hands att just dessa komme de barnrika familjerna till godo istället för att de som nu slumpas bort till utlandet till priser, som kraftigt understiga vad vi få betala för dem här hemma. Detta vore ju ett bra sätt att få "överproducenten och underkonsumenten att mötas".

— Äro icke utbildningssvårigheterna för barnen och de kostnader de medföra även ett avskräckande moment för blivande föräldrar? Vilka lättnader skulle man kunna tänka sig här?

BARNEN MÅSTE FOSTRAS TILL INDIVIDUELLT STARKA KOLLEKTIVISTER

— Man borde gå in för en förbilligad utbildning för alla. Det innebär inte bara att själva undervisningen blir kostnadsfri från småskolan och hela vägen upp till universi-

teten och därtöver. Begåvade barn ur alla klasser borde få särskilda studiestipendier, som ge dem fritt uppehälle under studietiden. Detta skulle mer än något annat verka som ett klassutjämnande medel. Även yrkesutbildningen skulle vara fri. Alla barn kunna ju inte gå studievägen. Men då måste tillträdet till de olika praktiska yrkena inte försvåras. Här och var i den svenska fackföreningsrörelsen påträffar man något, man skulle kunna kalla "trång fackföreningsmonopolism", som inte minst tar sig uttryck i överdrivna omsorger att skydda det egna yrket från alltför påträngande unga arbetare, som kräva utbildnings- och arbetsmöjligheter inom facket. Yrkesvalet kan på detta sätt icke få hindras av gruppegoistiska tendenser. Ungdomsarbetslöshetens utbredning är här en varning. I denna fråga kunna möjligen enskilda fackföreningar, men aldrig fackföreningsrörelsen som helhet ha intressen, som skilja sig från samhällets och från den uppväxande ungdomens. Vad som måste krävas är alltså absolut trygghet för alla föräldrar att deras barn skola få den utbildning de behöva utan att detta skall behöva förorsaka dem ekonomiska bekymmer. Hela uppfostringsprocessen borde också få en annan inriktning än vad den nu har. Skolan borde fostra barnen till individuellt starka kollektivister, ej som nu till en blandning av lydiga, oreflekterande feodalmänniskor och själviska privatkapitalister passande ett förgånget samhällsskick. Skolan måste ha ett socialt mål.

ALL HÄLSO- OCH SJUKVÅRD BÖR VARA FRI FÖR ALLA

Kvinnorna borde också väcka opinion för en socialiserad hälso- och sjukvård och försöka påverka landsting och kommuner i detta avseende. Som jag förut nämnde, är det säkrast att börja all socialisering med barnen och så även här All hälso- och sjukvård bör vara fri för alla, även om detta är ett önskemål, som endast etappvis kan realiseras. Det vore farligt, om föräldrar på grund av kostnaden drar sig för att söka läkarvård åt sina barn. På detta område finns oerhört mycket att göra, men det är kanske för vidlyftigt att här gå in på. Frågan om moderskapshjälpen hör ju på visst sätt också hit. Den måste bli så generöst tilltagen att den inte endast täcker kostnaderna för förlossningen, men också ger modern tid att ägna sig åt barnet. Dessutom borde hon ha laglig garanti, att arbetsgivaren sedan återtar henne i sin tjänst.

— Vilken erfarenhet har Ni av arbetarmödrarnas inställning till sitt moderskap? Ha de socialdemokratiska kvinnorna försummat sin uppgift på denna punkt?

"BORGERLIG" EGOISM OCH BEKVÄMLIGHET HOS HEMMAKVINNORNA?

— Nativitetsminskningen har ju nu nått mycket långt utom arbetarklassen. Men det anser jag helt naturligt. Ty, som jag redan förut framhållit: man har köpt sin förbättrade levnadsstandard med att icke ha några barn. Detta har nog varit ett nödvändigt led i utvecklingen, särskilt som ansvars känslan ej tillåter alltför dåliga villkor för barnen. Men nu, när utvecklingen går mot avfolkning, borde man nog kunna vänta sig större livaktighet och intresse för dessa problem bland de socialdemokratiska kvinnorna. Man borde kunna ställa högre krav på kvinnorna i detta avseende än på

männerna. Männerna har ju merendels ett monotont och tröttnande arbete dagen lång. Men ändå har de tid och intresse över för de sociala frågorna. Hustrurna ha ju i allmänhet mera tid till sitt förfogande, om de icke själva ha yrkesarbete, men det ha ju endast ett relativt fåtal av de gifta kvinnorna — 27 % visar statistiken för Stockholms del. Ha de så inga eller få barn och ett lätt hushållsarbete, kunna de ju knappast skylla på tiden. Här kan man nog tala om en viss lojhet och liknöjdhet, en viss "borgerlig" egoism och bekvämlighet. Men jag har också haft rakt motsatta erfarenheter. Jag ledde bl. a. en A. B. F:s studiegrupp, där vi just hade "Föräldrauppfostran" som vårt huvudsakliga ämne. Här kunde man sannerligen inte klaga på bristande entusiasm och intresse! Annars måste jag nog säga att jag ibland utomlands funnit ett mera studieinriktat intresse hos arbetarklassens kvinnor.

— Hur skulle man kunna nå fram till en mera fördjupad syn på föräldraskapet? Vad skulle man praktiskt kunna göra just för denna "föräldrauppfostran?"

— Det är svårt föreslå definitiva åtgärder. Det är en sak som är intimt förbunden med hela uppfostringsproblemet. Skolan borde ge en mera fördjupad psykologisk och moralisk fostran över huvud taget. Att t. ex. ha Föräldrauppfostran som ett särskilt ämne i skolan anser jag dock knappast lämpligt. Möjligen kan man särskilt poängtera och fördjupa synpunkten högre upp i klasserna och i ungdoms- och fortsättningsskolorna, kanske knuten till medborgaruppfostran. Vill man få en omvärdering av föräldraskapet till stånd gäller det bl. a. just att väcka det psykologiska intresset och förståelsen för familj och barn. Man måste få smak för föräldraskap, förstå att det är något tjusande, något som skänker en långt djupare glädje och lycka än ett ylligt nöjesliv. Denna plötsliga individuella frihetslängtan hos kvinnan, som gör att hon ej vill vara bunden av barn, kan komma att svänga om. Det var nog bara nyttigt att de trånga banden lossades. Men en omsvängning från den *trånga* individualismen bör här, liksom alla sinnesförändringar, ske via uppfostran. Givetvis hand i hand med de ekonomiska lättnaderna i försörjningsbördan.

— Har det inte en viss betydelse för nativiteten att så många ogifta kvinnor, som eljest skulle vilja ha barn, ej våga därför att de äro rädda för den skam, som ännu vidlåder den ogifta modern? Hur skulle man kunna få till stånd en omvärdering här?

— Säkert äro kvinnorna själva opinionsbildande härvidlag. Kvinnorna gå hårdast åt varandra, männen dömer i allmänhet mildare. Föreställningen att det är något skamligt att ha barn utom äktenskapet måste utrotas. Stat, kommun och myndigheter ha också åtskilligt på sitt samvete i denna sak. Ogifta kvinnor som få barn bli prickade och deras anställningsmöjligheter förminskas. De ogifta lärarinnorna, sjuksköterskorna och alla andra böra få ha sina barn i fred. Och staten borde tacka till, eftersom den ropar på flera barn. Rent kvantitativt tror jag knappast att det nämnvärt skulle inverka på födelsetalet, om denna stigma komme bort. Men att så ändock bör ske är ett moraliskt och socialt krav. Ett ansvarigt moderskap är alltid värt vår aktning.

— Vi beklaga en sak, och det är att Er bok är så dyr, att den inte kan vinna så stor spridning bland arbetarklassen, som vore önskvärt.

— Det är en sak, som snart blir avhjälpt, ty en billighets-

upplaga kommer antagligen att kunna ges ut inom närmaste tiden.

— Till slut skulle vi gärna vilja veta vilket intryck Ni fått av den livliga pressdiskussionen kring Er bok.

— Det har onekligen varit lustigt att se hur man reagerat i olika läger både personligt och politiskt. Det är ganska typiskt, anser jag, att vi mött den rent negativa inställningen på två håll: bland liberalerna och kommunisterna. De ha slagit följe i att förringa hela den sociala frågan. På högerhåll betraktar man ju befolkningsfrågan som sitt speciella valargument. Där har man också ställt sig positivt intresserad om också ett mycket starkt moraliserande färgat alla deras yttranden — ett moraliserande som jag finner olämpligt, därför att det inte riktat sig mot det enda rätta hållet: nämligen till deras egna, alltså till de överklasskikt, där önskan att ha barn ej behöver komma i konflikt med den ekonomiska möjligheten. Eftersom vår bok genomgående har en socialdemokratisk grundsyn, är det ej att förvåna att opinionen där mest liknar våra egna åsikter. Intressant har det särskilt varit att ta del av Social-Demokratens pristävlan, där osäkerhetskänslan och arbetslösheten framhävts som det starkaste motivet att ej sätta barn i världen. Över huvud taget glädde och överraskade mig flera av de insända svaren, därför att de visade en förmåga att se utöver den egna begränsade erfarenheten och ta helt folkets framtid i betraktande. Att arbetarklassen, för att verkligen kunna och vilja arbeta med för en sådan framtid, kräver tryggare villkor för sig och sina barn är endast alltför berättligt.

PARTIPROGRAMMET OCH LEVANDE LIVET

I en brytningsperiod som den vi nu alla genomleva har Morgonbris funnit det lämpligt — för att icke säga nödvändigt — att upptaga partiets allmänna riktlinjer till konfrontation med verkligheten. Risken av en stagnation i vedertagna tankebanor och ett kvarblivande i invanda åskådningar förefinnes alltid. Det ligger i livet självt! Men denna risk kan bli ödesdiger och detta särskilt i epoker då utvecklingen går snabbare och händelseförloppet är febrilare än annars. Traditionen är behövlig över allt och den kommer också alltid att leva, men dess uppgift är inte att förkväva utan att giva bakgrund åt det nya. Den svenska arbetarrörelsen har de vackraste traditioner, men dessa förplikta. Ett stelnande i former måste förhindras och "lära utan liv är värdelöst". Morgonbris kommer att i varje nummer under året erinra om en eller flera punkter i partiprogrammet genom aktuella artiklar och reportage. I detta nummer ha vi i anslutning till programmets första punkt bl. a. upptagit till dryftande två fundamentala frågor för demokratin och arbetarklassen: tryckfriheten och partibildningen. I dessa europeiska stormtider, då det fria ordet förstummas i alla väderstreck och då fanatism och diktatur dödar den fria församlingsbildningen måste blicken vidgas för betydelsen av dessa centrala spörsmål, vilka alltid hävdats som själva livsnerverna i en demokratisk arbetarrörelse.

PARTIPROGRAMMET PUNKT 1

Yttrande- och tryckfrihet.

Religionsfrihet.

Föreningsrätt och församlingsfrihet.

"JAG KAN EJ LÄSA"

(YTTRANDE- OCH TRYCKFRIHET! PARTIPROGRAM PUNKT 1.)

Dessa ord avsluta en av de mest allvarliga dikter, som skrivits med samhällsproblemen och det sociala dramat som bakgrund. Dikten, till vilken dessa slutord höra, bär titeln: "Vems är skulden?"

Scenen är en domstol, där en tillfångatagen kommunard från Pariskommunen 1871 står tilltalad. Han är anklagad för att ha bränt ett bibliotek. Han har bekänt. Domaren, som själv har omfattande boklig bildning, fasar inför brottet och han vill nu för den anklagade klargöra hela vidden av mordbranden. Domaren talar om, att den anklagade där innebränt sin egen själ, att han skövat sin egen egendom, sitt eget arv, att han ödelagt skatterna från skilda tidevarv. I lågorna har förnuftet, människoandan sjunkit hop till aska.

"Har icke boken stått beständigt på din sida
de ringes vän, hon gått mot härskarna att strida,
hon talat ljungande, de undanskjutnes tolk,
ett rättens vittnesbörd, bebådande de folk,
som trampa tunga fjät i nattomhöljda öknen,
att morgonrodnaden skall bräcka genom töcknen."

Domaren fortsätter att räkna upp alla de oförlikneliga skatter, den anklagade kommunarden ödelagt med anläggandet av biblioteksbranden. Diktarens ord torna upp sig till en mäktig skildring av människoandens väldiga erövringar för att sammanfattas i en förkrossande slutsats: "Och detta allt har du förstört."

På denna fruktansvärda anklagelse svarar den fångne endast några få ord. Men de orden vända anklagelsen från honom och mot andra.

Det är orden: "Jag kan ej läsa."

De orden förvandla domstolsscenen från ett förhör med en brottsling till ett väldigt socialt drama. "Jag kan ej läsa." Den anklagade kunde inte förstå, vad han gjort. För honom var boken förseglad. Han visste inte, att inom dess pärmar levde mänsklighetens största tankar och drömmar. Han visste inte, att boken var ett vapen i striden mot förtrycket, mot nöden, fattigdomen och orättvisorna, allt detta, mot vilken han själv, kommunarden, rest sig. Han förstod inte, att böckerna voro brandfacklor, mera effektiva i striden mot ett olidligt samhällstillstånd, än vad det bloss var, som han själv slungade in i biblioteket. Bokens värld var en oförstådd, en död värld för honom. Han kunde inte läsa.

I våra dagar och i vårt land skulle inte samma svar kunna ges. Partena i våra sociala strider kunna inte förklara begångna misstag med orden: "Jag kan ej läsa." Läskonsten

EN TYPISK GATUBILD FRÅN STOCKHOLM.

HAN passar alltid på att ivrigt studera tidningsaffischerna under väntan på spårvagnen, men

HON vänder likgiltigt ryggen till och låter tankarna löpa karusell.

är en tillgång för varje medborgare hos oss. Därmed har också var och en nyckeln till den andliga kulturens skattkammare.

Men förstå vi alla att rätt använda denna värdefulla rättighet?

Frågan kan och bör ställas, inte bara med tanke på boken, utan kanske i ännu högre grad med tanke på tidningen. Tidningen är, kan man säga, vår vardagskost. Tidningsläsare äro vi alla. Vi äro väl också som regel dagliga tidningsläsare. Tidningen förmedlar det mesta av vår kunskap om världen och händelserna omkring oss. Tidningen ger oss en lämplig portion nyheter om, vad som tilldragit sig i världen under det senaste dygnet. Den berättar om nya uppfinningar, om tekniska framgångar, om industriella nydaningar. Den talar om sociala strävanden och politiska planer. Öppet eller försåtligt berättar den oss om striden mellan framstegets krafter och stillaständets intressen, om härgången mellan är och bör. Den talar om olyckor och brott, om glada händelser och familjeskvaller. Tidningen, om den är en god tidning,

blottar missförhållanden, anvisar vägar till ett bättre sakers tillstånd, sporrar det goda inom oss till utveckling och initiativkraft genom att med exempel visa, vad andra människor åstadkommit till allmän eller enskild välgång. Tidningen ger oss det mesta av, vad vi veta om andra människor, trakter och länder; den färgar vår uppfattning om gångna tider och våra förhoppningar på framtiden. Den bildar våra åsikter, dikterar vårt handlande.

Hur väljer du din tidning?

Hur läser du din tidning?

Det är två frågor, betydelsefulla för dig själv och för din samtid. De höra också samman. Det sätt, på vilket du läser din tidning, sammanhänger också med ditt val av tidning. Är det din lust att frossa i detaljerna i ett svårt brott, då väljer du en tidning, som ohöljt berättar om den ena fasaväckande detaljen efter den andra — oftast på ett fullständigt lögnaktigt sätt. Söker du en ytlig tillfredsställelse, då väljer du en tidning, som basunerar ut för andra människor fullkomligt ovidkommande detaljer från furstars och publikidolers liv.

Men är du en modern människa, en människa som på din plats i livet kämpar och strävar med för att förbättra dagens samhälle och grundlägga ett bättre morgondagens samhälle, då väljer du din tidning efter andra principer. Du kräver då av den tidning, som kommer till ditt hem, att den skall våga hoppas. Du kräver av din tidning, att den, fri och orädd, skall våga blotta missförhållanden, taga parti mot orätten, mot vrånghet och nöd, och visa inte bara, hur det är i samhället, utan också, hur det bör vara. Din tidning skall inte syssla med skvaller om enskilda personer, din tidning skall visa massorna vägen till ett ljusare, kulturellt rikare liv. Din tidning skall i sin nyhetstjänst inte först och främst offra åt sensationen kring brott och skandaler, den skall förmå skapa intresse, ja, varför inte, sensationens stimulans, kring det, som verkar i det godas och uppbyggandets tjänst. Din tidning kan vara fattig, den kan kanske inte ha möjlighet att följa med det allra sista i tidningarnas tekniska utveckling. Men den måste ha viljan att fostra, uppmuntra, inspirera. Din tidning måste våga strida för rätten.

... när våld till dom sig sätter
det finns en pil, som till dess hjärta når;
när svek går lurande i lömska nätter
en plötslig ljusglimt över vägen slår —
och denna pil och detta ljus på vakt
det är det tryckta ordets segermakt.

I arbetarrörelsens strävan att skapa bättre förhållanden åt det arbetande folket är pressen oumbärlig. Arbetarpressen går före, dit, där organisationerna ännu inte hunnit växa fram. Den sammanfattar dagens politiska läge och ger det samlade uttrycket åt massornas opinion i ekonomiska och sociala frågor.

Ju starkare arbetarpressen står, ju bättre kan också arbetarrörelsen ge uttryck åt sin mening. Det är här du och jag kunna göra en väsentlig gärning. Genom att själva stödja arbetarpressen, genom att vara prenumerant och läsare av densamma, och genom att intressera våra umgängesvännar för arbetarnas egna tidningar, göra vi arbetarpressen starkare. Då kan denna press också utvidgas och förbättras. När den undan för undan, genom vår medverkan, vinner

läsare och spridning, kan den också ännu bättre fylla sin fostrande uppgift.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund har under hösten firat ett betydelsefullt jubileum. Dess organ Morgonbris fyller trettio år. För alla förbundets medlemmar har det varit anledning till glädje inför detta jubileum. Den tidning, som under stora svårigheter men samtidigt under stor förtröstan startades för trettio år sedan, har inte bara kunnat — som vi tro, — fylla en betydelsefull uppgift som sammanhållande och inspirerande organ för förbundet, den har också kunnat vara en väckare utåt, skapa förståelse för arbetarkvinnorna, deras bekymmer och svårigheter, deras strävanden, förhoppningar och glädjeämnen. Den har steg för steg kunnat förbättras och utvidgas, tills den nu vid jubileet står som den både av vänner och motståndare erkänt främsta tidningen i sitt slag i vårt land.

Den strävan och omsorg, förbundsstyrelsen och tidskriftens olika redaktörer liksom dess kommissionärer och gynnare under de trettio åren ägnat Morgonbris, har i allo varit framgångsrik. Kring Morgonbris samlas i dag många av samhällets bästa krafter som aktiva medarbetare. I Morgonbris medverka spalt invid spalt statsministern och arbetarhustrun, framskjutna konstnärer, bostadsbyggare och författare. Morgonbris ger de verkligt sanna glimtarna ur livet och den ger också råd på alla områden, som intressera den vakna arbetaren och arbetarkvinnan.

Tidningen fick i maj 1931 en ny teknisk utformning. Motiveringen härför var: Det är vår generations uppgift, att förena de högsta idéerna med den bästa framställningstekniken. Hitintills stående något vid sidan om de ekonomiskt-politiska bataljerna ha de socialdemokratiska kvinnorna måhända varit i tillfälle att noggrannare än de manliga kamraterna inregistrera förändringarna på vissa andra områden — livsföringen, bostadsbyggandet, reklamen, filmen etc. Och de ha skyndat att i Morgonbris söka ge uttryck för det nya, som de åtminstone till en början fattat mera intuitivt men nu sträva allt mer att fixera och förena med sin rörelses politiska uppgifter.

Stora och tragiska händelser i andra länder och hos andra folk ha hjärt belyst vikten av, att också kvinnorna förstå demokratin och skydda den.

Ett demokratiskt samhälle kan inte bestå utan lika rättigheter och plikter för både kvinnor och män.

I ett demokratiskt samhälle måste vi alla handla under ansvar och gå till våra gärningar, utrustade med bästa och mesta möjliga kunskap.

Det är här boken, tidningen och tidskriften, det tryckta ordet, kommer oss till hjälp.

”Det tryckta ordet! Över världen vida
ett band det slingrar, länkar folk vid folk.
Till alla dem som längta och som lida
det stiger fram, en lyckobådets tolk
och siar bortom dagens split och strid
en ny, en vardande och bättre tid.”

I det tryckta ordets kamp mot våld, våld och tyranni, för rätt, humanitet och kultur är arbetarpressen i vårt land en mäktig kör. Morgonbris är och skall förbli en god stämma i den kören. Såsom den gjort det under de förflutna trettio åren skall den alltjämt fortsätta att sia om ”en ny, en vardande och bättre tid”.

Knut LÄNSTRÖM

TEATERN OCH PRESSEN

TAL AV REDAKTÖR HARALD ÅKERBERG
VID MORGONBRISFESTEN PÅ DRAMATEN

Teatern och pressen. Är det en sammanställning, som ger sig själv i vår tid? Scenens värld och spalternas? Det dikta-
de livet på de bräder som endast föreställa världen, och
det verkliga livets omedelbara, visserligen ofta vanställda
och vanställande spegelbilder i trycksvärten? Konstverket
och hantverket? Kulturen och råmaterialet? Evigheten och
dagsländelivet?

Skillnaden finns men även beröringspunkterna. Teatern och
pressen. Båda framträda med anspråk på att vara upp-
lysare, fostrare, sanningssägare. Båda sträva, särskilt i dessa
tider, efter nya uttrycksformer. Tryckta till marken av mot-
ståndet, förnedrade av konkurrensen, av slaveriet under tek-
niken, byta de som ormen om skinn, söka städse nya platt-
formar, nya slagord, nya predikotexter. De söka mången
gång sin tillflykt i tom symbolism, i ordprål och utstyrsel-
prakt, för att varje gång finna, att innehållet bakom formen,
sakligheten, detta, som det granna skalet avsåg att dölja,
dock var det väsentliga och var evigt detsamma.

Ibland har man en känsla av att viljan till självhävdelse,
till rening, till verklig förnyelse saknas. Fattad av tekni-
kens ginungagap söker teatern endast lamt och trevande
hävda sin egenart. Defensivandan är uppenbar. Dess världs-
erövrarehumör har överflyttats till arvingarna på sidolinjen,
filmen och radioteatern. Pressen nöjer sig med att blåsa
sensationernas såpbubblor, skummar på ytan av tingen,
dyrkar partisanningar, hemfaller till ett osunt och kapital-
förstörande reklamväsen. Och ändå, hur tacksam är man
inte för varje tecken på att striden inte är uppgiven! Hur
känner man inte tillkomsten av varje nytt fullödigt drama
som en seger för den kämpande människan! Hur uppfatta-
des inte t. ex. O'Neills: "Klaga månde Electra", inte bara
tack vare utan snarare trots sin pastischnatur som en
hälsning från de stores Athen, som ett vittnesbörd om, att
anden från Salamis inte är död, att viljan att brottas med
stora uppgifter, det orubbliga beslutet att stå barbariets
och nivelleringsmakter emot alltjämt uppfattas som ett
kategoriskt imperativ av de bästa bland människor. Och
när detta jättedrama med sin kostsamma uppsättning och
sin väldiga apparat, i vårt land blev till en inte bara konst-
närlig utan även ekonomisk succé och även i den svenska
landsorten upplevde massor av lysande föreställningar, så

Tidningsläsning.

Teckning av Masereel.

fick man ett kärkommet och för många kanske överraskan-
de bevis för att den stora krävande konsten kan bli ett
massornas intresse.

Pressen har en ännu farligare ställning. Den är det aktuella
livets omedelbara spegel. I dess spalter trängas intrycken
från tillvarons väldiga kakofoni, stormar hela samhället
fram. Där komma vardagens tusen små trivialiteter till ut-
tryck. Där upphäver nöden sina skrin, där tar klasskampen
sina livtag. Många grumliga källor tömma där sitt vatten.
Tusen specialintressen söka komma till uttryck. De osunda
inflytelser, som söka tillvälla sig makten, äro många, ty de
äro legio. Den största faran ligger kanske i detta, att pres-
sen alltid anser sig böra ha färdiga omdömen till hands
om allt och alla. Därigenom släpper den sin grundläggande
uppgift, den att vara offentlighetens orubblige och omut-
lige protokollförare. Moralen breder ut sig i spalterna. Den
sjunker ned till sin lägsta uttrycksform: moraliserandet. Så
mycket farligare som indignationen ofta inte har någon an-
nan bakgrund än kampen om själarna, om tioöringarna.

Och ändå, hur skimrar inte även här hoppets stråle i skyn!
Hur rörd och stolt känner man sig inte som tidningsman
inför varje strävan inom den egna kåren att lyfta publici-
teten upp över det dyvatten, däri den ofta simmar fram, att
lyfta den opp i en klarare och renare luft. Hur många tid-
ningar och enskilda publicister ha inte inlagt ovanskliga
förtjänster i detta avseende. Många ha kämpat med marty-

rens glöd och Ijutit martyrens död. Inom varje tidningsredaktion, i varje tidningsmans eget bröst utkämpas denna strid. Pressen håller varje dag domedag över världen och världens barn. De enskilda livsödena trampas under fötterna. Det pågår en aldrig vilande Dreyfus-process, där skyldiga och oskyldiga släpas till Djävulsön. Men ofta håller pressen även domedag över sig själv. Det uppstår alltid en Zola som genom sitt: *J'accuse* rensar luften och kommer domarna att se klart.

Båda spegla livet, dess armod och rikedom, dess jordbundenhet och dess himmelssträvan. Men de inte endast spegla. De är o en del av livet självt. En väsentlig och bestående del. Båda giva de och taga impulser. De bidraga mäktigt till skapandet av opinioner, men äro själva ofta redskap och organ för dessa opinioner. De grundlägga människornas begrepp, uppamma och utbreda smakriktningar, fördomar och idéer. Men dessa fördomar och dessa idéer tagas inte ur luften. De uppfinnas inte av tidningsmännen, av författarna eller av aktörerna. De komma utifrån det väldiga människohavet. De äro passager i mänsklighetens eviga melodi. Pressen och teatern äro bara instrument, på vilket denna melodi tillfälligt tonar.

Det pågår alltså en växelverkan. Här finns ett ständigt givande och tagande. Vi stå inför en *circulus vitiosus*, där ingen kan säga var början är och var slutet, vem som ger impulserna, pressen och teatern eller massan, publiken. Därav följer också ett medansvar. De som klandra teatern för att falla undan för och odla den dåliga smaken betänka inte alltid att repertoaren bestämmas i stort sett av allmänheten själv. Man kan i viss mån fostra en publik men man kan inte sätta sig över dess tycken. Den publik som inte vill fostra sig själv, kan över huvud taget inte fostras och till sist: Det är inte bara teaterns skyldighet att fostra en publik. Det är också publikens skyldighet att genom sitt förhållande till repertoaren skapa grundvalarna för den goda teatern. Så förhåller det sig också med pressen och allmänheten. Pressen tas för huvudet därför att den blåser sensationsbubblor, därför att den generaliserar och fäller orättvisa och förhastade domar. Men grunden till all denna lättfärdighet finns inte på tidningsredaktionerna utan ute i de tusen hemmen, där tidningarna läsas, på gator och torg, där löpsedlarnas uppblåsta rubriker är det effektivaste sättet att draga allmänhetens intresse till sig. Det är denna allmänhets passioner, som storma genom spalterna, det är dess illvilja och skadeglädje, som turnera elakheterna på insändareavdelningarna, det är dess sensationshunger, som skapar de vilseledande och färggranna rubrikerna. Därav följer också att en reformering av pressen förutsätter en s a m v e r k a n mellan press och allmänhet.

En nation har den teater, som den förtjänar. Ett folk har den press, som det förtjänar. Scenen och publiciteten kunna inte bryta sig ut ur sitt naturliga sammanhang. De ha båda alltid en strängt nationell prägel. De äro mäktiga predikare, men det är nationens röst, som talar ur deras mun. Det betyder ingalunda att de sjunkit ned att bliva själlösa gramofoner. Det betyder snarare att en transsubstantiation ägt

rum, att pressen och teatern så sammansmält med sin uppgift att vara offentlighetens organ, att de kunna identifieras med samhället självt.

Teatern kämpar för sin existens, för sin konstnärliga suveränitet. Pressen söker i sina bättre stunder och uttrycksformer finna sig själv. Den strävar medvetet eller omedvetet att sammansmälta sitt oerhörda råmaterial till ett stycke genomstrålad kultur. Båda måste om de skola kunna äga bestånd i sin egenskap av samhällets pelare, finna en klar och enkel och ädel stil. De måste tillgodogöra sig teknikens framsteg men på samma gång frigöra sig från den blinda tilltron till teknikens allenasällgörande makt. Det yttre, formerna, utstyrelsen kan aldrig få tillmätas en avgörande betydelse. Sakligheten måste skjutas i förgrunden. Det kanske förefaller något oegentligt att använda det ordet med syfte på konstens prestationer. Men även i dess värld finns det en berättigad saklighet, som mången gång tappas bort.

Hela samhället är delaktigt i denna strävan. Eller rättare sagt: den är ett led i samhällets egen strävan att finna sig självt. Demokratin kämpar f. n. en kamp på liv och död mot yttre fiender. En långt mer betydelsefull kamp, den som är avgörande för det samhällseliga styrelseskicket utformning, är den som utspelas inom demokratin själv. Där gäller det något mer och något större än det rent utopiska att likrikta människorna och intressena. Det gäller att sörja för en vederhäftig kunskapsmeddelelse om samhället och dess förhållanden, att skapa värdiga och av alla erkända former för det offentliga meningsutbytet, ett gentlemens agreement, som av varje medborgare uppfattas som en oskriven lag. Det gäller att skapa en säker och naturlig smak, som hjälper människorna att komma till rätta med de otaliga försöken att utnyttja deras okunnighet och dåliga höjelser. I det slaget ha pressen och teatern sin plats i främsta stridslinjen. Deras uppgift är så mycket mer komplicerad som kampen ofta måste föras inom och mot dem själva. Trådarna gå i varandra. När de vunnit segern, segern delvis över sig själva, då är grunden lagd för den mänskliga frihetens rätta utnyttjande. Men å andra sidan behöva de själva friheten för att kunna finna den styrka och manlighet, som morgondagens samhälle, hur det än kommer att vara beskaffat, aldrig kan vara utan. En likriktad press och en av pedagogiska synpunkter ledd skåde-bana måste lätt förfalla till tvinsot och förlora varje grepp över människornas fantasi.

Det är kanske på sin plats att ge denna irregulära betraktelse en adress. Kanske vore den överflödig. Mina åhörare kunna säkert ge den själva. Jag resumerar säkert endast de intryck, som publiken själv bildat sig, om jag säger, att den teater, vars gäster vi i dag äro och det tidningsorgan, som i dag genom denna fest velat erinra om sin tillvaro efter trettio år av träget verkande på ett mera medvetet sätt än det i allmänhet förekommer, representerar de intentioner inom konstens och publicitetens värld, som jag här sökt framställa som väsentliga för utdanandet av det samhälle, mot vilket vi alla glida hän med eller mot vår vilja.

Området — cirka 100 tunnland jord — intill Fogelstad i Julita socken, Södermanland, vilket skänkts till staten, som en gemensam gåva från Svenska kvinnornas vänsterförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund att av staten upplätas mot åborätt åt fem arbetslösa eller lantarbetare, som önska egna hem.

DE STORA GÄRDARNA AVSTA TILL GAGN FÖR FOLKFÖRSÖRJNINGEN?

JORDEN BÖR VARA STATENS. DEN BÖR VARA ALLAS.

Vi göra en blyxtvisit vid Fogelstad och gripa tillfället att få växla några ord med dess ägare fröken Elisabeth Tamm. Vi vilja nämligen gärna höra något om hennes åsikter angående de båda kvinnoorganisationernas jordgåva till staten. — Det är riktigt och naturligt att vänstern ska samarbeta — säger fröken Tamm — det måste den, om det ska bli möjligt att bevara demokratin. Alltså gäller även detta för kvinnorna, vilka ha största anledning, men även möjlighet att arbeta för demokratins bevarande.

Såvitt jag förstår — fortsätter fröken Tamm — måste en demokratisk lösning av jordfrågan ingå i en genomförd demokrati. Och då måste spekulation med jord förhindras. Och enligt mitt förmenande sker detta bäst genom åborätt, d. v. s. ärftlig besittningsrätt mot årlig avgäld på obegränsad tid. Innehavaren äger hus, inventarier, förbättringar, men kan ej skuldsätta jorden, vilken tillhör samhället.

Genom privatäganderätt till jord, stiger jordvärdet då penningvärdet faller, (t. ex. vid krig). Vid sådana tillfällen spekuleras hejdlöst med jord, vilket är liktydigt med att jordägarna under högkonjunkturer förbereda jordbrukets nödläge. När penningvärdet åter börjar stiga faller jordvärdet,

Elisabeth Tamm på Fogelstad.

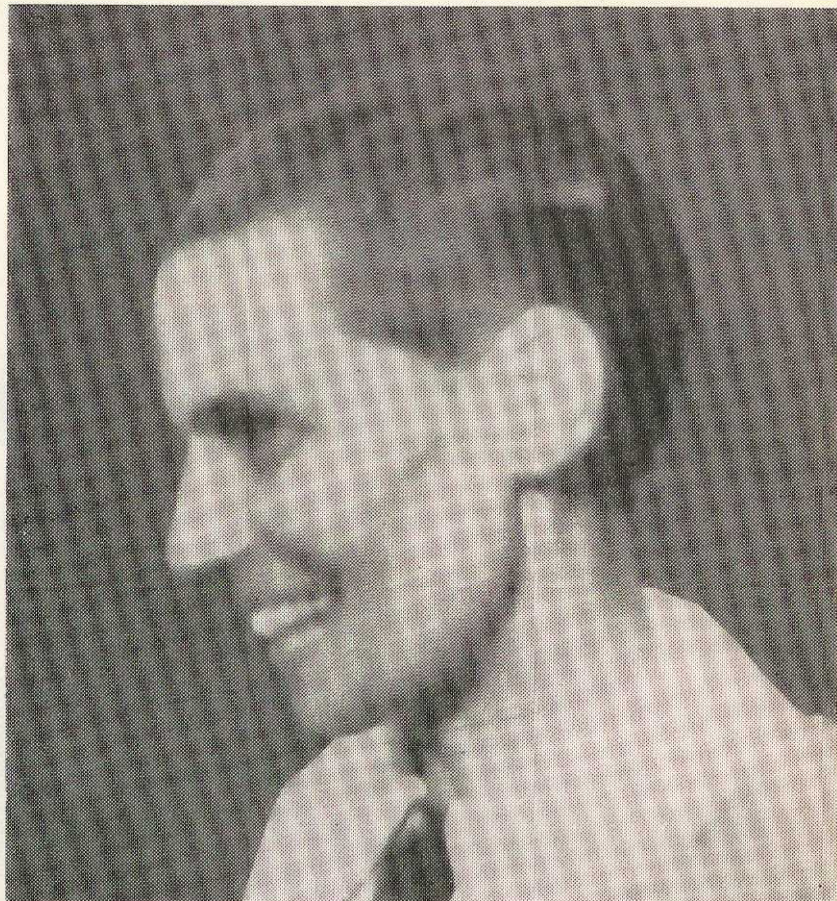
men hålles delvis uppe på konstlad väg, av bankerna, som annars skulle förlora. På så sätt ha de flesta jordbrukare alltför stora skulder och låna ytterligare för att kunna betala räntorna.

Under sådana förhållanden är det naturligt att jordbruket ej kan bära sig, varför det är nödvändigt få till stånd en annan sakernas ordning, som förhindrar spekulationen med jord. Och enligt min åsikt är åborätten den bästa lösningen, emedan jag anser arrenderätten för osäker för alla parter. För övrigt — säger fröken Tamm — vågar jag påstå att de flesta gårdar på över, låt oss säga 200 tunnlands storlek, med fördel skulle kunna avstå ett eller flera småbruk på cirka 15—20 tunnland. I Skåne t. ex. behöver man ju bara 5 tunnland för att få sitt uppehälle. Om flera gårdar, allt efter storlek avstyckade åbolägenheter kunde detta bli av stor betydelse för vår folkförsörjning. Och till vad jag sagt förut

Matsalen i medborgarskolan.

En eftersökt vrå i lärummet.

Honorine Hermelin.

vill jag endast upprepa att jorden bör vara statens, den bör vara allas.

När vi äro på Fogelstad vilja vi givetvis även höra något om den kvinnliga medborgarskolan, varför rektor Honorine Hermelin blir vårt nästa intervjuoffer.

FOGELSTADSKOLAN 10 ÅR

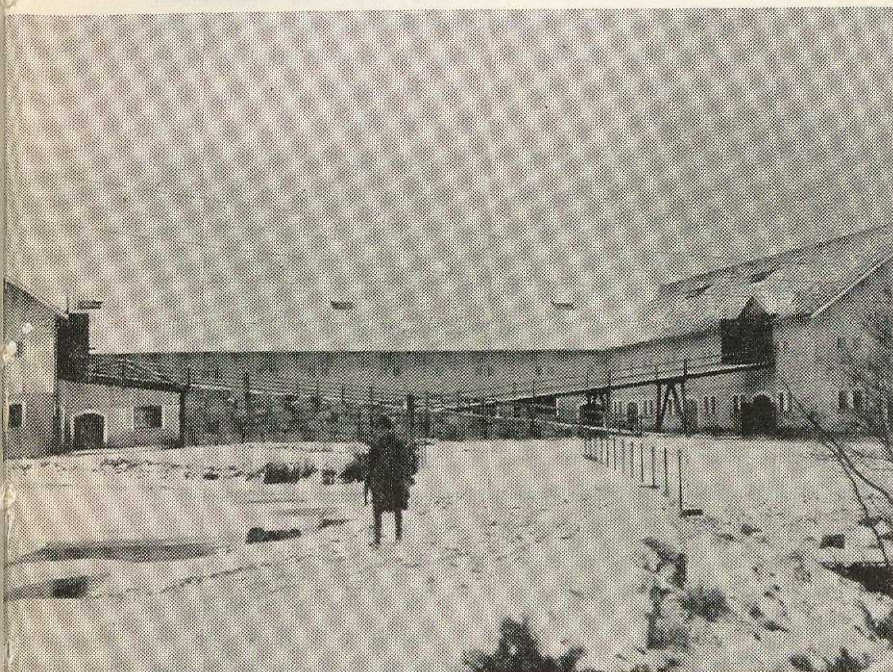
— Medborgarskolan fyller tio år 1935, — säger rektor Hermelin — varför Fogelstadsförbundet anordnar stort tioårs-möte i pingst. Vårkursen dras in för året, och det blir i stället tre sommarkurser, varav den ena, en treveckorskurs tar sin början omedelbart efter pingstmötet. Tiden för kurserna blir således 14 juni—6 juli, 18 juli—9 aug., samt den sista kursen i oktober. Vartannat år ha vi under de senare åren haft fortsättningskurser på fjorton dar, vilka blivit som en avslutning på vårkurserna, eller i varje fall gått in i dessa. Till dessa kurser, som huvudsakligast behandlat aktuella samhälls- och världspolitiska frågor, ha vi haft deltagare från tidigare vårkurser.

På vår fråga vilka erfarenheter rektorn har av elevmaterialet, svarar hon ögonblickligen, att hon är mycket förvånad över att det räcker till med så många stiliga deltagare för varje kurs. Procenten av husmödrar, som söka sig till skolan är också i ständigt stigande. Under senaste sommaren hade inte mindre än 26 stycken husmödrar sökt sig dit. Och rektor Hermelin gör samma reflexioner, som vi gjort vid åtskilliga tillfällen under de senare åren, nämligen att det bara för några år sedan inte varit tänkbart att en grupp husmödrar skulle kunnat slå sig lediga från hemmet i några dagar för att bevista en studiekurs.

Skolan är öppen för alla åsiktsriktningar och rektor Hermelin framhåller särskilt att hon anser denna blandning av

Exteriör av medborgarskolan.

Ladugården vid Fogelstad.

olika åsikter och deras konfronterande med varandra ytterst värdefull. Även påpekar hon betydelsen av sammanblandningen av människor med och utan högre skolutbildning, och framhåller hur detta påtagligen ger de senare större kurage. Det visar sig nämligen många gånger under studiernas gång, att när det gäller bedömandet av aktuella förhållanden i tiden, så stå inte det praktiska arbetets kvinnor i mogenhet och omdömesförmåga efter dem som ha höga examina. Och att de som ha den mindre skolundervisningen få tillfälle att konstatera detta, måste helt naturligt stärka deras självkänsla, och ge dem mod att framträda. Det finns många bland dem, som förklara, att det tog lång tid innan de vågade sig på den dristigheten att anmäla sig till en studiekurs. Bara detta att de kommit med har därför en sådan oerhörd betydelse.

Även är det nyttigt att det kommer tillsammans kursdeltagare ur alla åldrar, som ju sker vid varje kurs. Och så inregistrerar intervjuaren tacksamt en eloge, som

rektorn ger deltagarna från de socialdemokratiska kvinnoklubbarna. De ha genomgående varit intresserade, vakna kvinnor, säger rektorn.

Och slutligen ber hon få påpeka den stora betydelsen som hon anser Manda Björlings medarbetarskap vid skolan har haft och har. Det är inte bara detta att hon undervisar i talteknik, hennes undervisningstimmar verka på ett alldeles särskilt sätt stimulerande och upplivande. Ett betyg som intervjuaren, vilken varit i den lyckliga omständigheten att några korta sommarveckor bli delaktig av denna stimulerande inverkan, gärna vill underskriva, utan att därför på något sätt förbigå rektorns, Ebba Holgerssons och andra lärares betydelse för skolan och dess elever.

Hemkomna vända vi oss till vårt kvinnoförbunds ordförande Signe Vessman, vilken som bekant är ledamot av kommittén för de donerade jordlotterna, och frågar henne hur långt saken avancerat.

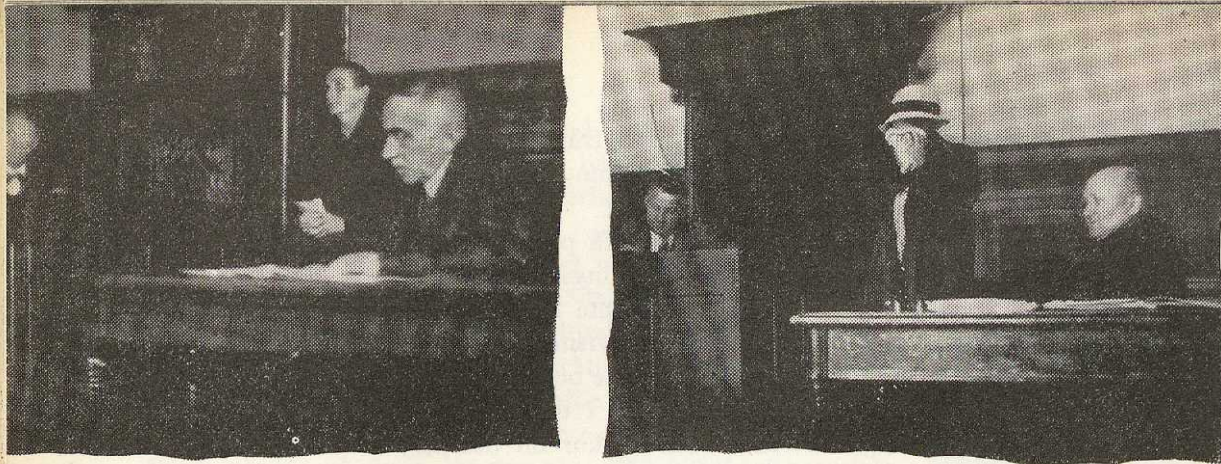
— Det är nästan klart med uppdelningen av småbruken, säger fru Vessman — och efter vad jag kan förstå så komma årsavgälderna att bli mycket blygsamma. Även komma de som tilltråda dessa lägenheter att på allt sätt hjälpas vid starten, bl. a. genom lån till uppsättning och inventarier på förmånliga villkor.

Fullkomligt exakta uppgifter kan ännu inte lämnas, men de som önska upplysningar om upplåtelsen av jordbrukslägenheterna kunna vända sig till de båda kvinnoförbunden. För Socialdemokratiska kvinnoförbundets vidkommande står fru Vessman, som träffas på förbundsexpeditionen, till tjänst med upplysningar.

Hulda FLOOD

Fröken ANNA RASBO, ladugårdsförman vid Fogelstads stora ladugård, som till större delen skötes med kvinnlig arbetskraft.

För fosterfördrivning åtalade arbetarhustrur inför domarskranket.

BARNAFÖDANDET I DETTA LAND FÖR MÅNGA PRAKTISKT TAGET FÖRBJUDET

För några år sedan mötte jag i några arkivpapper och avskrifter ett gripande kvinnoöde. Aldrig på scenen, knappast i någon roman och i levande livet först genom Olofssonska målet, Stockholm anno 1934, har jag så realistiskt och grymt verkligt sett kvinnotragik av detta slag. Ur de gamla pappren från 1770-talet stiger ingen skuggbild utan den unga bergsmannadottern livslevande. Hon var mycket vacker och av aktad familj, hon var temperamentsfull och hade sin personliga vilja ifråga om kärlek och valet av make. Då hon slutligen lockades och tubbades av föräldrarna att gifta sig inom sitt stånd, gick hon redan med barn. Och barnafadern hade hon ju nödgats bryta med. För att undgå samhällets hårda dom och skaffa sig ro i sitt äktenskap, födde hon sitt barn i lönn och begravnade själv fostret. Hennes brott upptäcktes emellertid, det blev rannsaking och dom. Dödsdom naturligtvis. Och en från 1770-talskvinnans livsåskådning och utgångspunkt mycket grym dom. Hon skulle halsuggas, hennes döda kropp brännas på bål och askan nedgrävas i ovigd jord. Samma dag hon fördes bort till avrättningsplatsen höll prästen i kyrkan en straffpredikan, som i hårdhet och grymhet övergår allt förstånd. Det hela var ordnat som en galaföreställning, platserna i kyrkan fyllde till trängsel och på en botgörarpall synlig för hela menigheten satt den vackra unga kvinnan. "Hon sökte hela tiden vända bort sina ögon, och ibland såg man att hon grät", skriver klockarn, som var åsyna vittne. En ordagrann avskrift av prästens predikan bevaras i arkivet. Hela predikan gick ut på att dels förkrossa, slå och uppskaka den dödsdömda, så att hon i elfte timmen skulle inse sin gruvliga synd och i den djupaste ångest tigga Gud om nåd och förlåtelse, dels var hela tillställningen en allvarlig varning till alla andra unga kvinnor, som var närvarande.

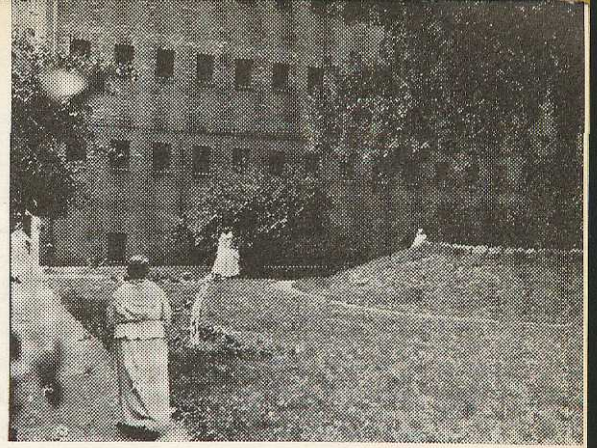
I en tid, då en barnamörderska straffades så strängt och en fosterfördriverska inte mycket mildare, tilltog barnamorden i oroväckande grad. Först under Gustaf III:s tid gjordes något för att mildra domarna och försöka socialt hjälpa den ensamma, ogifta modern. Det blev förbjudet att fråga efter den kvinnans namn och familj, som å okänd ort ville framföda sitt barn. Den barnmorska, som biträtt vid förlossningen förbjöds vid straff att yttra något därom. Ingen skillnad fick göras mellan äkta och oäkta barn vid dopet, något som tidigare skett. Så småningom tillkom Allmänna barnhuset, där de ovälkomna och faderlösa nyfödda medborgarna intogs. Men trots allt rådde skarpa motsätt-

ningar, brist på riktlinjer, ständiga motsägelser och trassel i de moraliska och sociala domarna då som nu.

Den Olofssonska abortprocessen, diskussionerna i befolkningsfrågan, reaktionen mot gifta kvinnor eller mödrar på arbetsmarknaden och justitieministerns förslag om ändrad lagstiftning i fosterfördrivningsfrågan visar hur tilltrasslat problemet egentligen är. Den ena tendensen skär den andra. Vi får höra, att Sveriges folk står inför självmord, därigenom att nativiteten sjunker katastrofalt, kvinnorna skyl-las för bekvämlighet, ytlighet och nöjeslystnad, därför att de inte längre vill åta sig barnafödandets mödor och ansvar. Å andra sidan klagar mödrar med flera halv vuxna barn över de osäkra framtidsutsikterna och oroar sig för ungdomsarbetslösheten och sina barns placering. Unga kvinnor avskedas från sina platser, när de gifter sig, eller om inte arbetsgivaren låtsas märka äktenskapet, så är det i alla fall inte värt att komma och begära tjänstledigt för att fylla sin kvinnliga medborgarplikt att föda barn. Bland en hel kategori av kvinnor är barnafödande fortfarande praktiskt taget förbjudet, inte bara här i landet utan över hela den civiliserade världen utom i Sovjet. Ogifta kvinnor med en "ställning" i samhällets tjänst, där de blir lite mera utsatta för allmänhetens blickar och allmänhetens fordringar på genomsnittsmoral är den som verkligen har sitt privatliv för sig själv, bör inte bli mödrar. Lärarinnor, barnavårdsmän, kvinnliga funktionärer i socialt arbete, kvinnliga tjänstemän av olika grader för att nämna några exempel, kan, om de är ogifta, få utan tadel försörja och uppfostra ett adoptivbarn i sitt hem men gör klokast i att gömma sitt eget barn och hålla sitt moderskap hemligt, om de varit nog okloka att föda ett barn till världen. Många av dessa självständiga, intelligenta kvinnor skulle dock bli utmärkta mödrar. Men de är ett mödramaterial, som samhället fortfarande har råd att undvara, eftersom ogift kvinnas moderskap inte betraktas som önskvärt eller ens hederligt.

Den duktiga, unga amerikanskan Ann Vickers i Sinclair Lewis nutidsskildring måste mot sin instinkt och mot sin innersta vilja underkasta sig aborten, därför att hon är ogift och står mitt uppe i "välsignelsebringande" och aktat socialt arbete. Hon måste låta döda sitt barn för att inte döma sig själv på snöpligt och pinsamt sätt gå förlustig sin verksamhet. Först när Ann Vickers överskridit fyrtioåret får hon föda det barn, som så länge varit en levande gestalt i hennes längtan. Då är hon en framstående fängelsedirektör och känd social pionjär. Men då har hon också "en man att kasta åt vargarna". Det är den moderna kvinnans eftergift åt hyckleriet. Hon har inte råd att förlora en ställning och en verksamhet, som hon med järnenergi kommit fram till. Hellre får hon förneka sin kvinnlighet och förkväva sina naturliga instinkter. Att hon sedan dömes som bekväm

Ogifta kvinnor åtalade för brott mot preventivlagen.

Den oundvikliga domen: fängelsestraff.

och nöjeslysten och degenererad, därför att hon inte vill föda barn, hör bara ihop med oklarheten och motsägelserna i hela detta problemkomplex.

När man såg de skrämde, pinade, besvärade ansiktsuttrycken hos de unga kvinnor, som på en och samma dag, var inkallade till rättegången i anledning av Olofssons abortverksamhet, fick man ett intryck av häxprocess. Och när man läser rättegångshandlingarna, har man samma absoluta känsla av hur farlig och ödesdiger och ofri kvinnans ställning egentligen är, som när man möter flickan från Bergslagen i krönika och domstolshandlingar från 1770-talet. Utan tvivel kommer papperen från det Olofssonska målet att på forskaren om 300 år verka lika som detaljerna från häxprocesser från 12—1600-talet nu verkar på oss.

Olofssons klientel utgör ett tvärsnitt genom samhället. Kvinnor av alla samhällsklasser, av olika yrken, gifta och ogifta, enfaldiga och osjälvständiga, intelligent och högt bildade har vänt sig till den amerikanske kvinno-”läkaren” för att få hjälp. Men dock är alla de individuella fallen en monoton upprepning av samma historia med två, tre variationer. Den gifta kvinnan upptäcker, att hon skall få sitt tredje eller fjärde barn. Mannen är arbetslös. Hon själv skulle mista sin arbetsinkomst, åtminstone för flera månader, om hon föder sitt barn. Genom en vännina får hon adressen på d:r Olofsson. Han kan hjälpa henne. Hon besöker honom, och han lovar att företa ett ofarligt operativt ingrepp, som framkallar abort om hon återkommer med 500 kr. Kvinnan lyckas verkligen skrapa ihop denna summa och återkommer, säkerligen ganska omisstänksam angående riskerna, då hon ju tror sig ha med en ”riktig” läkare att göra. Den unga, ogifta kvinnan, kontoristen, hembiträdet, studentskan, lärarinna, har fästman. Men hon kan inte gifta sig under de närmaste månaderna, kanske inte ens under de närmaste åren. När nu följderna av den intima förbindelsen visar sig, söker hon få tag i en läkare, som kan hjälpa henne. Fästmannen är ibland emot förslaget till att börja med. I andra fall är det han, som föreslår aborten. Den ensamma kvinnan, som brutit sin förbindelse, kanske en tillfällig förbindelse utan ansvar och löften vill inte under några förhållanden föda fram sitt barn. Det är inte underligt, att en d:r Olofsson får många patienter, som tigger om hjälp som om en barmhärtighetsgärning. Andra läkare har stuckit visittkort med Olofssons namn och adress i sina nödställda kvinnliga patienters händer. D:r Nilsson i Örebro har skrivit, indirekt hänvisat sina patienter till abortören.

Vill man läsa rättegångshandlingarna riktigt objektivt kan man inte påstå, att den roll Olofsson spelat i dessa tragedier verkar enbart osympatisk. Han var också säkerligen skickligare i sitt yrke än de flesta smygabortörer. Men han var för det första inte utbildad läkare utan hade endast

studerat obstetrik vid ett medicinskt college i Amerika. Sedan har han tjänstgjort vid en privat kvinnoklinik. Här i Sverige har han utan vidare etablerat sig som läkare för kvinnosjukdomar och hans namn med titeln med. d:r kan man finna i telefonkatalogen, dock inte under läkarförteckningen. ”Med. d:r” i telefonkatalogen har emellertid lurat åtskilliga av hans patienter. ”När man hade med en riktig läkare att göra, var ju risken minimal.” Att Olofssons operationer var långt ifrån riskfria fick dock många av hans patienter erfara. Sjukhusen fick då och då ta emot hans ”offer” och försöka motverka de farliga följderna.

Anordningarna ute i den villa, där Olofsson tog emot sina patienter och utförde operationerna, var primitiva. Säkerligen uppfyllde de inte alls fordringarna på bekvämlighet och hygien inom en modern klinik. Efter operationen fick t. ex. patienten gå ut i köket och vila sig på en säng. Några av patienterna framhåller också, att Olofsson behandlade dem brutalt.

Att Olofsson hjälpt så många kvinnor av enbart sociala skäl, har man svårt att tro på, då man ser, att hans arvoden alltid höll sig mellan 200—500 kr. Han var själv utsatt för utpressare, förklarar han till sitt försvar, och hans yrke var så pass riskabelt, att han måste hålla höga honorar. Men vilken möda, vilken ångest och vilka bekymmer har det säkerligen inte kostat hans patienter många gånger att på några få dagar skrapa ihop den stora summan! Först när de överlämnat pengarna, ifyllt ett patientkort med utförligt namn och adress och han tagit fingeravtryck av dem, började han behandlingen.

Olofssonska målet är en samhällsböjd, som spruckit. Att så många unga kvinnor satt sina liv på spel hos en obskyr abortläkare, visar väl mer än något annat, att vi måste arbeta för klarhet, upplysning och därmed även upprepning kring hithörande problem. Allt är inte vunnet med att ett gott lagförslag i fosterfördrivningsfrågan går igenom. Vad vi måste nå fram till på alla vägar, både genom lagstiftning, upplysning och propaganda är en omvärdering av moderskapet och moderskapet som medborgerlig gärning. Många av de unga kvinnor, som gick till Olofsson för att få hjälp, skulle säkerligen ha kunnat föda sina barn till världen om den ogifta eller den medellösa moderns betingelser i samhället vore andra. Föreligger verklig fara för vårt folk genom nativitetsminskningen, då har vi allt skäl i världen att vara mera aktsamma och på ett helt annat sätt än hittills slå vakt kring de kvinnor, som är i stånd att föda barn. Ingen kvinna borde mista sitt arbete och sin arbetsinkomst för att hon sätter barn till världen. Ingen kvinna borde gå sociala besvärigheter till mötes, därför att hon uppfyller sin biologiska bestämmelse och riktar nästa generation med nytt liv.

Astrid FORSBERG

HATTEN AV FÖR MÖDRARNA!

SÄGER FÖRSTA STADSLÄKAREN I MALMÖ DOKTOR AXEL HÖJER

ANTECKNINGAR UR ETT FÖREDRAG VID ETT MÖTE HOS
VÄSTRA SKÅNES FATTIGVARDS- OCH BARNAVÅRDSFÖRBUND.

Jag vet, att många kvinnor icke voro fullt tillfredsställda, då moderskapsförsäkringen genomfördes vid 1931 års riksdag. De hade efter den Hesselgrenska kommitténs arbete och förslag väntat en mera tillfredsställande lösning. Jag vet också, att jag och många män med mig voro mycket glada, icke därför att vi icke sågo beslutets brister utan därför att genom detsamma dock undanröjdes den ordning, som i över 30 år låtit varje man med någon anständighetskänsla känna sig djupt skamsen, varje gång han tänkte på alla de kvinnor, som genom arbetarskyddslagen hindrades att arbeta vid tiden kring förlossningen utan att under den tiden erhålla någon som helst hjälp till att existera och än mindre för att bestrida de ökade kostnader, som äro förbundna med barnsbörd. Samhället erkände äntligen sina förpliktelser för denna period, låt så vara att det första steget togs betydligt försiktigare, än vad önskvärt varit.

Innebörden av beslutet var ju först den, att alla i sjukkassor försäkrade kvinnor vid barnsbörd fingo under en tid av minst 30 och högst 56 dagar en moderskapspenning av minst 2 kronor som ett bidrag till dagligt bröd men dessutom fullständig täckning av vårdavgifter, vare sig för barnmorska eller för vistelse å barnbördshus, allmän sal. Även åt kvinna, som är endast sjukvårdsförsäkrad, utgår moderskapspenning, och dessa ingalunda föraktliga förmåner kunna sålunda erhållas för en försäkringspremie av 30—40 öre i månaden. Det vore märkvärdigt, om icke detta förhållande skulle vara det bästa underlag i strävandet att få kvinnorna mera allmänt anslutna till sjukkassorna. I de fall, då av barnsbörd följer kvarstående sjukdom, har kvinna inom sjukkassa ju för lång tid framåt sin läkarevård, ev. också sin sjukpenning säkrad.

Mindre tillfredsställelse måste bestämmelserna om moderskapsunderstöd väcka. Visserligen äro ungefär 70 % av våra mödrar till följd av sin ekonomiska ställning berättigade att erhålla sådant understöd, och anmälan kan numera ingivas så sent som upp till 10 dagar efter förlossningen, varför ingen på grund av försenad anmälan behöver gå miste där-om. Men understödet är ringa, endast 30 kronor, och utgår helt eller till största delen att betala vårdavgiften på barnbördshuset, om ett sådant anlitas. I Malmö t. ex. uppgår medelkostnaden för förlossningsvård till 32:50, varför sjukkassan betalar understödet direkt till sjukhuset, och modern har att ytterligare erlägga några kronor. Till föda under tiden närmast före och efter vistelsen å barnbördshuset räcker understödet icke i Malmö. Detta beror nu närmast på vårdkostnadens storlek. På många håll torde en större eller mindre del av understödet dock återstå till modern. Här ville man gärna kräva, att understödet något så när

säkrade moderns existens åtminstone veckorna omkring förlossningen. Dit syftar sjukvårdskommitténs förslag om statsbidrag till barnbördsvården, varigenom dagavgiften å alla lasarett skulle kunna bli 1 krona. Dit syftar också förslaget, att statens bidrag till moderskapspenningen och därmed moderskapsunderstödet skall ökas från 1 till 2 kr. om dagen. Å andra sidan få vi icke glömma, att mycket patos före 1931 års beslut nedlades på det förhållandet, att mödrar för sin förlossningsvård måste ansöka om hjälp hos fattigvården. Det synes, som man på vissa håll glömt bort detta, samtidigt som man först nu upptäckt vad som vid beslutets fattande sades ifrån, att understödet i första hand var avsett såsom ett bidrag att ersätta kostnaden för själva barn-

forts s. 29

HAN SKÄNDADE MIN MOR

När mor bar min syster under hjärtat och jag ingenting visste om sexuallivets hemligheter kom en stor pojke och talade om det med grova, smutsiga ord för mig.

Vi gick genom gator och gränder och kröp till sist upp invid skorstenen på en dammig vind, ty vi hade mycket att tala om.

Jag tror att jag aldrig har fått veta någonting så betydelsefullt i hela mitt liv som den dagen där vid skorstenen.

Hans grova och smutsiga ord stötte mig inte till en början, ty vi visste inga andra benämningar för dessa ting.

Men när han så på sitt oförskämda sätt talade om vad far gjorde vid henne började jag känna vämjelse och avsky.

Jag förstod det inte riktigt, men jag kände att den store pojken släpade henne i smutsen och skändade henne.

Från den dagen blev han och jag på något mystiskt sätt ovänner för alltid. Men omedvetet tog jag en blodig hämnd för att man förfördelat min mor och gjort henne till en främmande varelse för mig.

En av pojkarna i gatan skulle ha en bror. Nu var det min tur att lyfta på slöjan för livets underbaraste mysterium.

Han slukade mina ord med samma begärlighet som jag själv gjort tidigare. Ivrigt bad han mig vänta och sprang upp efter en smörgås; hans far var byggmästare, och han brukade ha så goda smörgåsar.

Men jag skonade honom icke varken för hans far eller för hans goda smörgåsar. Min mor var skändad och i min ohyggliga ensamhet ville jag kanske ha en medbroder.

Men jag fick ingen medbroder. I stället skilde oss en osynlig mur åt. Jag kände att han betraktade mig på samma sätt som jag den store pojken. På så vis skaffade vi oss våra första kunskaper i livets vackraste process.

Fritz BERGMAN

ETT PRAKTISKT — SOCIALT ONT SOM I FÖRSTA HAND MÅSTE BORT

SAKKUNNIGAS REFORMFÖRSLAG IFRÅGA OM ABORTLAG-
STIFTNINGEN FÖR ETT GOTT STYCKE FRAM MOT LÖS-
NINGEN AV DEN ALLVARLIGA SOCIALA FRÅGAN

Enligt en beräkning, som docenterna Edin och Näslund gjort på grundval av abortfall, som behandlats på offentliga sjukhus och av enskilda läkare och barnmorskor inom landet, skulle antalet fosterfördrivningar pr år belöpa sig till omkring 20.000 fall. Med all sannolikhet torde det verkliga antalet fosterfördrivningar vara avsevärt högre och till bevis därom torde vara tillräckligt att påpeka, att av de 7 à 800 fosterfördrivningar, som en enda abortör verkställt i Stockholm endast 2 eller 3 kommit till efterbehandling på sjukhus eller hos läkare.

Faktum är, att fosterfördrivningarna fått en omfattning och en utbredning, som utgör en verklig fara för folkhälsan. Vid varje diskussion i fosterfördrivningsfrågan måste man hålla fast vid att fosterfördrivning även i sådant fall, att den verkställs av fullt sakkunnig person, dock icke är helt ofarlig, vidare att man ännu icke kan överskåda dess konsekvenser i medicinskt hänseende och slutligen att den ur rent etisk synpunkt är mindre tilltalande.

Vi måste alltså ha klart för oss, att vi vilja bekämpa fosterfördrivningen såsom sådan och såsom ett led i denna kampanj har ingått vårt ofta upprepade krav på preventivlagens slopande. Justitieministern har också gjort en berömvärd insats för realiserande av detta krav genom tillsättande av sakkunniga för utredning av denna fråga. Dessa sakkunniga ha helt nyligen avgivit ett betänkande, som i stort sett går ut på slopande av preventivlagen och reglering av handeln med preventivmedel. Utan att här vilja ingå på detaljerna i betänkandet, mot vilket vi f. ö. på vissa punkter vilja anmäla några reservationer, anteckna vi med tillfredsställelse, att sakkunniga rekommendera förbud för offentlig försäljning av medel, som allmänneligen brukats i fosterfördrivande syfte och lett till många stackars kvinnors död eller livslånga lidanden.

Socialdemokratiska kvinnoförbundet gjorde redan år 1933 en framställning till Kungl. Maj:t med krav på ändring i gällande abortlagstiftning, enär den vore ineffektiv och

orättvis och innebar vådliga risker, då den direkt drev de olyckliga kvinnorna till kvacksalvarna med de faror för liv och hälsa, som dessas trafik innebar.

Allt bestämdare har kravet på ändring av straffbestämmelserna för avbrytande av havandeskap framträtt. Därför mottog man med allmän tillfredsställelse de reformförslag i fråga om abortlagstiftningen, som justitieminister Schlyter framlade i sitt uppmärksammade föredrag vid den nordiska juristkongressen i Oslo förra sommaren. I höstas tillkallade justitieministern 6 sakkunniga med uppdrag att utarbeta förslag till ändrad lagstiftning angående fosterfördrivning.

Dessa sakkunniga hava uti ett i dagarna offentliggjort första betänkande framlagt grunderna för det blivande förslaget.

I korthet innefattar detta, att havandeskap får avbrytas av etiska skäl, d. v. s. när det uppkommit av våldtäkt eller av könsumgånge mellan närskylda eller när kvinnan ej fyllt 15 år eller varit sinnessjuk eller sinnesslö eller hävdats genom grovt åsidosättande av hennes handlingsfrihet;

av *sociala* skäl, när barnets tillkomst skulle försätta modern i svårt nödläge eller eljest för hennes välfärd kunna medföra allvarlig fara, som finnes icke kunna avväjas på annat sätt och

av *eugeniska* (arvs-)skäl, när det kan antagas att på avkomlingarna skulle komma att överföras sinnessjukdom, sinnesslöhet eller svår kroppslig sjukdom.

Med sannolikhet torde icke från något håll kunna anföras några bärande skäl mot avbrytande av havandeskap på etiska och eugeniska skäl, utan striden kommer helt säkert att röra sig om de s. k. sociala indikationerna. Och vi måste här såsom vår mening framhålla, att den föreslagna lagparagrafen i vad som gäller dessa icke fått en formulering, som till alla delar tillfredsställer våra krav. Den är oklar och mångtydig och lämnar ett alltför stort spelrum åt godtycket.

Vi torde få anledning att i annat sammanhang återkomma härtill.

Enligt lagförslaget får icke havandeskap avbrytas med mindre två legitimerade läkare, varav den ene tjänsteläkare, förklarar, att förutsättningar för havandeskapets avbrytande äro för handen. Avbrytande av havandeskap må endast verkställas av legitimerad läkare och skall utföras på lasarett eller sjukstuga.

Endast under dessa förutsättningar är abort tillåten.

Även om vi, såsom redan nämnts på vissa punkter måste anmäla avvikande mening måste vi oförbehållsamt erkänna att förslaget i stort är tillfredsställande och att det i praktiken skulle komma att avlägsna de mest skärande orättvisorna.

Väl kunna många skäl framläggas för att fosterfördrivningen i princip borde helt falla utanför det straffbara området. Men såsom vi framhållit här ovan är fosterfördrivningen en under alla förhållanden farlig handling med oöverskådliga konsekvenser, dessutom torde det vara uteslutet att för närvarande i riksdagen vinna majoritet för ett fullständigt slopande av fosterfördrivningsstraffet.

Rättspolitikerna är liksom all politik det möjligas konst. Här gäller att i första hand undanrödja ett praktiskt socialt ont och vi förmena, att det föreliggande lagförslaget för ett gott stycke fram mot lösningen av den allvarliga sociala fråga, som fosterfördrivningen är.

Julia Ström-Olsson i sitt trevliga hem.

FÖR DEN LIVSERFARNE BLIR BOKEN ETT VANLIGT MINNE

ETT ANGENÄMT SAMTAL MED MORGONBRIS FORNA REDAKTÖR JULIA STRÖM-OLSSON OM BÖCKER OCH DERAS ROLL I MÄNNISKORS LIV

Det ligger snö på vägarna i Ålsten och ser riktigt vinterligt och trevligt ut, när vi stannar utanför Örnbogatan 20. Inomhus pågår reparationer, men när vi väl passerat stegar och snickare, kommer vi i trevna rum, fyllda av blommor och smakfulla möbler och tavlor och med stora fönster som ramar in landskapet utanför. Där residerar den senaste 50-åringen, Morgonbris' redaktör för femton år sedan, fru Julia Ström-Olsson, maka till Tidens förlags chef. Trots de komplikationer i hushållsarbetet, som reparationerna säkert medför, tar hon emot sina besökare med strålände älskvardhet och frågar om hon får bjuda på kaffe. Tacka för det! Så slå vi oss ned vid kaffet och be redaktören-författarinnan berätta något ur sin rika erfarenhet av böcker och människor. Vi berättar om den diskussion om läslusten bland arbetarkvinnorna som för närvarande pågår i Morgonbris spalter med anledning av Hulda Floods artikel "Har utvecklingen stannat av?" och fråga vad fru Olsson hade för erfarenheter om den saken under sin egen redaktörstid.

— På min tid, svarar fru Olsson skrattande, anklagades jag för att skriva för mycket om litteratur och för litet om

politik. Då befann vi oss ju i agitationsstadiet för kvinnorösträtten, varför den rent politiska linjen måste dominera. Nu däremot är tiden mogen för att vidga intressesfären och bringa kvinnorna i kontakt med kulturella och litterära frågor. Därför tycker jag det är roligt att Morgonbris tar upp den saken. Pressen betyder ju så mycket när det gäller att väcka folks intresse. Tänk, om Morgonbris kunde bli veckotidning! Men det är ju det att den har sitt specialområde som kvinnoförbundets organ. Vi skulle ha en bättre veckopress. Innehållet i Hela Världen och sådana publikationer kanske inte är så dåligt men formen är så fruktansvärt okonstnärlig. Och i Veckojournalen och sådana tidningar, som är bättre skrivna, är innehållet i stället så ytligt och inriktat på borgerlig intressesfär och miljö.

Vi berättar, att läslusten går framåt i bokcirkulärna, så att en cirkel t. ex. skaffat sig 36 böcker under det sista året.

— Ja, bokcirkulärna är utmärkta, just när det gäller att få fram goda böcker. I bokcirkulärna köper man verkligen goda böcker, de bli lästa och sedan köper folk dem.

— Är det svårt att få goda böcker att gå? —

— Ja, det beror på. Någon regel ges ej. Det finns goda böcker som träffar en bred publik och som därför kan finna åtgång och det finns god litteratur med höga litterära kvalifikationer som icke omedelbart träffa sin publik, men som ändå så småningom tränga igenom och säkert den varaktigast levande, men lätt är det inte för en förläggare att träffa valet, det vet jag av erfarenheten från den verksamhet min man leder.

Fru Olsson ger några inblickar i de olika motgångar och framgångar förlaget haft och man förstår tjusningen och spänningen i denna slags verksamhet, byggd som den är på det oberäkneligaste av allt: folkopinionen. En förläggare som ger ut en ny bok, måste ha något av samma känsla som en skådespelare som står inför rampen i en ny pjäs och frågar sig: Hur skall den gå?

— Kan ni säga några böcker som fångat er och som verkligen slagit igenom?

Fru Olsson tänker efter.

— Jo, säger hon. Martinsons "Kap Farväl". Det är en av de märkligaste böcker jag läst, och det gläder mig att den gått så bra. Skulle jag nämna någon av Tidens böcker, så har Lockharts böcker verkligen rönt stor framgång, både den första, "Som politisk agent" och den senaste "Farväl till ära och härlighet". Och det är verkligen böcker fyllda av både spänning, erfarenheter och liv. — Han har varit i de områden där det kokar och där så många orättvisor begåtts, han har träffat den europeiska politikens förgrundsfigurer och hans blixtbilder av en Masaryk, Benesj och Stresemann är glänsande. Det är ett stycke världshistoria han har skrivit. Vi få hoppas att han snart kommer med sin tredje bok, som kommer att behandla de senaste händelserna. —

— Några andra böcker som väckt uppseende? —

— Av fredspristagaren Norman Angel har ju Tiden haft en bok, "Osynliga lönnmördare". Sådana böcker blir det mycken diskussion omkring men de säljs inte så mycket. Men det är ju en heder för förlaget att ha haft hans böcker. — Häromdagen sade intervjuaren, yttrade en av mina bekanta att hon hellre köper en bok som hon kan ha hela sitt liv, än en teaterbiljett, som går åt på en kväll. Det tycks ju finnas människor som böcker betyder mycket för.

— Ja, bokens uppgift är ju så olika för olika människor. — beroende på den inställning de har till tillvaron. Det finns ju människor som levat "gott" ett helt liv nästan utan att ta i en bok — vilket inte hindrar oss andra att tycka, att de nog kunde mått bra av att läsa och lära. Hos andra väcks intresset för läsning först sedan livet gett dem en knuff. Och så finns det människor som helt enkelt inte skulle tro sig om att uthärda livet utan böcker — som tydligen er vän. — Nog får man väl säga, att man lär mycket om livet ur böckerna? —

— Ja. Men man måste läsa på rätt sätt. Jag har hört människor, högt stående intellektuella, som sagt: man skall inte läsa så mycket, man skall tänka själv. Det ligger något i detta, att *tänka själv*. När man är ung slukar man böcker, vetgirig och glupsk — men man får akta sig att inte bara göra det för slukandets egen skull, så att man inte smälter vad man slukar. Människor som inte har smält vad de har läst, kan bli som levande lexikon; bara man slår i dem, rinner det citat och visdom ur dem. Alltid de rätta citaten och alltid den högsta visdomen. Infackad i hjärnan från det och det snillet. "Orden uppåt stiga, tanken stilla står, ord förutan tanke aldrig himlen når" för att citera ett av de största snillena — om jag nu själv får citera, säger fru Olsson och ler. Men det tycker jag verkligen, att om inte livet lägger till sitt innehåll i en människas liv, så kan inte alla världens böcker göra henne vis. Först när man lärt av det hårda livet, kan man riktigt anamma en stor bok. Då blir denna bok som ett verkligt lyckligt minne, man kan inte tala om det. Man vill inte tala om den underbara bok man läst, man säger bara till någon vän: läs den själv. —

— Så ni tycker att man inte bara bör uppmana människor att läsa utan också att inte läsa — mer än vad de kan smälta, nämligen? —

— Ja, det tycker jag nog. Fast det där med att unga människor läser massor av böcker och sedan vet allting och kan allting och därför många gånger blir ganska odrägliga att höra på för oss äldre, det är ju förstås en av de barnsjukdomar som går över och som i allmänhet bara lämnar goda efterverkningar. Det är kanske ändå bättre att läsa för mycket än ingenting alls. Men dock tror jag att det ligger en så stor fara i att en läsgirig ungdom tror sig behöva läsa nästan allt som ges ut, att det kan behövas en varning. För att vara "bildad" behöver man ju inte läsa allt och inte heller veta allt. Det är bättre, även om det gör ont, att det levande livet fyller i lite luckor i en människas vetande, än att hon proppar sig så full med bok- och romanvisdom, att det verkliga livet går henne förbi. En rik fantasi är inte något fel, men den skall vara ens egen, hämta sin näring ur egen erfarenhet både av liv och böcker, annars blir man förkonstlad. Ingen kan säga vad som är "lagom" att läsa för en annan människa. Det måste hon finna själv. För en kan det vara lagom med en bok i veckan, för en annan fem.

För den stora läsande allmänheten är väl dock det viktigaste att det läses goda böcker, det lilla som läses — man behöver inte frukta att det stora flertalet förläser sig. Här vet vi att det brister. Goda böcker är tråkiga böcker, tror man. Vad hjälper det att säga, att det inte är så, när de tycker det. Ingenting annat hjälper, så vitt jag kan se, än att bara ge ut goda böcker. Och då har man inte längre att göra bara med författaren utan också med bokförlagen. Ingen kan hindra en författare att skriva en dålig bok men

mycket borde hindra en förläggare att ge ut dem. Där kommer vi till den ekonomiska sidan av saken. Det visar sig ofta att det är relativt lätt att bli en rik man på i genomsnitt dåliga böcker och mången förläggare resonerar som så: Varför skulle inte jag bli rik? Goda böcker kommer det ut mig förutan. De goda böckerna har en hård kamp att kämpa — det möter motstånd både hos förläggare och allmänhet.

Slutligen vågar vi en indiskret fråga: Tänker fru Olsson skriva någon mera bok själv?

— Nej, säger fru Olsson först men så medger hon: Tänker gör man ju alltid men det törs man inte tala om. Man har mera mod när man är ung. Ju äldre man blir och ju mer man läser, desto mindre tycker man man har att ge. Det är ålderns för- och nackdelar: man borde ju ha mera att ge när man är äldre och har mera livserfarenhet men man bli för självkritisk att ge ut det. Och så har man sitt hem — vi har just beundrat den vackra villan men fru Olsson säger: Den tar sin tid. Och vi har fastnat i trivseln här. Skulle jag i stilla stunder tänka på omplantering i sta'n igen, så vet jag att make och son skulle protestera i vild frenesi. Så det så . . .

Nåja, man kan ge sig själv inte bara i böcker utan också i livet. När vi lämna det vackra hemmet efter detta givande samtal, faller mig något i tankarna, som jag läst en gång: de oskrivna romanernas författare är ofta de största levnadskonstnärerna. B. L.

DEN LEVANDE MOSAIKEN

AV FRANK TOWNSHEND

Intet finns på denna jord
som betyder mera eller är av större vikt än du själv —
ingen byggnad, intet konstverk, ingen uppfinning, ingen
institution.

Ingen finns, som ej är din jämlike,
ingen vars jämlike du ej är.

Det betyder intet om du är gammal eller ung, rik eller fattig,
ryktbar eller okänd.

Och om du tror att du är överlägsen någon annan
eller att någon annan är överlägsen dig,
lever du i en illusion.

Allt som någon människa eller grupp av människor tillskansat sig från andra

måste en gång återställas.

Ingen som anser sig förmer än en annan,
som ser ned på andra på grund av börd, ras, bildning,
hudfärg eller kläder

har förstått livet.

Livet bildar en stor mosaik.

Varje del beror av alla andra delar,
de äro sammanflätade, röra sig i fullkomlig harmoni,
fria men ändock bundna till varandra.

Alla stamma vi ur samma livets källa,
äro alla lika nödvändiga för livet.

En dag skola vi upptäcka detta.

(Översatt av Elsa Pehrson.)

INGEN "KYRKA" AV PARTIET

I ÖGONFALLANDE ATT EJ
KVINNORNA FÅTT DEN
STÄLLNING INOM PARTIET
SOM DE FÖRTJÄNA

(Föreningsrätt och försam-
lingsfrihet!
Partiprogrammen punkt I)

Anna Lenah Elgström.

Författarinnan Anna Lenah Elgström, som nyligen vid sitt femtioårsfirande genom uttalanden i dagspressen tydligt dekreterade sitt sociala patos och genom ett skriftställarskap sedan över årtionden ådagalagt intresse för problem fallande utom de allmänlitterära rāmärkena och gripande in i våra ekonomiska och samhällseliga förhållanden, har länge varit knuten till den socialdemokratiska rörelsen. Nu senast har hon ånyo hävdadt sin socialistiska uppfattning; om också hon samtidigt låtit en viss kritik framkomma.

Morgonbris har vänt sig till Anna Lenah Elgström för att av henne få ett uttalande i den aktuella frågan om partiets uppgifter och partiets betydelse i våra dagars politiska liv. — Partiet är självfallet en arbetsform och måhända är detta den främsta uppgiften, men man kan ej heller förneka att inom partiet måste den politiska livssynen fördjupas, revideras och utformas. Det skulle inte vara ur vägen om man i vår i alla avseenden, ej minst ur politisk synpunkt, rastlösa tid kunde få till stånd inom partiet en grupp, som särskilt så att säga vårdade sig om idéerna, om partiets andliga värden. Hur verklighetsbetonat ett parti som det socialdemokratiska än måste vara i sin utveckling och sitt arbete kommer man ej ifrån att de ideella momenten aldrig får skymmas av dagspolitikens strider och strävanden. Vår författarinna säger sig vidare ha funnit att man ibland inom den nu yngre arbetaregenerationen synes lägga en överdriven vikt vid formerna, icke aktande på faran att dessa kunna taga överhand över anden. De unga inom arbetarnas

bildningsrörelse, sade fru Elgström, äro dock en utomordentlig motvikt — de vaka nog över att socialdemokratien ej stagnerar eller stelnar i dogmer eller blir — vad så många av våra ledande socialdemokratiska män och kvinnor varnat för — en "kyrka".

Sedan nu socialdemokratien i vårt land kommit till en ledande ställning måste den taga hänsyn till "det helas väl". Vidare måste man fastslå att vi redan kommit långt ifråga om praktisk social hushållning. Vi skulle märka en socialistisk stats totala tillblivelse mindre än månet annat land, därför att vi redan ha så många "socialistiska", för hela samhället betydelsefulla institutioner och verksamhetsgrenar som våra kommunala spåragnar och bussar, statsjärnvägarna, telegraf och telefon och post och vissa halv-förstatligade ting som tobaken och alkoholen. I länder som Förenta Staterna och i viss mån även Frankrike — för att nämna några — skulle denna omvandling eller om-lägningsprocedur bliva betydligt mera markant genom de privata företagens dominerande ställning på motsvarande områden. U. S. A. kommer förvisso att i en rasande fart få genomgå en utveckling för vilken Europa behövt eller haft till förfogande långa epoker. Fru Elgström, som i sin litterära gärning ofta och intensivt sysslat med arbetarkvinnorna, framhåller under samtalets gång som sin mening att hon har känslan av att kvinnorna ej fått den ställning inom partiet som de förtjäna. Detta är säkerligen ett faktum som även gäller de andra partierna, men för socialdemokratiska partiet förefaller denna sak vara särskilt iögonfallande.

På vår förklarande frågeställning: Men kan det ej vara så att arbetarkvinnornas liv är sådant att de ej synas som de andra kvinnorna, svarar Anna Lenah Elgström: Den iakttagelsen skulle man då också kunna göra i andra länder. Men i Ryssland äro arbetarkvinnorna numera med om allt och i Amerika betyder kvinnan ur arbetarklassen mycket. Vad det senare landet beträffar är hennes roll stor särskilt inom bildningsrörelsen och för att markera kvinnornas roll i U. S. A. erinras om Fannia Cohn och Rosa Scheidemann. I Amerika kan det tänkas att mannen och kvinnan gå växelvis på mötena. Här är det ännu i vår moderna tid regel att mannen går på mötet medan kvinnan stannar hemma. — Har kvinnan svårare att vara kollektivt inställd än mannen?

Fru Elgström understryker i sitt svar att kvinnan är uppfostrad till individualist, men ett faktum är att de kvinnor, som känna moderssocialistiskt äga en särskilt utpräglad helhetssyn på samhället.

Under samtalets fortsättning understryker fru Elgström att demokratins förtjänst är att de intellektuella fått göra sin insats och kommit att få betydelse för samhället i vidare mån. Inom diktaturstaterna, vittnesbörden äro flera, betraktas de intellektuella krafterna som hjälpmaskiner. Egendommeligt föreföll det fru Elgström att författare, vars uppgift är att vara bärare och skapare av idéer, kunna ansluta sig till diktaturernas princip. Att kvinnan ej kan spela någon roll i en fasciststat vore påtagligt och praktiska livets erfarenheter från dylika stater pekade även härpå. Inom ett parti som det socialdemokratiska kan däremot kvinnornas inflytande vara av största betydelse helst om kvinnorna veta sina bestämda mål och sätta in vilja på att förverkliga dem. Och främst stode härutinnan barnens omvårdnad och freden. Härtill komme självfallet sociala frågor i allmänhet.

»Vore det inte underbart, om allmänhetens ögon öppnades och den lärde sig förstå, att den blivit duperad av propagandister — att den svenske arbetarens liv icke är sådant, som det beskrivits i proletärromanerna.»

Gösta Larsson i brev i Sydsv. Dagbl.

GÖSTA LARSSON

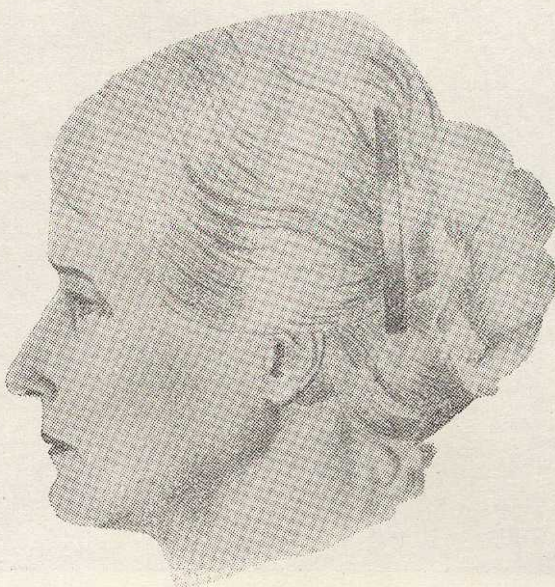
Livets nödtorft

Andra upplagan. Häft. 7:50, inb. 10:—

»Höjer sig över den dagsaktuella frågeställningen genom sin höga visa till det dagliga brödet och sin hyllning till den imponerande gärning i det tysta, som utförts av miljoner arbetarehustrur i den dagliga kampen att få hushållspengarna att räcka till.»

N. Beyer i Soc.-D.

i alla boklädor WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Gösta Larsson och hans moder, ritad av honom.

MORGONBRIS FÖLJETONG

SYSTRARNA WICKSELL

Detta är inledningen till en berättelse om sju svenska kvinnor, som leva i vår mitt. Men vi kunna inte ge något förhandsomdöme, enär dess senare kapitel ännu inte äro skrivna. Samtidigt med vår läsning av berättelsen genomleva dess huvudpersoner nya öden, redan nu förebådade av händelser och situationer — händelser, vilka äro uttryck för de underströmmar och rörelser, som i dessa dagar skilja eller förena världens folk; situationer, som äro bagatellartade till sin yttre karaktär, men med en innebörd så avgörande för våra vänners ve och väl att betraktaren kippar efter andan av oro. Undertecknad, som fått på sin lott att redigera följetongen har läst dess första hälft under stämningar, vilka växlat mellan förtvivlan och hänförelse så som alltid måste bli fallet, då man förunnas en oförfalskad inblick hos enskilda individer. Jag visste tidigare nästan ingenting om dessa sju kvinnor; jag kände knappast mera än deras ansikten och ansikten bära ju ej sällan missvisande vittnesbörd om människorna bakom dem.

Och allra helst sådana skiftande, levande ansikten som dessa kvinnors, av vilka ytligt sett några kunde sägas vara vackra och de övriga mindre vackra, snarare fula. Men både fullheten och skönheten har lett till misstag, över vilka de alla gråtit lika bittra tårar, då de av dessa hindrats i sina medvetna försök att av sina respektive personer få ut karaktärer, kvinnor med hjärna, hjärta och grace, människor, som det var något bevänt med. Vem känner ej det orimliga, hänförande kravet? Sedan tidernas morgon uppfordrar det alla att tappert sätta upp våra liv mot dödens natt. Och vad de sju kvinnorna ha haft och alltjämt ha gemensamt med varandra är deras friska ögon, som lysa av tillit till de krafter, som "i striden för sanningen och det mänskligas steg-

ring ser den värdigaste av alla passioner". De äro annars inte alls släkt med undantag av syskonparet i kretsen. De komma från alldeles skilda delar av landet; de ha inte heller växt upp under likartade förhållanden, och de leva fortfarande under ganska skilda villkor. De ha bildat sin lilla krets efter hand som vissa omständigheter gjort klart för dem att de voro arvtagare till en och samma kvarlåtenskap — ett egenartat arv, till sin omfattning nästan oöverskådligt. Förspilles arvet betyder det både andlig och ekonomisk undergång för stora människogrupper, men vårdas arvet rätt skall ur detta kunna mobiliseras fram förgörande krafter mot all misär, mot allt fult, dammig och smått i tillvaron. För fullföljandet av villkoren kräves av de sju arvtager-skorna insatsen av deras egna öden.

Just denna livsinställning, som arvet givit dem mer eller mindre mot deras egen vilja, har lett dem till upptäckten av varandra och beslutet att gemensamt bära fram den ansvarsfulla uppgiften.

Arvet är som redan antytts oerhört stort och betydelsefullt, och arvtagarna utgöra också en mångfald, som de sju äro angelägna att inom en ej alltför avlägsen tidrymd få samlade, men adresserna saknas. Under hösten gav en boksuccé dem ett uppslag i deras sökande. En svensk-amerikan, som utgått från ett arbetarhem i Malmö och är i deras egen ålder — han kunde förresten vara en av deras emigrerade bröder — var den framgångsrika författaren. Sällan har väl ett litterärt verk hälsats med en sådan suck av befrielse som den varmed vår lilla kvinnokrets mottog denna bok. De senaste tjugu årens bokproduktion hade framkallat en ständigt upprepad besvikelse hos kretsens medlemmar: "Varför förmår ingen av de med oss jämnåriga författarna

DET SYMBOLISKA HUSET: Tegeltraven på Kungsholmen, där flera av systrarna Wicksell tillbringat sina barndomsår.

att rätt skildra vårt folk, vår värld; är det möjligt att deras öra ej uppfattar de oförlikneliga hjärtats sånger, som här göra fattiga, tysta människor till glada givare, barn och föräldrar till solidariska kamrater, torftiga rum med billiga ting till ljuvliga idyller och trygga värn mot människodjungelns alla farligheter? Malmöpojken kom med svaret. Han var av samma folk som de sju kvinnorna. Som de förde han med sig ut i världen en sagans förgyllda lergök: den ordlösa sången från män, som inte svika varandra, från kvinnor, som dela med sig av sina sista brödsdivor, från makar som förverkliga kärlekens ädlaste innehåll. Flera av de sju kvinnorna och många, många med dem i detta landet ha upplevat nästan ord för ord detsamma, varom nu svensken i Amerika berättar. Att den ordlösa sången framsprungnen hos de bästa av svenska folket nu fått ord — ord, som hörts vida omkring på den amerikanska kontinenten innan den i dag nått över havet hit hem kan vara tecken på att vi närma oss tidpunkten, då det stora arvets positiva krafter kunna föras fram till seger. Därför måste tonen bäras vidare. Därför önska de sju kvinnorna här göra en parallell till svensk-amerikanens skildring, åtminstone i all anspråkslöshet lämna ifrån sig det stoff de fört med sig från boplats till boplats. Redan för ett år sedan hade de tänkt låta bearbeta det för filmen. Det skulle, det måste bli alla tiders film: filmen över svenska folkets underbara öden och äventyr. De tvekade, rädde att filmherrarna lika litet som författarna skulle uppfatta melodin, musiken, utan vilken dessa verklighetsinteriörer förlorade sin äkthet. Nu meddela tidningarna att svensk-amerikanens bok filmats med stor framgång i Amerika. Återigen en överensstämmelse i

idéer, som ger vid handen att varken svensk-amerikanen eller de sju kvinnorna syssla med fantasier. De äro endast lika lågor från den ström av andlig kraft, som i dessa dagar går ut från det stora arvet. Och nu berätta de sju kvinnorna om sig själva i förhoppning om att hos lyssnarskarorna finna den genklang, som är igenkänningstecknet hos arvtagarna. De kvinnliga berättarna äro inte i vedertagen bemärkelse märkliga, men ändå inta de på ett självfallet sätt positioner, som inte äro många kvinnor förunnade och deras hittills passerade år torde kunna sägas ha varit mättade av dramer och egenartade episoder. De ha måhända svikit och själva blivit svikna, men de ha främst älskat och blivit älskade. De komma dock aldrig att här framträda själva. Deras drag kunna vi emellertid återfinna hos många andra och ibland även hos oss själva. Med ledning av detta puzzle kunna vi på egen hand göra upp en bild av den sjuhövdade skaran, som kallar sig systrarna Wicksell. Namnet är egentligen syskonparets, men man valde det av vissa skäl, som berättelsen senare omtalar. Vad är ett namn annat än en arbetsform? Kan det knytas till något sammanhang blir det givetvis tillförlitligare i ett samhälle, där ännu anor och titlar äro ett eftersökt bländverk. Under skoltiden hade man visserligen varit med om att bräcka kamrater genom att antyda om härstamning från ryska furstar, vilka karolinerna fört hem som fångar, från Karin Månsdotter, ja, ända från trälasläkterna i Uppland — legender, som återgivits av farfäder och mormödrar allt efter dessas temperament och kunskapsförråd. Våra sju kvinnor saknade i själva verket traditioner och efternamn, som hade något att förtälja. Endast förnamnen, som ju alltid äro underkastade modets nyc-

Det stora huset, som byggdes under utställningsåret 1897, Stockholms genombrottsår, utgjorde under sina första decennier en förtätad bild av lantbefolkningens sammangyttring i industristaden. Hyresgästerna motsvarade till numerären det sammanlagda invånarantalet i Skanör och Falsterbo. Till hälften omgavs kvarteret av nersotade fabriksanläggningar, till hälften vände det sig mot den rest av naturen, som ännu tappert stod emot storstadens frammarsch: en idyllisk klöveräng.

ker, skvallra om att de tillhöra kvinnogenerationerna från tiden 1890—1910: Hilma, Hertha, Signe, Karin, Sonja, Ruth, Brita. Sju namnlösa solister i den jättetalkör, som heter Sverges arbetande folk. Ser ni inte deras ansikten skall ni i alla fall snart lära att urskilja deras olika röster.

I.

Hon gick in i en av portgångarna till det stora arbetarkvarteret, populärt kallat Tegeltraven. I trappan sprang emot henne den femårige sonen till en överlärare, som av någon oförklarlig anledning slagit sig ner här vägg om vägg med murare och porslinsarbetare. Måhända gjorde hans många, otuktade telningar, som voro levande vittnesbörd om faderns bristande fostrarförmåga, det omöjligt för familjen att få bo annorstädes. Och här i den obegränsade friheten växte vildhavren. Lilla Lasse tog priset sina fem år till trots. Han var en lovande världserövrare. Tanten som nu kom in genom porten visste han aldrig kunde motstå hans mjuka vädjande: Lilla tant, får jag en slant! Denna hans segervissitet gjorde nederlaget, när tanten i dag bara ruskade på huvudet, dubbelt mer förkrossande. Lasse kunde inte uthärda med mindre än att han fick en omedelbar revansch. Och med barnets träffsäkerhet sköt han av sin pil: "Tant har s'ägg!" Blodet sköt upp i hennes ansikte. Pojken hade rört vid hennes mest ömtåliga punkt. I den kraftiga antydning till mustasch över ena mungipan, tyckte hon sig ha den mest påtagliga skönhetsbristen och orsaken till sin svaga framgång i konkurrensen med jämnåriga kvinnor om mannens hjärta. Det svarta, välvårdade håret gav annars en särprägel åt hennes lilla person, nästan så att hon gav intryck av att vara en

burgen socialt välplacerad kvinna. Men pojkens snärt brände så mycket mer smärtsamt just i den stunden, när hennes portmonnä var tom och penningbekymren föranlett henne att söka bistånd hos väninnan, som bodde på tredje våningen. Väninnan var i den trappuppgången den enda hustrun med vigselringar av guld och det hörde inte till ovanligheten att hon "stampade" på dessa för att kunna ge behövande grannar ett handtag. Malin Berg hade ingenting att frukta, vid en hänvändelse till henne. Men detta ständiga krångel med pengar innebar en alltid lika pinsam känsla av förnedring, av misslyckande. Malin Berg hade haft sina chanser, men hon hade tydligen inte förmått att utnyttja dem. Och det var på samma sätt med hennes två systrar. Fattiga hantverkardöttrar från en småstad hade de på ett eller annat sätt skaffat sig en god start i livet. De hade blivit kvinnor, som talade så att även män lyssnade med intresse och allvar, men deras väg fick aldrig bära uppåt. Malin Berg hade med släktingars hjälp utbildat sig till guvernant och som sådan kommit omkring litet i världen. I en främmande hamnstad går hon en dag utmed kajen och gnolar sakta på en spansk sång, då hon hör en frisk, stark mansstämma ta upp refrängen. Stämmans ägare var en rödblond, ung hamnarbetare, praktfull att se i sin smidiga längd och sorglösa tillit till livet. Efter en stunds ordlek på bruten spanska blir det klart att han är en svensk sjöman, som fått tillfälligt jobb i hamnen. Ett år senare har han med tillhjälp av hennes förbindelser skaffat sig plats som maskinist i ett ämbetsverk i Stockholm och hon har tagit på sin lott portvaktssysslan. Vem var mannen hon gift sig med?

(Forts. i nästa n:r.)

FACKFÖRENINGENS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår ... kronor 3: 15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

Läs

ALVA MYRDALS
och
GUNNAR MYRDALS

**intressanta bok
i dagens aktuellaste
fråga**

**KRIS
I BEFOLK-
NINGSFRÅGAN**

7: 50

BONNIERS

HUSMODERKURSER och VÄVKURSER,

Många och kortare, börja omkr. 10 jan. Praktisk och teor. utbildn., även i handarb. och sömnad. Vävlärarinneseminarium. Statstipendier och sänkt avg. för mindre bem. Begär kostn.-fritt prosp. Uppgiv önskad kurs.
KATRINEHOLMS ENSKILDA LÄROVERK. (VÄV- o. HUSM.-AVD.)
Omf. även teknisk skola, handelsskola, realskola, folkl. musikskola.

UPPSAGD

av en näringsfysiolog

Många "duktiga husmödrar" skulle bokstavligen talat bli uppsagda av näringsfysiologerna. Det räcker inte med föda, som endast mättar för stunden. Kroppen fordrar ständig tillförsel av de livsviktiga vitaminerna. Annars hämmas dess sunda tillväxt; motståndskraften mot sjukdomar minskas.

Följ näringsfysiologernas allvarliga uppmaning: Använd smör, uteslutande smör i hushållet. Då kan Ni vara säkra på Edra k äras hälsa.

Använd SMÖR

för hälsans skull — och den goda smakens

En konsekvent läsare av Morgonbris

bör hålla Social-Demokraten som daglig nyhetstidning, därför att Social-Demokraten motsvarar de krav Morgonbris och dess läsekrets ställer på dagspressen.

Är Ni ej tidigare prenumerant så prenumerera från nästa månadsskifte

Anmäler Ni därtill en ny prenumerant på A-upplagan eller två nya prenumeranter på B-upplagan, erhåller Ni fullkomligt gratis Z. Höglunds Brantingbok i 2 halvfranska band så fort de nya prenumeranterna erlagt 3 månaders prenumerationsavgift.

Klipp ur kupongen nu och be någon av Edra bekanta att få anteckna honom som prenumerant.

Undertecknad. Namn: .....

Yrke: .....

Adress: ..... gatan n:r ..... tr. ....

som { förut är prenumerant } stryk endera!
prenumererar från den 1:sta i nästa månad

anmäler dessutom som ny prenumerant från den 1:sta i nästa månad.

Namn: .....

Yrke: .....

Adress: ..... gatan n:r ..... tr. ....

Skriv tydligt.

När prenumerationsavgifterna för 3 månader, som kunna erläggas månadsvis till tidningsbud, äro betalda, meddelas mig att Brantingboken bunden i 2 halvfranska band finnes att kostnadsfritt hämta å tidningens kontor, Barnhusgatan 14, Stockholm. (Önskas boken hemsänd tillkommer porto kr. 1:15.)

Boken { hämtas }
hemsändes. (Stryk vad som ej önskas.)

Erlägges prenumerationsavgiften samtidigt med anmälan, erhålles boken omedelbart.

Morgonbris 35.

Utanför Stockholm, där tidningen ej har direkt hembäring, verkställes prenumerationsavgiften å posten, och skall då postens kvitto å erlagt prenumerationsavgift insändas till tidningen; å detta kvitto skall trovärdig person styrka, att avgiften avser ny prenumerant.

Vid månadsprenumerationsavgiften insändes kvittona när 3 månaders avgifter äro erlagda!

Böckerna expedieras allt efter som prenumerationsavgifterna betalas.

Anmälan av prenumerant i Stockholm kan ske pr telefonanrop: Social-Demokraten eller genom insändande till Social-Demokraten, Stockholm, av vidstående kupong.

Vad ger oss Skådebanan?

Skådebanan ger oss mot en mindre medlemsavgift en hel del värdefulla förmåner. Den är en arbetarnas och de mindre inkomsttagarnas egen organisation, som på allt sätt söker tillvarata sina medlemmars intressen.

Huvudändamålet är att bereda den mindre köpstarka publiken tillfällen att till betydligt reducerade priser få se och njuta av god teater, och bortsett från alla övriga förmåner, uppväga de billigare teaterbesöken mer än väl utgiften för medlemskortet.

Vi hänvisa till nedanstående tabell, som till fullo bevisar detta påstående. Vi uppmana alla läsare av Morgonbris att taga del därav och ansluta sig till Skådebanans Publikorganisation. Intresserade personer med stor vän- och kamratkrets antagas av Skådebanan som ombud, och klubbar och sammanslutningar böra inom sig utse sitt eget ombud. Alla upplysningar lämnas å expeditionen Vasagatan 38 A, 1 tr.

Plats	Ordinarie pris		Skådebanans pris		Vinst per 2 biljetter		Medlemsavgift Kr.	Medl.-avg. intj. efter:
	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre		
Parkett, Bänk 1-9	7	40	3	75	7	30	3:—	1 besök
» » 10-18	5	20	3	50	3	40	3:—	1 »
» fondloge, avantscenloge	5	20	3	—	4	40	3:—	1 »
I radens fond, B. 1 och 2	5	20	3	50	3	40	3:—	1 »
I » » B 3-5	5	20	3	—	4	40	3:—	1 »
I » » sida, B. 1	5	20	3	—	4	40	3:—	1 »
I » » B. 2-3	4	65	2	50	4	30	3:—	1 »
II » » fond, B. 1-2	4	10	3	—	2	20	3:—	2 »
II » » sida, B. 1	3	55	2	50	2	10	3:—	2 »
II » » B. 2-3	2	20	1	75	0	90	3:—	4 »
II » » fond, B. 3-4	4	10	2	50	3	20	3:—	1 »
II » » avantscenloge	2	20	1	75	0	90	3:—	4 »
III nedre rad. fond, B. 1-2	2	95	2	50	0	90	3:—	4 »
III » » B. 3	2	95	1	75	2	40	3:—	2 »
III » » sida, B. 1	2	40	1	75	1	30	3:—	3 »
III » » B. 2	1	85	1	—	1	70	3:—	2 »
III » » B. 3	1	30	1	—	0	60	3:—	5 »
III övre rad. fond, B. 1	1	85	1	25	1	20	3:—	3 »
III » » B. 2-3	1	30	1	—	0	60	3:—	5 »
III » » B. 4-5 sidopartier	0	75	0	50	0	50	3:—	6 »

Prenumerera på parti-tidningen

Västgöta-Demokraten

Daglig tidning för Borås och Sjuhäradsbygden.

Välredigerad ortstidning, en god och vederhäftig nyhetstidning, som även innehåller god förströelseläsning och intressanta artiklar.

F Ö L J

de två bundsförvanterna

i kvinnornas strid för ett rättfärdigare samhälle

TIDEVARVET

varje vecka. 6 kr. pr år

MORGONBRIS

varje månad. 4 kr. pr år

PRENUMERERA!

Tidevarvets expedition - Triewaldsgränd 3
Morgonbris expedition - Västmannagatan 2

en segrande bokarmé

Professor Silverstolpes berömda ekonomiska skrifter lära redan till de mest lästa böckerna i landet. De äro värvande och vinnande soldater, som sätta eld i intresset och göra erövringen lätt av ekonomiska insikter — oumbärliga i vår tid.

Nationalekonomiföralla

50:de tusendet nyss utkommet
kr 3:—

Svenskt näringsliv i tjugonde seklet

20:de tusendet kr 3:—

Rikets finanser

statens och kommunernas hushållning 1934
kr 3:—

75.000 ex. KF:s bokförlag

ÖSTERGÖTLANDS FOLKBLAD

i Östergötlands alla arbetarehem!

Den intelligentia och vakna husmodern

bestämmer vilken tidning som skall finnas i hemmet. För Hälsingborg och nordvästra Skåne blir det

SKÅNSKA SOCIAL-DEMOKRATEN

då den på ett förträffligt sätt tillgodoser läsekretsen med nyheter från sitt spridningsområde. Tidningens kulturella artiklar äro av högt värde och livligt uppskattade.

FORM

SVENSKA SLÖJDFÖRENINGENS TIDSKRIFT

är sedan många år tillbaka den tidskrift, som giver den bästa överblicken över den svenska och utländska bohagsindustriens och konsthantverkets utveckling. I tidskriften framföras nya och bärkraftiga idéer av landets främsta fackmän och författare. Den vänder sig inte blott till fackmännen utan lika mycket till varje person, som intresserar sig för vår tids strävanden att giva *alla* samhällsmedlemmar en gedignare, mera ändamålsenligt och konstnärligt gestaltad miljö — främst i hemmen men även å arbetsplatser, i offentliga byggnader och samfärdsmedel. I aktuella och orienterande, alltid rikt illustrerade artiklar låter FORM sina läsare följa med i vår tids snabba och betydelsefulla utveckling.

FORM utkommer under 1935 med sin trettioförsta årgång och omfattar liksom tidigare 10 st. stora, rikt illustrerade häften, som gratis utdelas till samtliga Svenska Slöjdföreningens medlemmar.

Stöd Svenska Slöjdföreningen i dess allmännyttiga syften och bliv medlem! Medlemsavgiften är endast Kr. 10:— per år.

Medlemskap vinnes lättast genom ifyllande och insändande av nedanstående blankett under adress *Svenska Slöjdföreningen, Stockholm 7.*

”Det är ansvarskännande tidskrifters uppgift att registrera dagens rörelser, att uppmuntra skapande verksamhet, att understödja nya försök, att forma framtiden på samma gång som att taktfullt påminna samtiden om det förgångna genom att omdömesgillt påvisa dess största verk. Det finns ingen orsak varför framstegsvänliga idéer skola få monopoliseras av revolutionärer. Gamla tidskrifter liksom gamla människor, med rötter i traditionen, böra vara nya rörelsers bästa stöd såväl som starkaste kritiker.”

NYBROGATAN 7 - STOCKHOLM 7
TELEFON: 23 15 45

Undertecknad anmäler sig härmed såsom *medlem av Svenska Slöjdföreningen*, varigenom FORM (10 nummer) erhålles gratis. Obs! Medlemsavgiften Kr. 10:—.

Insändes i postanvisning. Uttages pr postförskott.

.....
Namn och titel.

.....
Adress.

FOLKÖKNING

ELLER FOLKMINSKNING

är frågan för dagen. I avslutning till denna aktuella diskussion anordnar ABF:s Stockholmsavdelning en serie på 10 föreläsningar med början i medio av januari om

Sexualhygieniska problem.

Föreläsare: prof. G. Myrdal, fru Alva Myrdal, doktorerna Åke Berglund, Alfild Tamm, Siri Kjellberg-Cleve, Nils Nielsen, adv. Eva Andén m.fl.

Anmälningar mottagas pr tel. 11 50 79.

ABF:s Stockholmsavdelning.

**VISKADALENS
FOLKHÖGSKOLA
SEGLORA**

KVINNLIG SOMMARKURS 14 april — 10 augusti 1935.

Allmänbildande ämnen, särskilt sociala frågor sjuk- och barnavård. Heminredning och hemekonomi. Skolkök och slöjd (frivilligt).

MANLIG HUVUDKURS oktober 1935 — april 1936.

Låga kostnader.

Stora stipendier från stat, landsting, kommuner och organisationer.

Bered Dig för Din insats i samhällslivet!

Begär prospekt och upplysningar i god tid!

Fackskolan för huslig ekonomi i Upsala.

Läroinnekurs i huslig ekonomi och handarbete, 5 term., börjar 1 sept. Anmälan före 1 juni.

Läroinnekurs i huslig ekonomi med lanthushållning, 2 term. i Upsala, 1 år i Brogård, börjar 1 sept. Anmälan före 1 juni.

Läroinnekurs i barnavård, 1½—2 år, börjar 25 aug. Anmälan före 1 aug.

Husmoderskurs, 2 term. närmast avsedd för flickor med högre skolbildning, börjar 25 aug. Anmälan före 1 aug.

Specialkurs (högre husmoderskurs) i finare matlagning och klädsömnad, börjar 25 aug., varar 1 term. Anmälan helst före 1 aug.

Praktisk yrkeskurs för utbildning av hushållerskor och kokerskor, börjar 25 aug. Anmälan före 1 aug.

Kurs i lanthushåll å Brogård, 3 mån., börjar omkr. 10 maj.

Lanthushållsskolan Kumlan börjar sommarkurs omkr. 1 maj, vinterkurs omkr. 1 nov. Friplateer och statsunderstöd.

Tryckt program på begäran gratis och franko.

**SE MED NYA
ÅRETS ÖGON**

Det gamla året är borta — ett nytt tar vid. Även vi rastlösa nutidsmänniskor stanna några ögonblick i begrundan. Vi se tillbaka på dagar som gått; vi se framåt mot det okända.

Men tiden stannar inte i sitt lopp — obevekligt tages timme efter timme, dag efter dag ifrån oss. Timmar och dagar, som förgå tomma och meningslösa, äro dubbelt förlorade.

Vi böra ge all vår fritid mening och innehåll! Vi måste se oss omkring med det nya årets ögon — målmedvetet förbättra vår utbildning och öka vår andliga utrustning.

Här äro några hjälpmedel i arbetet:

Svenska
(sats- och formlära)
Rättskrivning
Uppsatskrivning och stilistik
Litteraturkännedom
Engelska språket
Nationalekonomi

Sverges näringsliv
Offentlig hushållning
Statskunskap
Kommunalkunskap
Föreningskunskap
Talarkurs
med mötesledning
Alkoholfrågan
Handelsjuridik

Textning
Bokföring
dubbel amerikansk
Fortsättningskurs
i bokföring
Föreningsbokföring
Praktisk räkning
Aritmetik

**Kooperativa förbundets korrespondensskola
Stockholm**

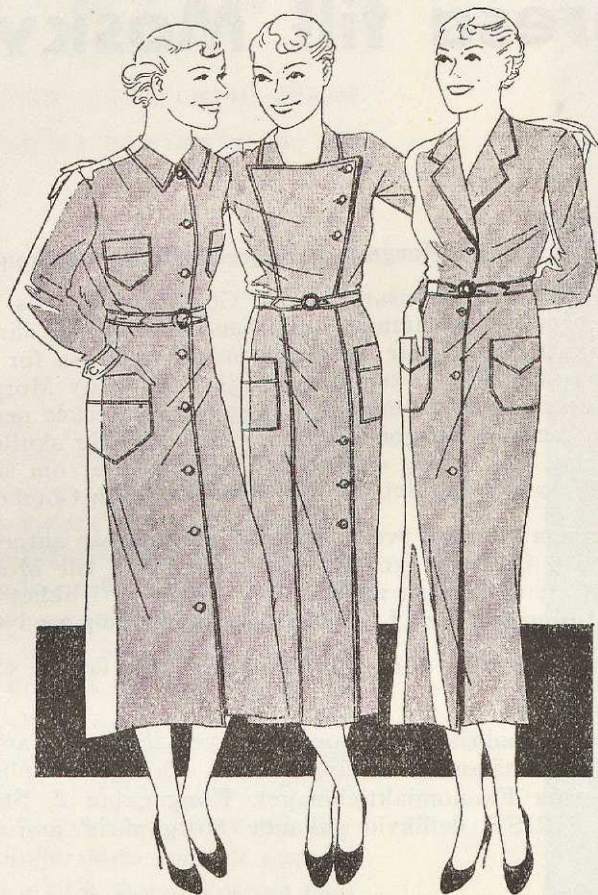
Sänd mig gratis prospekt och närmare upplysningar om den kurs, under vilken jag dragit ett streck.

Namn: .....

Adress: .....

Morg.
Jan.

(Sändes i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke.)

Öka Er längd— minska Er bredd

... detta har varit vår strävan vid utarbetandet av det nya måttsystemet, som tillämpas för 1935 års modeller av Ahla-rocken. Och sannerligen verkar man icke både längre och smalare i dessa 1935-or, som de ledande affärerna ha i riklig sortering. De ha ytterligare ett plus — de följa modet i ringning, i slitsar, i färger etc. och verka därigenom nästan som en klänning. I än högre grad än förut har Ahla-rocken blivit arbetsdräkten för den självförsörjande, ty hon måste vara chic i sitt arbete och måste spara — spara sina kläder. 100 % garantisedel för Ahlaforstygnernas äkt-het medföljer.

Samtliga medlemmar i Stockholmskvinnornas jättetalkör bär äkta Ahla.

**Utan Ahla-märket
—ingen Ahlarock**

Erling
Richard

**Varje husmor
strävar efter det bästa,
begär**

**och hela familjen
blir belåten.**

A.-B. ÖREBRO ÅNGBAGERI
ÖREBRO TEL. 4232 & 4213

HÄNDELSENA I SAAR HAR STEGRAT INTRESSET KRING MORGONBRIS RESA TILL GENÈVE

Genève och folkförbundet har under händelserna kring Saar varit föremål för ett allmänt intresse som aldrig förr. Det har haft till följd att det redan stora intresset för Morgonbris planerade resa till Genève och N. F. stegrats än mer. Nu senast

ha planerna livligt diskuterats bland personalen på Tobaksmonopolet. Den definitiva resplanen torde komma att föreligga i februariumret, enligt vad som utlovats av våra intresserade medhjälpare på N. F.-sekretariaten.

MORGONBRISJUBILEET — EN RIKSFEST

Högtidlighållandet av Morgonbrisjubileet har format sig till en verklig riksfest. Inte endast i de större städerna blev Morgonbrisfesten ett evenemang — som i entusiastiska ordalag recenserats i både de socialdemokratiska och borgerliga dagstidningarna — utan även i småsamhällena har den fått ett sådant glansfullt och värdigt inne-

håll, att den sent kommer att glömmas. På flera platser har man förklarat att festen bars upp av en samma anda som kännetecknade rörelsen under dess hårdaste kamp.

Då det alltjämt inströmmar nya rapporter om Morgonbrisfester har red. funnit lämpligt att vänta med sin sammanfattning till februariumret.

Jag skall sy och förtjäna extra så att jag kan komma med Morgonbris Rysslandsfärd.

Husmödrarna rusta sig för majresa till Moskva

"Jag sparar för att komma med på Morgonbris majresa till Sovjetunionen!"

Så skriver bl. a. hustrun till en porslinsarbetare i Göteborg. Hennes brev lyder: "Jag har just Morgonbris julnummer i min hand och jag ser där om fröken Maria Israelsson, att hon samlar sin provision till reskassa för deltagande i Morgonbris majfärd till Moskva. Jag, förtjust läsare av Morgonbris, är hustru till en porslinsarbetare men tänker spara så mycket pengar att jag skall kunna följa med på Morgonbris resa, vilket för mig skulle bli mitt livs största upplevelse. Var vänlig och ge mig upplysningar om samtliga kostnader och villkor samt i fall det blir fler deltagare från Göteborg."

På den senaste frågan kunna vi redan svara att flera göteborgare antecknat sig. Det är uppenbart att fjolårets lyckade Morgonbrisfärd till Moskva väckt en allmän iver till att få komma med i årets resa, som i likhet med den förra anordnas av Intourist! **Träffa föranstaltningar i tid!**

Sätt in en sparslant varje månad fr. o. m. februari och ni kan lättare ordna er reskassa!

Vidare upplysningar på Morgonbris expedition, som även förmedlar anmälningarna. Angiv tydligt på anmälan Edert namn, adress och telefon. Inbetalningarna göras till Svenska Ekonomiaktiebolaget, Kungsgatan 2, Stockholm, för räkning INTOURIST, delliavid gällande Morgonbris' maj-resa.

ett gott 1935

med dryga
pengar -
tillönskar

konsum

MORGONBRIS LÄSARE DISKUTERAR

MORGONBRIS RESPLANER FÖRAN-
LEDER IVRIGA MENINGSUTBYTEN

Signaturen —d, uppehåller sig i Morgonbris' decemhernummer vid en sak som säkerligen har stor aktualitet ute bland tidningens läsare, och det är de många möjligheter som förefinnas för arbetarhustrur att deltaga i de sällskapsresor som tidningen planerar. Det är så riktigt anmärkt, att som det nu är så blir det säkerligen ytterst få arbetarhustrur som av ekonomiska skäl kunna bli i tillfälle göra sådana resor. Jag är emellertid glad att sign. framhöll att hon inte tycker att Morgonbris skulle vänta med att anordna resor tills alla kunde komma med, ty det skulle varit nästan som att anse att man inte bör äta nödortföda och närande föda, när man så kan, därför att man vet att så många måste sakna tillräcklig mat.

Vi torde således vara överens om, att problemet just nu är att söka lösgöra de möjligheter som eventuellt kunna finnas, för att verkligen även arbetarhustrurna skulle få tillfredsställa sin längtan till den förnyelse, som det kan vara att göra en resa.

Sign. —d. föreslår en fond varur stipendier skulle kunna utdelas. Tanken är bra, om förbundet hade förutsättningar att för ändamålet avstå dylika medel utan att nödgas höja avgifter och dylikt. Ty, om det bleve fråga om att höja medlems- eller prenumerationssavgifter för att avsätta till dylik fond, så skulle det nog väcka åtskillig opposition, även om det årligen inte skulle ifrågasättas mer än vad varje medlem betalar för t. ex. $\frac{1}{4}$ biobiljett. Vi få emellertid ej heller glömma, att när det gäller utdelning av stipendier, så äro de flesta kvinnor bundna av en rätt framträdande missunsamhet, och en stipendiat blir därför så lätt ofri på något sätt. Givetvis skulle det vara bra, om en sådan fond kunde skapas, men jag tror dock att jämsides därmed skulle man kunna undersöka en

MAMMA SKALL UT OCH RESA! Barnen äro inte minst stimulerade av tanken och söka ivrigt på jordgloben följa hennes tilltänkta resroute.

annan möjlighet, som, säkerligen även den, skulle ta lång tid att förverkliga, men som för framtiden vore mera tillförlitlig.

Jag syftar på en slags kontroll och gärna närgången kritik av den egna livsföringen, om inte den i många avseenden skulle planeras lite annorlunda än vad nu sker. I detta sammanhang skall jag inte ta upp frågan om det önskvärda eller icke önskvärda i s. k. hustrulön. Men jag tänker på alla dessa arbetarhem, där mannen har en fast och säker årlig inkomst, s. k. familjelön, men där denna inkomst förbrukas fullkomligt planlöst. Det finns en massa hem där mannen, men ej hustrun, använder en rätt stor årlig summa för sprit, tobak o. s. v. I de fall där hustrun för sin egen del ej använder liknande summa till personliga lyxartiklar, utöver de klädpengar som mannen och hustrun väl i runt tal dela lika mellan sig, är

det hustruns självklara rätt att för egen del få disponera motsvarande belopp till vad hon har lust. Efter några år skulle mången arbetarhustru, genom en dylik naturlig ordning på hushållsbudgeten, säkerligen kunna deltaga i en och annan resa.

Det skulle också visa sig, om man granskade en sådan budget, att dessa priffesupéer, och inte minst dessa förfärliga syjuntekafferep, sluka stora summor. Och detta alldeles i onödan, därför att de flesta människor äro inte i behov av mat eller dryck just då. Och det är inte bara när det gäller vår föda, som vi handla i blindo. Även på andra områden i vårt liv äro vi bundna av traditioner och sedvänjor som fullkomligt hämmar en sund reflexion över vårt handlande. Vi ge julklappar därför att det är vanligt, vi bidra till födelsedagspresenter därför att det anses tvunget, vi ge gå-

(Forts. sid. 32.)

BERÖMVÄRDA KVINNOR

Gertrud Månsson.

SVERIGES FÖRSTA KVINNLIGA STADSFULLMÄKTIG UR TIDEN

Gertrud Månsson, en av vårt partis bästa krafter har gått ur tiden. Hon har varit med allt sedan de banbrytande åren före sekelskiftet.

Gertrud Månsson hörde till de personligheter inom vår rörelse som man mycket snart bildade sig en uppfattning om. Hennes i allt så korrekta yttre motsvarades också av en genomärlig korrekthet i allt hennes arbete. Hon var en av pionjärerna för organisationsarbetet bland kvinnorna. Hon ville se dem fackligt organiserade och var med i den agitationskommitté som bildades inom Allmänna kvinnoklubben, vars verksamhet resulterade i bildandet av Kvinnornas fackförbund. För den kommittén var det att ständigt finna på utvägar att komma till tals med arbeterskor på fabriker och verkstäder och få dem till möten i Folket hus. Men det gällde även att skaffa medel till bestridandet av agitationskostnaderna och för detta var det inte minst viktigt att ha den kloka och praktiska Gertrud Månsson med. Men politiken och särskilt socialpolitiken var dock hennes största intresse, varför medlemskapet i Allmänna kvinnoklubben som hon var med och bildade 1892, oftast var förenat med styrelseuppdrag.

Under många år var hon kvinnoklubbens ordförande, ett uppdrag som hon satte stort värde på. Protokollen från den tiden äro ytterst intressanta och torde visa hennes kunnighet och framsynthet i de frågor som då fördes fram till diskussion.

Men det var icke endast kvinnorna som satte värde på Gertrud Månsson utan även männen sågo i henne en duglig socialdemokrat, varför det var synnerligen lätt att få Gertrud Månsson på valbar plats till det första stadsfullmäktigeval kvinnorna ägde rösträtt och valbarhet. Hon var också den första kvinna på stadsfullmäktigeposten, icke endast i Stockholm, utan i Sverige. Det var 1910. Sedan följde olika kommunala uppdrag varandra tätt i spåren.

Hennes insatser komma länge att tacksamt minnas av hennes kamrater inom rörelsen.

Signe WESSMAN.

ELIN ENGSTRÖM 75 ÅR

En av vår kvinnorörelses äldsta och mest beprövade krafter fru Elin Engström på Social-Demokraternas ekonomiavdelning fyllde på årets sista dag 75 år och lämnade sin anställning efter att troget varit på post under femtio år. För en kvinna som helt automatiskt skött ett arbete under hårda förhållanden och under tider av ytterligt ogynnsam andlig atmosfär vore det ett jubileum. För Elin Engström blir det detta i dubbel bemärkelse, ty hon har vigt sig icke blott åt arbetet inom ett av partiets företag utan också åt hela arbetarrörelsens sak. Hon var med när partiets organ i huvudstaden kom ut under förhållanden så primitiva och i ekonomiskt avseende så svåra att hon fick tjänstgöra både som ekonomisk expert, prenumerantsamlare och städerska. Man behöver sannerligen ej mycket fantasi för att när man tänker på den gamla tiden, "Mäster Palms tid" och andras, få intrycket av att Elin Engströms första insatser i arbetarrörelsen skedde i en annan tid, ja, i ett annat land än vårt. Det var inte varje husägare som ville hyra ut till en tidning som Social-Demokraten och prenumeranten var en dublös figur. Ett gott stöd i genombrottsåren på 80-talet hade Elin Engström i sin man, den i rörelsens barndom så verksamme och betydelsefulle J. M. Engström. Elin Engström har sett både sin tidning och den socialdemokratiska arbetarrörelsen gå en vacker utveckling till mötes, men som den trohjärtade och minnesgoda människa hon är leva ännu för henne kvar de gamla pionjärerna. För hennes inre syn stå ännu levande bilderna av män som Hjalmar Branting, Fredrik Sterky, Axel Danielsson, Rasmus Hansen, Per Erik, Social-Demokraternas mångårige gamle redaktionssekreterare, och av de ännu levande och nära Knut Tengdahl. Med Ellen Key knöt Elin Engström som flera andra starkt intellektuellt inriktade ur arbetarkvinnornas led varma vänskapsband och tillhörde den lilla cirkel av kvinnor ur

Anna Karlén.

ANNA KARLÉN 50 ÅR

En av våra mera bekanta kvinnliga partimedlemmar i Stockholm, fru Anna Karlén, har också passerat halvsekelgränsen. Jubilaren är stockholmska till börden och kom efter att ha tillbringat sin barndom i Östuna och Uppsala redan vid fjortonårsåldern ut i förvärsarbete bl. a. som hembitråde. Från ungdomen varmt intresserad för det socialdemokratiska partiet anslöt hon sig tidigt till rörelsen och tillhör sedan många år tillbaka Stockholms allmänna kvinnoklubb, där hon bland annat är ledamot av kommittén för feriebarns beklädning. I partiarbetet liksom i valarbetet och därmed sammanhängande arbete har hon livligt deltagit och även inom det kommunala livet ha hennes kunnighet och krafter tagits i anspråk. Sålunda har hon under en följd av år tillhört fattigvårdsstyrelsen och biblioteksstyrelsen i Matteus församling, och vidare är hon suppleant i skolrådet m. m.

Gladlynt och godhjärtad och varmt hängiven socialdemokratin har hon nedlagt ett synnerligen värdefullt arbete för rörelsen och kvinnoorganisationerna. På högtidsdagen blev också Anna Karlén föremål för många och hjärtliga hyllningar och uppvakningar, och detta icke blott från partivännerna inom Matteus utan från alla som kommit i beröring med den energiska och uppskattade partivännen och vänsälla och pålitliga kamraten.

olika skikt som Ellen Key samlade kring sig här i Stockholm och med vilken hon, sedan hon flyttat för beständigt till sitt hem vid Vätterns strand, stod i kontakt.

Stockholms allmänna socialdemokratiska kvinnoklubb och dess kommitté för feriebarns beklädning räknar fru Engström som en av sina stiftare.

Många inom rörelsen, både män och kvinnor, ha under framfarna dagar hos denna gamla trogna vaktterska av ideer och arbete sökt och funnit råd och stöd i brydsamma situationer och vid viktiga avgöranden. På högtidsdagen blev också jubilaren föremål för storartade hyllningar. Vid den fest tidningen Social-Demokraten anordnat till hennes ära märktes bl. a. statsministern och ecklesiastikministern.

bördsvården. Man bör tacksamt erkänna räckvidden av 1931 års beslut, och i synnerhet bör den, som vill kräva dess utsträckning, giva klart besked om att man har en riktig uppfattning om vad som redan beslutats.

Att en följd av beslutet blivit att staten övertagit vissa hitills av kommunen burna kostnader, kan endast vara ägnat att väcka tillfredsställelse.

Föreläsaren ingick härefter på en skildring av de vårdmöjligheter, som stodo till buds vid förlossning i olika delar av landet, och på den sannolika utvecklingen av förlossningsvården i anslutning till sjukvårdskommitténs betänkande. Därefter ingick han på behovet av hemvårdarinnor under moderns frånvaro, och hur man nu på olika håll i landet söker tillmötesgå detta behov. — Vidare uppehöll han sig vid förslaget till förvård och eftervård i anslutning till en ordnad distriktsvård och påpekade den stora betydelsen av att snarast få Medicinalstyrelsens förslag till distriktsköterskevårdens ordnande omsatt i praktiken. Han anförde siffror, ägnade att visa den oerhörda vinst av flera tusen späda barns liv, som årligen vore att därigenom vinna. — Slutligen kom han in på hemmen för mödrar och späda barn, av vilka ett ifrågavarande dag invigdes, Skånska Barnvårdsförbundets Skäldervikshem för tolv mödrar med deras späda barn.

Talaren slutade på följande sätt:

Vår uppfattning om sedlighet har genomgått en hastig förändring. Det är icke så många årtionden sedan den ogifta moderns barn framför allt betraktades såsom ett tecken på hennes förnedring, som borde för hennes egen skull snarast möjligt skiljas från henne. Då grundades av föreningen Vita Bandet, vars mål är att befordra sedligheten, dessa hem för späda barn utan mödrar, i Hälsingborg med 60 platser, i en norrländsk stad med 30, som sedan blivit utbildningsanstalter för barnsköterskor och fått så att säga ett självändamål. Det bör sägas ifrån, att dessa hem, enligt vårt nuvarande sätt att se, direkt befordrar osedligheten, då de kraftigt verkat till att skilja moder och barn. De böra med det allra snaraste omändras till hem för mödrar med deras späda barn.

Förr rädde den patriarkaliska tidsåldern. För modern, som icke kunde framvisa en fader till sitt barn, blev moderskapet till en skam. Numera ha vi icke denna uppfattning. Vi betona, att moderskapet är en ära. Vi stiga som de gamla kineserna åt sidan och lyfta bildligt talat hatten för den väntande modern utan att först fråga efter var barnafadern är att finna. Väl finnas kvinnor, som icke äro sitt moderskap värdiga, men moderskapet har en stor förmåga att förädla. Äro de icke värdiga, kunna de bliva det. Bemötas de såsom värdiga mödrar, är det bra mycket större utsikter, att de skola bliva det.

På det senaste allmänna svenska läkaremötet uttalade sig Medicinalstyrelsens chef ungefär så, att Sveriges ogifta mödrar ingalunda finge anses representera någon lägre moral än de gifta. Vi äro snart i den ställningen här i Sverige, att vi behöva alla barn, som våra kvinnor vilja skänka oss. Kostnaderna för barnen böra fördelas på alla. Må man icke här tala om "understödstagaranda". Detta ord, som nästan blivit slagord, har, det må få sägas av den, som i Malmö sett den ene efter den andre taga sitt liv för att slippa nöd-

Är Er hud

**torr,
fet eller
normal?**

Varje människa har sin individuella hud. Inom samma familj där exempelvis tre syskon finnas, kunna dessa ha totalt olika hud, ehuru de för övrigt likna varandra som tre bär.

Man kan uppdelat människans hud i tre typer: en torr, en fet och en normal. Vilken typ av hud har Ni? Detta är av vikt att veta, ty varje hud fordrar sin individuella tvål.

För att underlätta valet, lancerar Gahns efter noggranna försök sin nya tvål NADEA i tre olika typer:

**NADEA för torr hud
NADEA för fet hud
NADEA för normal hud**

NADEA tvålarna tillverkas av utsökta råvaror och parfymeras med samma behagliga parfym, dock så att tvålen för torr hud är svagast parfymerad.

G A H N S
NADEA

tvålen för Er individuella hud

gas taga mot understöd genom fattigvården, på sistone i hög grad missbrukats. Särskilt illa passar uttrycket i detta sammanhang. Det gäller icke att befria föräldrar från ansvar utan att lägga ansvaret för nästa generation på hela den nuvarande, även på dem, som undandraga sig att själva bidra till släktets vidmakthållande.

PARTIETS ÄLDSTA

organisation, Socialdemokratiska föreningen i Stockholm, har under hösten firat femtioårsjubileum.

Till detta jubileum har föreningen utgivit en festskrift, författad av en av våra främsta kännare av partiets historia fil. d:r John Lindgren.

I förordet säger författaren att socialdemokratiska föreningen i Stockholm visserligen inte var den första socialdemokratiska organisation som bildades i Sverige. Malmö, Göteborg och Sundsvall hunno före Stockholm, men Stockholmsföreningen har haft en oerhörd mycket större betydelse för arbetarrörelsen och den uppvisar heller inte, som de flesta arbetarföreningar, som bildades på den tiden, något avbrott i verksamheten.

Den kan således betecknas som partiets nu levande äldsta förening.

Den är också så att säga moderföreningen för själva partiet.

Efter att ha ägnat några rader åt den liberala arbetarrörelsen, förelöparen till vår arbetarrörelse, låter författaren läsaren i den 110-sidiga volymen följa med utvecklingen från rörelsens första framträdande till våra dagar. Det är skuggor och dagrar som skymta förbi, det är roande episoder, och häftiga strider om utformningen av den nya rörelsens idéinnehåll och taktik. Det är de unga tidningsföretagens kamp för livet, men den kampen kämpades med en optimism och kämpaglädje, som vi senare tiders barn nästan kan blicka tillbaka på med avund. Socialdemokraten startades med 108:— kr. i kassan. Där de ekonomiska förutsättningarna saknades, satte offerviljan och entusiasmen in, och de makterna bröto hindren och säkrade framgången.

År 1889 kallade föreningen — Socialdemokratiska förbundet var namnet på den tiden — till kongress, för konstituerande av det socialdemokratiska partiet.

Initiativet togs av Palm i en skrivelse, daterad Långholmen 14 maj 1888. Vid den tiden hade förbundet sin största glansperiod, men i och med att den arbetade fram en större och mera enhetlig organisation av hela rörelsen, blevo dess egna uppgifter mindre framträdande. År 1908 ändrades namnet från förbund till förening, och det är under detta namn som den nu fortsätter sin verksamhet. Det är frestande att referera en hel del ur innehållet, men det tillåter inte utrymmet och den som vill ha en verklig bild av rörelsens första framträdande i vårt land, gör klokt i att snarast skaffa sig festskriften. Upplagan är nämligen begränsad. Den är tryckt på vackert glättat papper och prydd med fotografier och illustrationer.

Priset är endast 2:— kr.

Rekvisioner ställas till Tidens förlag, Sveavägen 68, Stockholm.

H. F.

INSTRUKTIONSKURSER

för distrikten ha under hösten hållits i Örebro, Stockholms stads, Uppsala, Gävleborgs, Kalmar, Blekinge, Jönköpings och Bohusläns distrikt.

Alla vällyckade.

Morgonbris läsare diskutera. (Forts fr. sid. 29)

vor för att göra oss omtäckta (fastän vi inbilla oss att vi vilja bereda glädje), vi offra för våra barn, det som kan bli en börda för dem att bära, och för vilket vi senare komma att pocka på kärlek och aktning.

Någon invänder kanske att beträffande dessa gåvor, så blir det i regel gengåvor, som uppväga utgifterna, vi själva åsamkat oss. Sant. Men då måste man sitta där med sina tennskålar och silverfat, som man kanske alls inte behövde och som aldrig har skänkt oss någon glädje, och dessutom bjuda till att vara nöjd och belåten. Dessa traditioner och sedvänjor, som vi uppehålla genom att upprepa dem, ha oftast inte det minsta av personligt värde för oss, om vi bara gjorde oss besväret att tänka efter en liten smula, men de hindra oss i många avseenden att leva vårt liv mera äkta. Även om det många gånger måste levas under umbäranden och försakelser, när det kanske finns sjukdom och besvärligheter i hemmet av mångahanda slag, så tror jag obetingat på möjligheten att genom en förnuftig plan över hemmets utgifter, det skulle bli fler arbetarhustrur som skulle kunna tillfredsställa åtminstone någon personlig önskan. Sen beror det på individen själv om en resa eller något annat är det som är värt att sträva efter.

Av egen erfarenhet vet jag emellertid att ingenting går utan försakelse, och framförallt inte utan mod. F. L.

SORG I TRÖNNINGE

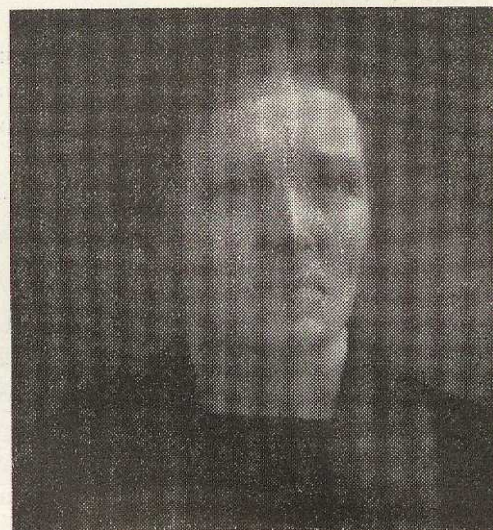
Trönninge kvinnosektion har drabbats av sorg. Med endast en månads mellanrum har två av dess medlemmar avlidit. Den 1 oktober avled å Fagerud fru Agda Nilsson. Hon var i sin krafts dagar en intresserad medlem och trogen läsare av Morgonbris. Närmast sörjande står make och tre barn samt åldrig moder. Kamrater i arbetarkommunen och sektionen följde henne till graven, där arbetarkommunens ordförande nedlade en vacker krans med röda band samt frambar ett sista tack.

Den 1 november avled i sitt hem Ulrika Nilsson efter en kort men svår sjukdom. Även hon var en intresserad medlem och läsare av Morgonbris. Trots sjukdom och tråkigheter har hon ständigt haft ett gott humör, vilket skaffat henne många vänner. Hon var alltid hjälpsam då någon behövde hjälp samt en verklig mor i sitt hem, varför sorgen och saknaden är stor för make och barn.

Arbetarkommunens ordförande nedlade en vacker krans av vita krysantemum med röda band samt frambar ett sista tack.

Kamrater följde henne till den sista vilan.

50 ÅR

Ordföranden i Katrineholms Socialdemokratiska Kvinnoklubb Malin Karlsson har fyllt 50 år.

Tidigt på morgonen uppvaktades jubilaren av make, barn, barnbarn, släkt och vänner samt korporationer av olika slag med presenter och blommor i mängd.

Socialdemokratiska kvinnoklubben överlämnade genom sin styrelse en textad adress, en röd bordsflagga med klubbens initialer, en blomma, en tårta samt en penningssumma. Folkets Husföreningen överbringade en tennskål med blommor. Katrineholms Arbetarekommun m. fl. organisationer och enskilda sände telegrafiska lyckönskningar.

Malin Karlsson har gjort sig väl känd inom Katrineholms arbetarvärld och f. ö. inom hela Sörmlandsdistriktet som en rätträdig, ansvarskännande och handlingskraftig kämpe för de socialdemokratiska idéerna. Vad hon har betytt och fortfarande betyder särskilt för kvinnoklubben i Katrineholm kan knappast uttryckas med ord. Hon har varit dess allt i allo sedan klubben bildades år 1919, då hon blev dess förste ordförande. Under de år som gått sedan dess har Malin innehaft många olika uppdrag och alltid fullgjort dessa med ordning och reda och aldrig svikande intresse. Hennes krafter ha även tagits i anspråk i det kommunala arbetet, bl. a. såsom ledamot i Katrineholms Stadsfullmäktige.

Att kvinnoklubben under de senare åren oavbrutet har gått framåt är till mycket stor del hennes förtjänst. Med sitt friska, humoristiska väsen och sin optimistiska livssyn rycker hon alla med sig, och med sitt taktfasta sätt att sköta klubban sätter hon fart och stil på mötesförhandlingarna.

Vi uttala den förhoppningen, att hon ännu i många år behåller "rodret" i kvinnoklubben samt att hon med obruten hälsa får fortsätta sin gagnrika verksamhet på olika områden av vår socialdemokratiska arbetarrörelse. M. D.

STUDIEARBETET

Till ledning för dem som studera det socialdemokratiska partiprogrammet, har partisekreterare Anders Nilsson utarbetat en historisk översikt över programmets utformning, vilken finns publicerad i tidskriften Tiden nr 11—12.

Rekvireras från Tidens förlag, Sveavägen 68. Pris pr ex. 50 öre.

S:t Eriksplans Privata Tandklinik

S:t Eriksgatan 74, 2 tr.
Tel. 315152

Mottagning efter överens-
kommelse pr telefon

Låga arvoden

Kostnadsfri rådfrågning

All behandling i enskilt rum

Endast leg. tandläkare

Kvinnoförbundets medlemmar erhålla 10 proc. rabatt.

TANDLÄKARE

S. SÖDERSTENS

Privatklinik

S:T ERIKSGATAN 43 A
(vid Fleminggatan)

50 37 39 Kostnadsfri rådfrågning
Medlemsrabatt

Stockholms Stads Sexualhygien. poliklin.

på Sabbatsbergs sjukhus. Läkare: Gerda Kjellberg
Mottagningstider: Lördagar 8,30—9,30 & Onsdagar 6—7
Rådfrågningar 2 kr.
För pers. med intyg från Social-Distriktstyran kostnadsfritt.

Katarina Tandklinik

Folkungagatan 78, 1 tr.
Tel. 43 43 56

Mottagningstid 10—12 fm. och 5—7 em.

Föreståndare: leg. tandläkare E. LAURELL

Klinikpriser.

Kostnadsfri rådfrågning. Medtag medlemskort.

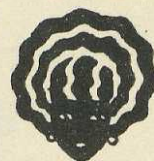
Annonsörer i GÖTEBORG:

KUNGS-RADIO

med sin över hela vårt land erkänt enastående
ljudkvalité sprider glädje och trevnad i hem-
met får provas utan köptvång. Begagnade appa-
rater tagas i utbyte. Ring 363 98 eller
vänd Eder till vår närmaste återförsäljare.

Bröderna Anderssons
Velociped- & Radiofabrik
KUNGSGATAN 16 · GÖTEBORG

Permanent 10 kr.

Elektr. kamond. 1:50

Klippn.-ångond 1:50

Champ. m. mise en

plis 1:50

Tel. 16516, 16517.

Fransiska's Frisersalonger
Kapellplatsen 2. Kapellplatsen 10

Kappor, Dräkter, Tyger, Pälsar

STACK & Co
V. HAMNGAT 13

i ljusa
hem
ser Ni
dem
LUMA

kooperativas lampor

Fanor och Standar

i olika storlekar och prislägen tillverkas av

FIRMA V. LINDBLAD

Box 1024, ÖREBRO. Tel. 687

Skisser och priskurant på begäran.
Konstnärligt och välgjort arbete garanteras.

Krig är förklarat!

Massmorden i alla nedlusade fastig-
heter och lägenheter äro nu i full
gång och väggohyran och dess ägg
tillintetgöras. Full garanti för seger
och varaktig fred lämpas. Desinfek-
tion med "DÖDSSTRÅLEN" utförd
av oss, svarar för ett bekvämt-diskret-
billigt-effektivt-utrotningskrig. Inga
fläckar uppstå — ingen lukt — inget
obehag av något slag.

Arbeten utföras av:

Desinfektionsfirman Värmestrålen
Tel. 11 64 29, 20 32 29. Stockholm.

e. o. Hovrättsnotarien

F. G. Rodenbergs

ADVOKATBYRÅ

Stortorget 3 Malmö Telefon 26330

CARNUSOL rengör och polerar möbler m. m.
utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.
Fabrikanter: **WINGÅRDS, MALMÖ**

VERA LINDESTRÖM, som inbjudit sin klubbstyrelse på kaffe i Morgonbris utställning, säger:

Det skall bli oerhört intressant att följa med på Morgonbris planerade studiebesök i fabrikerna.

Det finns en fabrik, som intresserar mig alldeles särskilt och det är den som gör mitt tårtbak lekande lätt. Se bara så hög och vällyckad den här tårtan är tack vare

EKSTRÖMS

MODERNA

BAKPULVER